

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIALIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁS-
VÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. HAHN DEZSÓ.

Megjelenik minden hó 10-én és 25-én. Előfizetési ár egy évre 20
korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, II. ker., Fő-utca 23.
Telefon 93—99. Postatakarékpénztári csekk-számla 24.911.

Az új berni egyezmények előkészítése.

Bernben, mely az első két nemzetközi munkásvédelmi egyezmény létrejöttének színtere volt, az ősszel a fehér foszfor gyufagyártási célokra való felhasználása és a nők éjjeli munkájának tilalma tárgyában létrejött egyezményekhez csatlakozott államok kiküldöttei újból tanácskozásra gyűlnek össze. A nemzetközi munkásvédelemnek ismét két lépéssel való előbbreviteléről van szó. Ismét a nők és ezenkívül a fiatalok munkások érdekének fog a tanácskozás szólni, amennyiben a nők és fiatalok munkások részére 10 órai maximális munkanap megállapítása és a fiatalokat illetően az éjjeli munkának az eltöltése érdekében kívánnak a résztvevő államok nemzetközi megállapodásra lépni. Köztük lesz Magyarország is mint oly állam, mely az első két berni egyezményhez is, bár nem egyidejűleg csatlakozott.

Az ily egyezmények természetesen nem szorítkozhatnak az elvek egyszerű leszögezésére, hanem a szabályozott kérdések részleteibe is bizonyos fokig be kell hatolniok. Meg kell állapítani azt a kört, melyben az egyezmény rendelkezései érvényesek, vagyis meg kell határozni, mely üzemekre nézve fognak az egyezményben foglalt rendelkezések érvénnyel bírni; szabályozni kell közelebbről az érvénybelépés határidejét és egyéb körülményeit és meg kell végül állapodni arra nézve, hogy mely iparágak, illetőleg üzemek azok, amelyekre vonatkozólag a megállapítandó elvek alól kivételnek lesz helye. Sajnos, az ipar komoly érdekei, részben azonban kétségkívül a munkaadói érdekek túlóvatosan való kezelése oly egyezményekre nem nyújt reményt, melyek, ha az egyezmény tárgyát képező eljárások a munkások egészségére nézve a legkomolyabb veszélyeket rejtik is magukban, feltétlen tilalmakat tartalmaznának. A foszforegyezmény, úgy hisszük, legalább is belátható időn belül, egyedül fog állani ez irányban.

Az a körülmény, hogy az új berni egyezmények körül is számos, első pillanatra talán mellékesnek látszó, de tényleg a munkások jelentékeny csoportjainak érdekét érintő kérdés fog felmerülni, azt a reményt keltette bennünk, hogy mielőtt a magyar kormány elküldi kiküldötteit Bernbe, alkalmat ad érdekelt köreinknek, a vállalkozóknak és a munkásoknak egyaránt, hogy a fennálló viszonyokról, valamint esetleges óhajtásaikról tájékoztassák a kereskedelemügyi minisztert, vagy, ha már ennek szükségét a miniszter és közegei nem érezték, legalább alkalmat nyújt arra, hogy a

vállalkozók és a munkások közös tanácskozáson összemérjék idevágó fel-fogásukat és kívánságaikat. Várva-vártuk ily tanácskozás összehívását, mert ez alkalmat szolgáltatott volna arra, hogy a két szemben álló tábor pártatlan vezetés mellett összemérhesse érveit és ezzel hozzájárulhasson a szabályozni kívánt anyaggal összefüggő kérdések tisztázásához. Bizony, sajnós, ma még más alkalom arra, hogy a gyárosok és a munkások ily kérdésekről közösen tanácskozzanak, hazánkban alig van, mert az oly tanácskozások iránt, melyek szociálpolitikai kérdéseket nem pártszempontból, hanem magasabb szempontból kívánnak megvilágítani, nálunk még legnagyobb részben csak a szociálpolitikával tudományosan vagy hivataluknál fogva foglalkozó egyének érdeklődnek, ellenben maguk az érdekelt körök, gyárosok és munkások egyaránt, kívált azonban az előbbieket, érdeklődést alig mutatnak. Ha tehát a hivatalos értekezlet elmarad, akkor mindkét fél csak teljesen egyoldalú szempontból szól az ily kérdésekhez és az érveknek a közös tanácskozások folyamán való jótékony összemérése, melynek ügyes vezetés igen termékeny irányt szabhat, megfelelő módon nem történik meg.

Várva-vártuk azonban a küszöbön álló berni egyezmények tárgyában egy hivatalos szaktanácskozmány egybehívását azért is, hogy ez által a kérdés komoly és jelentőségteljes volta dokumentáltassék és közvéleményünk is impulzust nyerjen a tervezett rendelkezésekkel való foglalkozásra. Hiszen ez ügyis kötelessége volna. Közvéleményünk azonban, sajnós, még nem érkezett oda, hogy szociálpolitikai kérdések szélesebb körökben, különösebb impulzus nélkül is, hullámokat verjenek. Ha azonban egy ily kérdésben beható szaktanácskozmányt tart a kormány és az érdekeltekkel behatóan megvitatja a szabályozandó kérdéseket, akkor ez kétségkívül szélesebb körök érdeklődését felkelti. Erre pedig nagy szükségünk van. Súlyt kellene helyezni a közvélemény támogatására szociálpolitikai kérdésekben a kormánynak is. Hiszen ügyis nehéz nálunk egy-egy szociálpolitikai intézkedés keresztülvitele, mert jól szervezkedett vállalkozóink ellenállása erősen ellene dolgozik szociálpolitikai haladásunknak. Nem kellene-e ilyen körülmények között a kormánynak minden alkalmat megragadnia, hogy a szociálpolitikai kérdésekben közvélemény keletkezését lehetővé tegye? Hisz az ipari fejlődésnek és a nemzet jövőjének útját egyengeti az által, ha szociálpolitikai közvéleményt teremt, mely majd odaviszi a fejlődést, hogy egy-egy szociálpolitikai javaslat nem fogja az azt betérjesztő miniszter állását veszélyeztetni a gyárosok elkedvetlenítése folytán, hanem ellenkezőleg népszerűséget fog a közérdekben dolgozó államférfiúnak biztosítani.

Sajnos, hiába vártuk, hogy az immár hivatalából eltávozott kereskedelemügyi miniszter átérezve annak jelentőségét, hogy az érdekelt felek meghallgatása mily hasznos lehet az ily egyezmények előkészítésénél és hogy a közvélemény támogatása mily kívánatos a szociálpolitika alkotásainak előkészítésénél, tanácskozássra hívja össze e kérdésben a vállalkozókat és a munkásokat. Úgy látszik, a miniszter egyáltalában nem érezte szükségét annak, hogy az érdekeltek útján az egyezmények részletkérdéseit illetőleg tájékozódjék, mert nem tett lépéseket az iránt, hogy azok véleményüket hivatalos felszólításra nyilváníthassák. Ha mégis volt a berni egyezmények előkészítése tárgyában az érdekeltek bevonásával tanácskozás, akkor ez nem a kereskedelemügyi miniszternek az érdekeltek véleménye iránt való érdeklődéséből származott. A gyárosok jól működő szervezetei ugyanis éber figyelemmel kísérvén mindazon kérdéseket, amelyek érdekeiket érintik, igyekeztek — nyilván jobban szívükön fekszenek azok az érdekek, melyeket képviselnek, mint az ez esetben elsősorban a munkások érdekeit képviselni hivatott kereskedelemügyi kormánynak — a közvéleményt e kérdésben maguk számára megszerezni és a kereskedelemügyi minisztert beadványban megkérték, hogy aggályaik kifejtésére nekik alkalmat adjon

és e célból tanácskozást hívjon össze. Így tehát a kereskedelemügyi miniszter természetesen készséggel engedett ily hatalmas szervezetek kérésének — létrejött a berni egyezmények előkészítése tárgyában a kereskedelemügyi miniszteriumban egy tanácskozmány, melyen két érdekelttség közül csak az egyik, csak a gyárosok vettek részt.

Megtörtént tehát az a, — bármily szempontból vizsgáljuk a kérdést — visszás dolog, hogy oly kérdésben, melyben a gyárosok és a munkások egyaránt érdekelve vannak, csupán a gyárosok hallathatták illetékes helyen szavukat, ellenben a munkásoknak erre nem nyílt módjuk. Nem hagyhatjuk szó nélkül ezt a dolgot. Fel kell ez ellen emelni szavunkat, mert már Magyarországon is néhány évvel ezelőtt egy lépéssel tovább voltunk, amennyiben az ily tanácskozmányokra a vállalkozói testületeken kívül már munkásképviseletek is nyertek meghívást. De nem hagyhatjuk szó nélkül azért sem, mert elvi szempontból igen veszedelmesnek tartunk minden oly tanácskozást, melyre csak az egyik érdekelt fél nyer bebocsátást, a másik előtt pedig a tanácskozás ajtai zárva maradnak. Bármiképp is álljon a dolog, mindig visszás és az igazságtalanság látszatát keltő az ily eljárás, mely csak az egyik felet engedi szóhoz jutni. Még ha feltételezzük — amit azonban azon készség után, melylyel a kereskedelemügyi miniszter a gyárosoknak a munkaközi szünetek tartására vonatkozó panaszának orvoslására sietett, igen nehéz feltételeznünk, — hogy a tanácskozás pusztán arra szolgált, hogy a gyárosok aggályait előadhassák a tervezett egyezményekkel szemben és hogy a kormány csupán udvariassági ténnyt akart a gyárosokkal szemben gyakorolni, midőn őket e tárgyban meghallgatta és nem kívánja magáévá tenni panaszaikat, még akkor is hátrányos ez az eljárás a munkásokra, minthogy a gyárosok alkalmat nyertek oly panaszok előterjesztésére, melyekre ellenérveiket elő nem adhatták. Mellesleg megjegyezve azonban, ha a kereskedelemügyi miniszter nem azért hívta össze a gyárosokat, hogy kérelmeiket megfontolja és ha azok igazoltak, magáévá is tegye, akkor a gyárosokkal szemben az őszinteség legnagyobb hiánya volt a tanácskozás alapja. Valószínűnek kell azonban tartanunk, hogy azon panaszok, melyek az értekezleten előterjesztettek, állandóan a magyar kormány állásfoglalásának hátterében fognak lappangni, míg az esetben, ha a munkásoknak is módjukban lett volna saját óhajtaikat megfelelő érvekkel támogatva előadni, nem a gyárosok egyoldalú világításába helyezve volnának e kérdések a tárgyalások magyar részről való irányítására hivatott hatóság előtt.

Igen elhibázottnak kell ezek után tartanunk azt, hogy a szóban forgó tanácskozáson a munkások képviseletének részvételre nem nyújtott alkalom. Teljesen érthetetlennek kell azonban tartanunk azt, hogy a berni egyezmények előkészítése tárgyában Magyarországon hivatalos értekezletet lehet tartani, melynek összehívásánál senki sem gondol arra, hogy azon nemzetközi egyesületnek, melynek köréből ezen újabb egyezmények kezdeményezése is kiindult, hazánkban is van osztálya, mely talán első sorban volna hivatva arra, hogy bizonyos felvilágosításokkal szolgáljon és legalább is részt vegyen minden oly tanácskozáson, mely ily a központja részéről kezdeményezett egyezményekkel foglalkozik. Végre is a most előkészítés alatt álló egyezmények a Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesületét, melynek tanácskozásain pedig a Törvényes Munkásvédelem Magyarországi Egyesülete már évek óta elég intenzíve részt vesz, hosszabb idő óta foglalkoztatják. E tanácskozások folyamán a magyar egyesület vezetőségének és egyes tagjainak elég alkalmuk nyílt a nemzetközi központban résztvevő államok egyes kiküldöttei véleményének megismerésére és azon részletkérdésekbe hatolásra, melyek az egyezmények kapcsán felmerülnek. A nemzetközi központ két igen részletes és a tárgyalandó kérdéseket nagyon behatóan megvilágító emlékiratot is dolgozott

ki, hasonlóan az első két berni egyezmény előkészítésekor kiadott két emlékirathoz, melyek azonban a könyvpiacra meg nem jelentek és mint bizalmasok, a nemzeti osztályok kezében vannak. Ezek anyaga kapcsán is a Törvényes Munkásvédelem Magyarországi Egyesülete bizonyára nem édektelen anyagot bocsáthatott volna a tanácskozmány rendelkezésére. A kereskedelemügyi miniszter, úgy látszik, ez anyag megismerését feleslegesnek tartotta, mert nincs arról tudomásunk, hogy a Törvényes Munkásvédelem Magyarországi Egyesülete, mely az egyezmények előkészítő tárgyalásai anyagának birtokában van, más irányú felszólítást nyert volna véleményének közlésére. Arról sincs tudomásunk, hogy ha már ez egyesületet a tanácskozmányra nem hívták meg, talán a magyar kormány a Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesülete állandó bizottságába kiküldött képviselője nyert volna ez értekezletre meghívást. Ennyire szükségtelennek tartják tehát illetékes köreink a berni egyezmények előkészítése tárgyában összeköttetést keresni azzal a körrel, melyből ez egyezmények kiindultak.

Bizony szomorú képe ez annak a passzivitásnak, melyet Magyarország a nemzetközi munkásvédelmi egyezményeket illetőleg mutat. A magyar kormány és a magyar közvéleménynek, valljuk be őszintén, sajnos, igen kevés köze van ez egyezményekhez. Csatlakozunk azokhoz, mert nem akarjuk távolmaradásunk által szembeszökően kimutatni a munkásvédelem ügye iránti közönyünket. Hozzájárulunk ez egyezményekhez, mert Ausztria is csatlakozik azokhoz és gondosan vigyázunk arra, hogy egy hajszállal többet ne tegyünk e téren, mint szomszédunk. Belső szükségletet ez irányban nem érzünk, nem tesszük igazán magunkévá a nemzetközi szociálpolitika gondolatait, hanem részt veszünk egyszerűen azért, mert hatalmas szomszédaink is résztvesznek és mert nem akarunk az »Ázsia« kitéttel megbélyegeztetni.

Ha nem így volna, akkor e kérdések tényleg érdekelnének bennünket, nem szerepelnének mint a nemzetközi kényszerhelyzetből kifolyólag megoldandó kérdések, hanem az összes érdekeltek és a közvélemény beható érdeklődése kísérné azokat. Akkor nem általános részvéttlenség vagy csupán a gyáros érdekeltség meghallgatása mellett történnék az ily egyezmények előkészítése, hanem szociálpolitikai körök véleménye meghallgatásának szükségét is éreznék illetékes köreink. Ma bizony talán nem is annyira munkásvédelmi eszmék hatják át az ily lépések előkészítését hazánkban, mint inkább az a gondolat, hogyan lehet nemzetközi udvariasságból az egyezményhez úgy csatlakozni, hogy abból lehető kevés kényelmetlenség származzék vállalkozóinkra nézve.

Hogy ez ne így legyen és hogy a közvélemény fokozott mértékben forduljon szociálpolitikai kérdések felé, arra úgylátszik az illetékes körök nem helyeznek súlyt, mert ha súlyt helyeznének, akkor nem szabadna legalább azon szűk kört, mely már ma is érdeklődik a szociálpolitika problémái iránt és mely azokat figyelemmel is kíséri, ily alkalmakkor mellőzni. És kivált nem szabadna oly egyesületet az ily kérdésekben tartott tanácskozások alkalmával nem létezőnek tekinteni, mely hivatásánál és hovatartozásánál fogva e kérdésekkel állandóan foglalkozik. Nem szabadna az oly társadalmi tevékenységet, mely arra irányul, hogy egyébként pártszempontból és egyoldalú érdekek szempontjából tárgyalt kérdések, elfogulatlan, tudományos és az összesség érdekeit szem előtt tartó megvilágításba helyeztessenek, az által nehezíteni, hogy az illetékes körök az ily célú egyesület meghallgatását, ha a tárgyalt kérdés még annyira is összefügg működésével és előmunkálataival, mellőzik és ez által mintegy kimutatják, hogy meghallgatásra csakis oly szervezetek tarthatnak számot, melyek mögött hatalmas közvetlen érdekeltség, politikai befolyás vagy más hasonló tényező lappang. Más szervezetek véleményére pedig, legyen az még oly tárgyilagos és alapos, a vezető körök nem kíváncsiak. Ha az illetékes körök

óhajtják, hogy végre Magyarországon is elérkezzék az az idő, midőn szociálpolitikánk őszinte alapokra lesz helyezendő, akkor lehetőleg erősíteniök kell azon szervezeteket, melyek elfogulatlanul foglalkoznak szociálpolitikával és nem szabad egyébként sem kevés nehézséggel küzdő működésüket azzal nehezíteni, hogy szavukat oly kérdésekben is mellőzik, amelyekben első sorban volnának hivatva nyilatkozni.

A fővárosi tanácsadó és jogvédő hivatal szervezése.

Irta: dr. Ferenczi Imre.

A főváros törvényhatósága ama szociálpolitikai programm keresztülvitele során, amely a főváros történetének legújabb korszakát jellemzi, elérkezett egy nagy feladatra hivatott szociális intézménynek, a fővárosi utbaigazító és jogvédő hivatalnak szervezéséhez is. Minthogy a leginkább érdekelt osztályok arról, hogy minő áldás származhatik e hivatal működéséből reájuk, ha azt helyesen szervezik meg, kellően tájékoztatva nincsenek, kívánatos, hogy a főváros idevonatkozó és jelenleg már a nyilvános megvitatás stádiumában levő tervét szociálpolitikai szaklapjaink is megvitassák. Minden a javak mai eloszlását a nagy tömegek érdekében javító szociális intézmény érinti, korlátozza, háttérbe szorítja további bizonyos osztályok és hivatások átszarmazott külön érdekét («vested interest»). Így van ez a jogvédő hivatalokkal is. A kérdés itt is az, hogy mennyiben lehet az összesség jogosult érdekét a fennálló joggal és egy nagyfontosságú osztálynak, az ügyvédségnek érdekeivel méltányosan összeegyeztetni, illetve ha az szükséges volna, azokkal szemben is érvényre juttatni. Minthogy e téren a nézetek nálunk a legkevésbé mondhatók tisztázottaknak, e szempontból is az ügyet véljük szolgálni, amikor azt e helyen a nyugodt és szakszerű megvitatás tárgyává tesszük.

A csekély jövedelmű lakosság körében mindenütt erős szükséglet mutatkozik ujabban olyan intézmények iránt, amelyek az egyre szaporodó közigazgatási és jogszolgáltatási hatóságok útvesztőjében útmutatást, és ügyes-bajos dolgaikban érdemleges tanácsot adnak, mintegy az első segélyt nyújtó mentő-intézmények a jogszolgáltatás terén. Maguk az egyes hatóságok e felvilágosító szolgálatot nagy elfoglaltságuknál fogva, de meg azért sem teljesíthetik kielégítő mértékben, mivel az érdekelt néposztályok részéről számos ok közrejátszása folytán gyakran nem találnak a kellő bizalomra. Különösen az újabb szociális védő és biztosító törvényhozás, valamint a dolgos néposztályok érdekében alkotott községi és állami intézmények csak akkor válhatnak teljesen az érdekelték javára, ha azok mindenkor gyors tájékoztatást szerezhetnek arról, hogy mire van igényük és miként érvényesíthetik azt. E fontos társadalmi szükséglet kielégítéséről kezdetben a külföldön is csak egyes pártszervezetek és jótékonyági egyesületek gondoskodtak. A közhatalóságok kezdetben ezeket csak segélyekkel támogatták és csak a 90-es évek óta kezdettek különösen Németországban nagyobb számban hatósági utbaigazító és jogvédő hivatalokat felállítani. Németországban az 1911—12. évben összesen már 863 közhatalmú jogvédő hivatal működött, köztük 114 községi és állami intézmény, amely valamennyi a fenti feladatkörben a vagyontalan osztályok javára működött.

Hazánkban peres ügyekben a »szegény« perlekedő a bíróság és ügyvédi kamara együttes közreműködésével hosszadalmas és szövevényes úton jogsegélyhez juthat ugyan, de perenkívüli és különösen közigazgatási

ügyekben még a »szegények« jogvédelméről sem történt a törvényben gondoskodás.

Az első kísérletet hazánkban e szükségletnek társadalmi úton való kielégítése terén a »Jogvédő Egyesület Vagyontalanok Részére« tette, amely az anyagi eszközei megengedte határok között csak a »szegényeket« megillető jogvédelmet közvetíti. Ezért dr. Feleki Béla biz. tag már 1908-ban indítványt nyújtott be a főváros közgyűléséhez, amelyben hivatkozva a lakosság széles köreinek e téren ki nem elégített érdekeire, azt kívánta, hogy a főváros az ingyenes útbaigazítást is — bizonyos szűk, főleg a közigazgatásra vonatkozó feladatkörrel — hatósági alapon, az egyes kerületi elüljáróságok mellett, szervezze meg. *„Az indítvány megvalósításával — úgy vélte — az ingyenes jogvédelem átvitetnék a jótékonyság mezejéről a községi szociálpolitika körébe.“*

Hosszas tárgyalások után az ügy végre 1912-ben a megvalósulás stádiumába jutott. Egy előterjesztés, amely a fővárosi útbaigazító hivatal tervénél igen helyesen a német szociálpolitikai intézményeket vette alapul, ellenben azt elsőben a főváros lakástelepein vélte mint lakásügyi jóléti intézményt berendezni, — amit a fővárosi szociálpolitikai és jogügyi bizottságok módosítottak — szerencsésen átsiklott a különböző hivatali fórumokon. A székesfőváros törvényhatósági bizottsága az 1912. évi november hó 2-án tartott közgyűlésében elhatározta, hogy »az útbaigazítás és tanácsadás céljára úgy a központi városházán, mint a lehetőséghez képest felállítandó kerületi fiókokban útbaigazító és tanácsadó szolgálatot rendez be« és kifejezte azt az óhaját, hogy mindkét helyen »úgy a közigazgatási, valamint jogi tanácsadás párhuzamosan arra képesített egyének beosztása útján folytattassék«, továbbá, »hogy az ingyenes jogvédelem ellátására önként jelentkezett képesített szakférfiak munkája is igénybe vehető legyen«. Ennyiben jelölte meg a közgyűlés határozata a hivatal feladatkörét, míg ama személyek körét, akik a hivatalt igénybe vehetik, egyáltalán nem írta körül, hanem hallgatólag elfogadta a tanácsnak ide vonatkozó álláspontját. A tanács úgy a közigazgatási mint a jogi tanácsadást általában »a vagyontalan és csekély keresetű osztályok« számára kívánta berendezni és a hivatal szolgálataiból csak azokat zárta ki, »akikkel szemben annak gyanúja merül fel, hogy az illető vagyonos vagy magas jövedelemmel bír«.

A belügyminiszter a közgyűlési határozat jóváhagyása előtt, még a múlt évben felhívta a főváros közönségét, hogy a felállítandó hivatal szervezési és ügyviteli szabályzatát terjessze fel. E megokolt kívánságnak megfelelően, a tanács I. (elnöki) ügyosztálya most tett előterjesztést a tanácsnak »a községi útbaigazító hivatal szervezésére vonatkozó szabályrendelet tárgyában«. Ez előterjesztés nemcsak a hivatal számára jogilag megengedett ideális hatáskört nem teremti meg, de még azt a szűkebb tárgyi feladatkört és a hivatalra rászoruló lakosságnak ama körét sem jelöli ki, amelyet a közgyűlés fentidézett határozata kívánt meg. Pedig a közgyűlés az egyelőre évi 46.000 korona általánypénzt abban a tudatban szavazta meg, hogy a hivatal a határozatban kijelölt feladatokat fogja a lakosság *vagyontalan* rétegei számára teljesíteni.

A főváros törvényhatósága által felállítandó útbaigazító és jogvédő hivatalt megfelelő *feladatkörrel*, kellő *szervezettel* és végre megfelelően előképzett *személyzettel* kell ellátni, ha azt kívánjuk, hogy ez a rendkívül fontos intézmény hazánkban is azt a szociális szolgálatot teljesítse, amelyet a tanács I. ügyosztály előterjesztése szerint is követendő német minta elért. Mind a három tekintetben az előterjesztés, illetve a javasolt szabályrendelet-tervezet aggályokat támaszt.

I. A községi útbaigazító hivatal, valamint a kirendeltségek feladatát a szabályrendelet-tervezet 3. §-a a következőképp írja körül:

a) A főváros minden hozzá forduló lakosát közigazgatási ügyekben útbaigazítani, felvilágosítani;

b) a főváros vagyontalan és csekély jövedelmű lakosai részére közigazgatási, jogi és egyéb ügyekben tanácsot adni;

c) az a) és b) pont alatti ügyekben esetleg eljárni;

d) a munkásaik és cselédek érdekében eljáró munkaadók részére — anyagi helyzetükre való tekintet nélkül — tanácsot adni;

e) a főváros vagyontalan és csekély jövedelmű lakosainak peres ügyekben a szegénységi jogon perelő ügyvéddel való érintkezésbe lépést megkönnyíteni;

f) jogi személyek képviselőinek csak az a) pontban jelzett útbaigazítást megadni.

Igen helyes, hogy a hivatal a főváros minden lakosának, vagyoni helyzetére való tekintet nélkül, sőt jogi személyek képviselőinek is, útbaigazítást (I. funkció) fog nyújtani aziránt, hogy ügye mely közigazgatási hivatalhoz tartozik és azt hol találja, mivel itt mintegy oly magasabbrendű iktatói szolgálatról van szó, amelyet még ellenszolgáltatás fejében sem tud más szolgáltatni, mint az erre a célra kirendelt, ezzel állandóan foglalkozó, minden nem tisztázott esetben utána járó hatósági közeg. Helyes volna továbbá az is, ha a hivatal a főváros *vagyontalan és csekély jövedelmű lakosai* részére közigazgatási, jogi és egyéb ügyekben *tanácsot* adna. (II. funkció.) De szociálpolitikai szempontból erős aggályokra ad okot a lakosság ama szerény helyzetű körének pozitív körülírása a 9. §-ban, amely a hivataltól közigazgatási és még inkább a jogi ügyekben érdemleges tanácsot kaphatna. »Közigazgatási ügyekben — mondja a 9. §. 2. bekezdése — a csekély jövedelem fogalma alá az útbaigazító hivatal szempontjából az évi 2.400 K-t meg nem haladó személyes kereset, fizetés, bér vagy legföljebb 2 szobából és konyhából álló lakás bérlete tartozik«. A szoroson vett közigazgatás körén kívül eső jogi és egyéb ügyekben pedig a 9. §. 1. bekezdése szerint: »*Tanácsadásra* és eljárásra csak azoknak a vagyontalan és csekély jövedelmű budapesti lakosoknak van igényük, akiket a törvény a szegénységi jogon való perlésre jogosít«. Már pedig a polgári perrendtartásról szóló új, az 1911. évi I. törvény cikk a szegénységi jogot úgy határozza meg, hogy »szegénységi jogban rendszerint az a fél részesíthető, akinek jövedelme nem nagyobb, mint a lakhelyén szokásos *közönséges napszám*«.

A szabályrendelet tehát különbséget tesz a működését igénybe vevők tekintetében aszerint, amint közigazgatási ügyekben, vagy jogi ügyekben veszik igénybe. Már a közigazgatási ügyekben is igen megszorítja az útbaigazító hivatal a maga működési körét, mert a csekély jövedelmű lakosság köre, amelynek egyik fontos szükségletét van a hivatal hivatva kielégíteni, nem szorítkozik szükségképp az évi 2.400 K keresettel bírók vagy legfeljebb 2 szoba és konyhából álló lakást bérlőkre. Az illetők helyzete pl. a két-szobás lakás dacára nagy mértékben kedvezőtlenebb lehet a család nagysága, bizonyos hivatási kiadások, albérlők és egyéb körülmények folytán, mint a kisebb lakást bérlőké. Viszont előfordulhat az is, hogy egy magános ember, akinek 2.400 K jövedelme van, nem volna a hivatal közreműködésében részesítendő. A 2.400 K-nál a szabályrendelet, úgy látszik, az 1907. évi XIX. t.-c.-ben foglalt munkásbiztosítási törvény értelmében a biztosítási kötelezettség alá esők maximális évi keresetét vette alapul, amelyet az összes érdekelt osztályok rendkívül alacsonynak tartanak és felemeltetni törekednek. Itt azonban egy, a lakosság sokkal szélesebb rétegeit (szerény helyzetű köz- és magántisztviselők, kisiparosok, kiskereskedők) érintő szociális szükségletről van szó, mint a munkásbiztosításnál és ezért egyáltalán nem látszik megokoltnak a szerény helyzetű vagy vagyontalan néposztály jövedelmének számszerű meghatározását adni, hanem annak megítélését a hivatal kellően

ellenőrzött (l. alább) diszkréciójára kell bízni. Ha pedig ez nem volna lehetséges, úgy a maximális jövedelmet legalább 3.500 K-ra kellene felemelni.

Egyenesen kivetkőzteti azonban ez intézményt szociálpolitikai jellemből az, hogy *jogi tanácsot* csak olyanoknak kíván nyújtani, akiket a törvény amúgy is a szegénységi jogon való perlésre jogosít. Ez az intézkedés ugyanis egyértelmű azzal, hogy az intézménynek egyik legfontosabb működéséből még a közönséges napszámosnál valamivel jobb helyzetű munkásosztályt is kizárják. Ennek a szegényekre megszorított személykörnek is igen sovány mértékben fog a hivatal a tervezet szerint tanácsot adni. A 4. §. szerint ugyanis »a fél által nyújtható adatok alapján megjelöli az abban az ügyben illetékes hatóságot, a fél által követendő eljárás lényegesebb részeit, az eljáráshoz netán szükséges okiratokat, azok beszerzési módját, ha határidőhöz kötött az eljárás, erre külön figyelmezteti, vagyis a féltől mindazon lényeges adatokat megtudakolja, amelyek alapján az ügy helyesen elbíráható és ezután mindazt tudomására hozza, hol, mikor és hogyan intézhető el az ügy«.

Véleményünk szerint az útbaigazító és jogvédő hivatal csak akkor tölti be teljesen a fennforgó társadalmi szükségletet és akkor gyümölcsözteti a leggazdaságosabban a ráfordított költségeket, ha nemcsak közigazgatási, hanem jogi ügyek tekintetében is — a törvény korlátain belül és az ügyvédségnek törvényvéde szabadalmainak tiszteletben tartásával — lehetőleg gyorsan, tárgyilagos szakvéleményen alapuló *érdemleges* tanácsot ad a vagyontalan és szerény keresetű lakosságnak, úgy amint ezt fent körülírtuk, vagyis legalább is a 3.500 K jövedelmen belül, a rászorulóknak. Ez alapon a hivatalnak tájékoztatni kell a hozzáfordulókat, — amint azt a közgyűlési határozatnak alapul szolgáló első tanácsi határozat kifejezetten tervbe is vette — hogy érdekeiket mely úton (pl. a visszatartott munkabérért polgári per vagy büntető feljelentés útján), esetleg minden további lépés, nevezetesen költséges és kilátástalan pereskedés abbahagyásával védhetik meg legjobban.

A vagyontalan ember — nemcsak a szegény — ügyes-bajos dolgaiban nem útbaigazításra, hanem *jogsegélyre* szorul. Igen kevés haszna volna abból, ha a sok hivatalon túl a jövőben még egy olyan hivatalhoz is kellene fordulnia, ahol megmondják neki, hogy melyik a következő ajtó, ahol kilincselnie kell.

A pusztá illetékességi útbaigazítás, sőt olykor még az érdemleges tanácsadás sem elégséges, mivel az illető fél hiányos értelmisége folytán ezt elfelejti, illetve követni nem tudja. A konkrét szakvélemény adása mellett szükség esetén magának a hivatalnak kell tehát bizonyos kezdő lépéseket megtenni, *beadványokat* elkészíteni és — amennyiben szegényjogon való jogsegélyről van szó — az illetőt hatóságok előtt is képviselni. Jellemző e tekintetben, hogy 1910-ben a 112 *községi és állami* »Rechtsauskunftsstelle«, amely a »Reichsarbeitsblatt«-nak jelentést tett, összesen 290.292 eset közül, amelyben közben járt, 49.238 esetben készített írásbeli véleményt és beadványt (Schriftsätze) ¹⁾.

A hivatal személyzetének megfelelő képesítése esetén annak sem lesz akadálya, ha a hivatal minden esetben, amelyben azt a fél érdeke vagy a közérdek megkívánja, a *szegénységi jogon* jogsegélyre jogosultak érdekében — s ez az útbaigazítás és tanácsadás után a harmadik feladata — közvetlenül *el is járjon*. A szabályrendeletnek mostani nem egészen szerencsés szövegezéséből kiderül az, hogy a hivatal még ezek érdekében is legfeljebb közigazgatási ügyekben kíván eljárni, (4. §. c) pont)²⁾ ellenben jogi

¹⁾ Reichsarbeitsblatt, IX. Jg. 1.524—539.

²⁾ 4. §. c) eljárhat a fél érdekében esetleg akkor, ha a tanácsot nyújtó tisztviselő azt tapasztalja, hogy az illető fél teljes járatlansága, vagy ügyefogyottsága, vagy a rendelkezésre álló idő rövidsége miatt ügyét fontos anyagi, vagy erkölcsi érdekei komoly veszélyeztetése nélkül maga ellátni nem képes, vagy közegészségi, közbiztonsági, esetleg egyéb közérdekű okok szólnak az azonnal való eljárás mellett.

A hivatal, vagy kirendeltség egyéb személyes eljárást nem végezhet.

ügyekben legfeljebb segédkezik nekik az eljárásban, amennyiben a 8. §. értelmében igyekeznek számukra ingyenes ügyvédi képviselő kirendelését elősegíteni, amire az illetőknek amúgy is joguk van. Evvel szemben mi azt kívánjuk, hogy valahányszor az ilyen »szegény« — nem egyszerűen vagyontalan — sürgős érdeke megkívánja, a hivatal által alkalmazott vagy mellette önkéntesen szolgáló ügyvéd, a szegénységi jogon való képviselő hosszadalmas kirendelése előtt és illetve helyett is, közvetlenül vihesse az ügyet és járhasson el az illetékes hatóságnál. Ilyen esetek az életben, különösen *perenkívüli ügyekben* (szerződések, örökségi, családjogi, telekkönyvi, munkásbiztosítási ügyek stb.), amelyekben szegényvédelemről alig történik ma gondoskodás, gyakran előfordulnak. Mily könnyen megesik az, hogy a fél addig, amíg hivatalos szegényügyi képviselőt nyer, a felelősségi határidőt (*periculum in mori*) mulasztja el. Ennek elkerülése végett legalább ideiglenesen kellene tehát őt a jogvédő hivatalnak képviselnie. De az is megesik, hogy a fél a szegénységi jogon kirendelt ügyvéd útján nem találja meg azt a jogsegélyt, amelyre szüksége van, lebeszélnek egy kilátásos perről, mert az munkát ad, vagy időtlen-időig halogatják a munkát vagy pedig nem kapja meg az illető teljes önzetlenséggel a szegényügyi jogsegélyt, hanem csak jogosulatlan kikötések mellett (felezés stb.). Ily esetekről például munkásbiztosítási körökben sokat beszélnek. Ilyenkor a jogvédő hivatal nemcsak a panasz közvetítésére — az ügyvédi kamarához — volna hivatott, de a sürgős esetekben a tényleges eljárásra is. Vagy a jogvédelem mindenkivel szemben hatályos legyen, csak egyes hivatásos jogvédő urakkal szemben ne?

A közgyűlés nem tett eleget a jogügyi bizottság amaz óhajának, hogy a hivatal központjában és fiókjainál a fentjelzett feladatokra szerényen díjazott ügyvédek alkalmaztassanak és így — ahogy most áll a szervezés ügye, — a jogügyekben ráháruló feladatokat legfeljebb a hivatal mellett ingyenes közreműködésre önként jelentkező ügyvédekkel és esetleg a hivatal mellé kirendelt és fizetett ügyésztségi tisztviselőkkel lehetne ellátni. Arra gondoltak, hogy ilyen esetekben elég, ha a hivatal az illetékes bírósághoz fordul vagy pedig a jogvédő egyesülethez küldi az illetőt. Erre való tekintettel a közgyűlési határozat kilátásba is helyezi, hogy a jogvédő egyesület segélyét a szükség szerint fel fogja emelni. A magunk részéről nem tudjuk átlátni, hogy *ha* már létesít a hatóság egy útbaigazító és jogvédő hivatalt, miért nem kívánja ezúton elvégeztetni annak *ezt* a természetes hivatását is. Miért küldözgessük a szegény jogkeresőt egygyel több fórumhoz, a jogvédőegyesülethez, amikor az annak járó és a szükség szerint fel is emelendő segélyből maga a hatósági jogvédőhivatal épúgy alkalmazhatna ügyvédeket és emellett sokkal nagyobb ellenőrzés alatt tarthatná azoknak valóban ingyenes és szociális működését, mint ahogy azt egyesek a Jogvédő Egyesületnél tapasztalják?

Azt helyesnek tartjuk, hogy *közigazgatási* ügyekben — ide számítjuk a népjóléti intézmények igénybevételére vonatkozó ügyeket is — nemcsak a »szegényeknek«, hanem amennyiben arra sürgős magán- vagy közérdek forog fenn, általában a vagyontalanok érdekében *járjon* el a hivatal.

A hatósági útbaigazító és jogvédő hivatal azonban még az útbaigazítással, a tanácscsal és bizonyos szűkebb körben *kisegítésképpen* való eljárással sem töltötte be teljesen azt a feladatot, amelyre hivatott. Általában célszerű a jogsegélyt kereső féllel szemben meg nem elégedni a pusztán szóbeli előadással, hanem attól az eset igazolására szolgáló okmányokat és igazolványokat is be kell kérni. Amikor azután az eset tényálladékát megállapította a hivatal, úgy magánjogi perek esetén pl. a gyakori lakbérleti ügyekben, gyakran célszerű az ily módon tisztázott esetet közölni az ellenféllel, véleményének és esetleg aziránt való hajlandóságának megkérdezése végett, hogy önkéntes egyezséget kössön? Posenben ez úton igen nagy eredményt értek el a legutolsó évben. A másik fél 500 eset közül 400 esetben

válaszolt a városi jogvédőnek és az több mint 50 esetben hozott a felek között peren kívüli egyezséget létre. Nálunk, ahol a pereskedésre való hajlam meglehetősen erős, a jogvédő hivatalnak ilyen működése különösen nagy népszerűséget biztosítana neki.

A jogvédő hivatalnak most kijelölt négyféle hatásköre ellen egyesek jogi aggályokat táplálnak.

Annak, hogy a fővárosi útbaigazító és tanácsadó hivatal jogi véleményt adjon általában a vagyontalan lakosoknak, semmi jogi akadálya nincsen. Nem sérti a pusztá véleményadás az 1911. évi I. t.-c. szellemét sem, mivel az csak a szegényjogon való perlést, azaz a polgári perekben való ingyenes ügyvédi képviselést tartja fenn a legszegényebbeknek. E törvény betűi szerint ugyan annak sincsen akadálya, hogy bármely ügyvéd bárkinek polgári ügyekben is ingyen adjon tanácsot és ingyen járjon el, — erre csak törvényes igényük nincs az illetőknek — de kétségtelenül sértené a törvény szellemét és az ügyvédséget. Az ügyvédi kamara méltán élne megtorlással, ha a hatóság által létesített jogvédő hivatal által alkalmazott ügyvéd oly egyének polgári ügyeiben is rendszeresen eljárna, akik a szegényjogon való perlésre nem jogosultak. Még azt sem kívánjuk, hogy a hivatal »vagyontalanokat« perenkívüli ügyekben (örökösödési, telek-könyvi stb.) képviselje hatóságok előtt, hanem csak azt, hogy ez ügyekben segédkezzék nekik oly esetekben (beadványok készítése stb.), aminőkben a 4. §. c) pontja a közigazgatási ügyekben való eljárást teszi a hivatal feladatává és csak a szegényebb jogon jogosultak érdekében járjon tényleg el.

A hivatalnak most kijelölt feladatköre nem sérti az ügyvédség törvényes privilégiumát és érdekeit sem. A pusztá jogi véleményadás még csak nem is az ügyvédeknek fentartott jog. Ime, az 1911 : I. t.-c.-ben foglalt perrendtartás végrehajtásáról szóló 1912 : LIV. t.-c. 16. §-a nagymértékben kiterjesztette az ügyvédek védelmét a zugirászat ellen, szemben az ügyvédi rendtartással, amely pusztán a hatóságok előtti képviselést jelölte ki az ügyvédség privilégiumául. E szakasz kimondotta ugyanis: »Az ügyvédi rendtartásról szóló 1874 : XXXIV. t.-c. 39. §-a helyébe a következő rendelkezés lép: Aki nem ügyvéd és anélkül, hogy erre jogosítva volna, úgyszintén az is, aki jogosultsága korlátainak túllépésével üzletszerűen vagy díjért bíróság vagy hatóság előtt feleket képvisel, részükre beadványokat szerkeszt, vagy erre ajánlkozik, valamint az, aki az ügyvédség gyakorlására való jogát szinleli, kihágást követ el és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. A vád képviseléstét pótmagánvádlóként annak az ügyvédi kamarának az ügyésze is átveheti, melynek területén a kihágást elkövették.«

Tehát még e szigorú szakasz szerint is jogi tanácsot bárki adhat, csak nem szabad magát úgy feltüntetnie, mintha ügyvéd volna. Abban az esetben pedig, ha a hivatal központjában és kirendeltségeinél részben az ügyvédi kamaránál bejegyzett ügyészek, részben önkéntes szolgálatra jelentkező, részben pedig fizetett ügyvédek, illetve azoknak a bejegyzett jelöltjei, — akik esetleg a hivatalnak jogi előképzettséggel bíró fogalmazói lehetnek — végeznék jogi ügyekben a felek kiszolgálását, — amint azt mi kívánjuk — nemcsak a hivatalnak tanácsadói működése, de a jelzett körben való segédkezése (beadványok készítése stb.) és eljárása ellen sem merülhetne fel a fennálló jog szempontjából kétség.

A szabályrendelet 20. §-a helyesen mondja ki: A községi útbaigazító hivatal az adott útbaigazításért illetőleg jogi tanácsért anyagi felelősséget nem vállal, ezekből kifolyólag a fővárost vagy alkalmazottait semmiféle kártérítési kötelezettség nem terhelheti«.

De nem felelne akkor sem, ha azt kifejezetten ki sem mondják, mivel a mai joggyakorlat szerint ehhez külön szerződés kell.¹⁾

Szükség esetén a feleknek, úgy mint az számos német Rechtsauskunftsstelle-nél történik, külön szerződésben kellene megelőzőleg elismerni, hogy beleegyeznek a hivatal szavatosság nélkül való működésébe.

Végül annak sincs törvényes akadálya, hogy a hivatal a felek között önkéntes alapon egyeztessen, csak a választott bíró minőségében való esetleges eljárásának joghatályához kell egy alkalmas formában megkötött szerződés.

II. A tanácsadó hivatalnak mindezek alapján olyan személyzettel kell birnia, amely a kellő képességgel és a törvényes minősítéssel bír a most kifejtett feladatok elvégzésére és ezenfelül olyan szervezettel kell birnia, amely belekapcsolja e szociális funkcióba a társadalomnak különösen érdekelt, illetve erre hivatott elemeit. Nem lehet tehát a hivatal működését kizárólag a vezetőre bízni, akit csak a hatósági fegyelem szempontjából ellenőriz az illetékes felsőbbség, hanem tárgyilagos ellenőrzésre és érdembeli irányításra van szüksége a hivatalnak egy állandó ellenőrző bizottság részéről, amelyben az érdekelt társadalmi elemek is képviselve vannak. Szükséges tehát, hogy a hivatal szervezetébe egy ilyen bizottságot iktassanak be, amelynek tagjai között a törvényhatóság illetékes képviselőin kívül az ügyvédség, a munkaadó és a munkásosztály képviselői is kell, hogy helyet foglaljanak. Hatáskörébe tartoznának a jogvédő működésének állandó ellenőrzése, a felmerült elvi kérdések eldöntése, a hivatal elleni kifogások és panaszok elbírálása és a tanács által a közgyűlésnek teendő évi jelentés előkészítése. A bizottság tagjait fel kellene jogosítani arra, hogy a hivatalnak és kirendeltségének működését állandóan vizsgálják. A hivatal úgy a szakszerűség, mint a különösen érdekelt néposztályok részéről való igénybevétel szempontjából bizonyára csak nyerne a bizottsággal.

A jogvédő hivatalok sikerei nem annyira a kereteken múlnak, mint a tudáson, amelyet általuk az igazukat kereső vagyontalanok rendelkezésére bocsátanak. A hivatal személyzetének a kérdése itt tényleg a főkérdéssé válik. Nem intézményre van szükség, hanem emberekre. (Not measures, but men). Ami mindenekelőtt a hivatal tisztviselőinek, nevezetesen az egész hivatal értékét eldöntő, vezetőjének előképzettségét illeti, csak pusztán közigazgatási képzettségű tisztviselő, kinek kellő jogi előképzettsége nincsen, bizonyára kevésbé alkalmas a fenti feladatokkal megbízott hivatal vezetésére, mint a jog minden ágában és a közigazgatásban is elméletileg képzett és lehetőleg nagy gyakorlatra visszatekintő jogász. Az összes tapasztalatok és az irodalmi szakvélemények azon a véleményen vannak, hogy pusztán jogászai képzettség sem elegendő az ily hivatalok vezetésére. Tapasztalat, szociális és gyakorlati érzék, tiszta ítélet, gyors felfogás is kétségtelenül szükségesek a vezetéshez. De az a körülmény, hogy a kellő jogászai előképzettség valakiben hiányzik, még nem biztosíték arra nézve, hogy a többi személyes kellékeknek tulajdonában van. Dr. Link lübecki városi tanácsos, e kérdés egyik első szakértője, dr. Marr, a hamburgi hivatal vezetője, dr. Vogel Bréma stb. a jogvédő hivatal vezetőjének személyi kellékeiről szóló tanulmányaikban egyértelműleg azon az állásponton vannak, hogy csak az esetben célszerű nem jogászt a hivatal élére állítani, ha ilyen alkalmas egyént egyáltalában nem lehet találni.²⁾ Minthogy a legtöbb felmerülő kérdés még a közigazgatási ügyekben is első sorban jogi oldaluknál fogva kerül a hivatal elé, kitűnő elméleti jogi képzettség és lehetőleg nagy ügyvédi gyakorlat kell ahhoz, hogy valaki magát az egymásba

¹⁾ A polgári törvénykönyvnek II. tervezetének 1379. §-a is kimondja: »Tanács vagy ajánlás, ha csak szerződési viszony, vagy tiltott cselekmény nem forog fenn, felelősséget meg nem állapít«.

²⁾ Dr. Karl Vogel. Welche Aufforderungen sind an den Leiter einer gemeinnützigen Rechtsauskunftsstelle zu stellen? Soziale Praxis XX. 672—629.

játszó törvények labirintusában rögtön feltalálja és a sok esetben sürgős első segílyt nyújtja. Kétségtelen, hogy a legjobb elméleti képzettség mellett is roppant szorgalomra van szükség, hogy valaki az élet által felvetett problémáknak jogászai elbírálására szükséges ismereteket megszerezze, de az ilyen egyén még sem fog minden legegyszerűbb jogesetet is máshoz utasítani anélkül, hogy annak véleményét, mint a hivatal felelős vezetője (12. és 13. §.)²⁾ akár csak felülbírálhatná is. Nem kell továbbá azt hinni, hogy a szegény ember ügyei egyúttal szükségképp a legegyszerűbbek. Sok esetben éppen a szegény ember helyzete folytán nehezebb helyes tanácsot adni, mint a független és vagyonos ember ügyében.

A hivatal vezetőjének jogászai előképzettsége mellett feltétlenül pártonkivüli szellemben kell a hivatalát betöltenie. Ez nem jelenti azt, hogy ne viseltessek nagy szociális érzéssel a felek iránt, de ez érzéknek sohasem szabad oda vezetnie, hogy a jogkereső egyoldalú érdekének megvilágításában lássa a felmerült esetet, mert az nem barátot és párthívet keres a jogvédőnél, hanem esetének objektív jogi megállapítását. Ezen határokon belül a vezető kezét tényleg nem lehet megkötni, neki kell türelmes meghallgatás és helyes kérdések alapján eldöntenie, vajjon az illető bizonyos esetekben pereljen-e, vagy nem célszerű-e őt a pertől visszatartani.

Minthogy az ügyek beosztása az egyes fizetett és önkéntes tisztviselők között, illetve ezek tudásának szükség esetén való kiegészítése mégis csak az egész intézmény (kirendeltségeket is beleértve) helyes működéséért felelős vezetőre tartozik, a hivatal sikerét és gyorsaságát az biztosítani, ha erre az állásra lehetőleg egy kiváló *ügyvéd* nyernének meg. Amint egy kórház élén egy kiváló diagnosztának kell állania, aki mellett a többi orvos csak segédkezik, úgy vagyunk a jogvédelem klinikáján is. És ha ezt a vezetőt kétségtelenül megfelelően kellene is dotálni, másrészt sokat meg lehetne takarítani a többi alkalmazottnak korlátoltabb számban való alkalmazása által. Ez alkalmazottnak nem általános közigazgatási embereknek, hanem lehetőleg specializált tudással bíró szakembereknek (pl. munkásbiztosítás, adóügy stb.) kellene lenniök. A hivatal mellé a fogalmazói karból kirendelendő 1—2 tisztviselőnek pedig lehetőleg jogi doktornak kellene lennie, hogy a vezető ügyvéd bejegyzett segédeként működhesse nek és így a hivatal mellett teljesített szolgálatuk több irányú előrehaladásra nyújtson nekik alkalmat. Kívánatos, hogy az iderendelt fogalmazókat időnként kicseréljék, mivel az útbaigazító hivatal mindenütt a legalkalmasabb továbbképzőnek bizonyult a tisztviselők számára. A porosz belügy- és pénzügyminiszter rendeleteket bocsátottak ki, amelyekben elrendelték, hogy a kormányzósági fogalmazókat időlegesen a közhasznú jogvédő hivatalok mellé lehessen kirendelni. Nálunk legfeljebb a belügyminiszteriumnak tisztviselőiről lehetne szó. Ellenben az igazságügyminiszter figyelmét okvetlenül fel kellene hívni arra a körülményre, hogy a porosz igazságügyminiszter rendeletileg intézkedett a joggyakornokoknak és jegyzőknek a jogvédő hivatalok mellett való időleges szolgálatáról, mint amely a bíróképzésnek nagy hasznára van. Az ingyenes jogvédelem legalább is annyira állami feladat, mint amennyire községi. Az állam ez úton legalább a személyzeti költségek egy részét viselhetné.

Remélhető, hogy az ügyvédi kar, amely a szociális haladásnak és reformoknak egyik legértékesebb zászlóhordozója, nálunk sem fog a

¹⁾ 12. §. . . . az útbaigazító hivatal vezetője az oda bocsátott személyzettel közvetlenül rendelkezik, de viszont az egész intézmény (kirendeltségeket is beleértve) helyes működéséért személyesen is felelős.

13. §. Az útbaigazító hivatal vezetője gondoskodik arról, hogy

a) a hivatalban megforduló közönség előzékeny, lehetőleg pontos és gyors útbaigazítást és tanácsot nyerhessen;

b) a munka a személyzet között a szakképzettségüknek megfelelően arányosan felosztassék és hogy a személyzet a helyes útbaigazításra és tanácsadásra fokozatosan képezze is magát.

hivatal helyes kiépítésének útjába állani és az ezzel járó csekély szociális áldozatokat is szívesen meg fogja hozni. Ennek bizonyosága volna nevezetesen az, ha a hatóság felhívására nálunk is éppen a tekintélyes és jómódú ügyvédek mentől nagyobb számban jelentkeznének a hivatal melletti ingyenes szolgálatára.¹⁾ Rájuk hárulna a hivatalnál felmerülő bonyolultabb esetek véleményezése. Viszont intézményesen gondoskodni kellene arról, hogy amennyiben ügyvéd fogadására utalják a felet, az utóbbi megválasztására a hivatal semmi befolyást ne gyakoroljon.

A vagyontalan néposztályokhoz tartozóknak a fent kifejtett mértékben való ellátása közigazgatási és jogi szakvéleményekkel, az ügyvédek jogos kereseti körét nem fogja érinteni. Németországban is kezdetben túlzott aggályokat tápláltak e körök az új szociálpolitikai intézménnyel szemben, de már az 1909. évi rostocki ügyvédi gyűlés állást foglalt mellettük, sőt felszólította tagjait, hogy vegyenek részt a községi és magános jogvédő irodák működésében, vagy maguk alapítsanak ilyen irodákat. Tényleg vannak Németországban városi jogvédő irodák (pl. Chemnitzben), ahol a város összes 80 ügyvédje felváltva rendelkezésre áll bizonyos órákban a várostól hozzájuk utasított vagyontalanoknak is.

Az ügyvédség jogosult aggályainak — a vagyonosok kiszolgálása stb. — elosztása végett célszerű lesz a fent jellemzett ellenőrző bizottságban helyet biztosítani az ügyvédség képviselőinek is.

Összefoglalva azt mondhatjuk, hogy egy a külföldön kialakult szociálpolitikai intézményt tág keretekben és nagy személyzettel és dotációval úgy létesíteni, hogy az az eredeti mintaképének legfontosabb feladatait, a jogi véleményadást és az első jogsegélyt — értve különösen a szegények számára a szükséges beadványok megfogalmazását és esetleges képviselést is, még sem teljesíti, — felesleges hivatalszaporítás volna. Ha a hivatal a maga természetes feladatkörében nem volna felállítható, akkor vagy teljesen el kellene tekinteni a létesítésétől, vagy sokkal szerényebb keretben — a pusztá utbaigazításra — kellene azt megszervezni, úgy, amint azt dr. Feleki Béla eredetileg indítványozta.

Viszont a kifejtett tárgyi és személyi előfeltételek mellett az ingyenes utbaigazító és jogvédő hivatal nemcsak a maga konkrét feladatkörében fog eredményes működést kifejteni, hanem alkalmat fog nyújtani a vagyontalan néposztályok jogi és erkölcsi haladásának és társadalmi és gazdasági bajainak a közelebbi megismerésére, valamint népünk legkülönbözőbb köreinek együttes közhasznú munkájára és evvel járó kölcsönös megértésére is. Az utbaigazító és jogvédő hivatal évi jelentésében kellő útmutatásokat fog nyújthatni a községi szociálpolitika továbbfejlesztésére nézve és maga is a népjóléti gondoskodásnak egyik központjává válhatik.²⁾

A törvények és rendeletek egyre több és bonyolultabb gazdasági és szociális viszonylatba nyúlnak bele. A jogszabályok egész sora szabályozza a polgár jogait és kötelességeit a közhatalommal és polgártársaival szemben. A munkaadó és a munkás viszonya is már csak kis részben a szabad egyezkedés tárgya. Ha tehát helyes az a nagy szociális elv, hogy a nemzet összes javait lehetőleg minden polgárnak hozzáférhetővé kell tenni, mennyire kell azt arra a kultúrértékre nézve megvalósítani, amely egyik alapja az állami létnek: a fennálló jogra. Erre nyújt majd módot a helyesen megszervezett hatósági jogvédő hivatal.

¹⁾ L. Dr. H. Link: *Die Mitwirkung von Rechtsanwälten bei den gemeinnützigen Rechtsauskunftstellen*. „Soziale Praxis“, XXII. 1030—1033.

²⁾ Így több helyen összekapcsoltak vele nyilvános másoló irodákat, alkoholelleses gondozó intézeteket, betegápoló-irodát, lakásközvetítőt stb. Ellenben az egészen más irányú és nagyszabású külön apparátust igénylő munkaközvetítést, amellyel csak magasabb célzataiban és szellemében azonos technikai szempontból nem célszerű a jogvédővel összekötni.

SZEMLE.

MUNKAVISZONY.**Magánalkalmazottak nyugdíjbefizetései.**

Írta: dr. Rónai Zoltán.

A magánalkalmazottak kötelező nyugdíjbiztosítását mindenütt megelőzi a nagyobb vállalatok önálló nyugdíjpénztárainak kora. A nagyobb magánvállalatok nyugdíjintézeteket alakítanak. Az összes alkalmazottaikat kötelezik a nyugdíjpénztárba való belépésre. A legtöbb ilyfajta nyugdíjszabályzat szerint, ha a tisztviselő állását önként elhagyja, a nyugdíjalapra eszközölt befizetéseit elveszti. Ez a kikötés megmagyarázza az intézeti nyugdíjpénztárak létesítésének egyik legfontosabb indokát. A magánvállalat állandó tisztviselői kart akar teremteni. Meg szeretné akadályozni, hogy a bármily okból elégedetlen vagy jobb állást kereső hivatalnok egykönnyen ott hagyassa. A tisztviselő magához való láncolásának egyik legkönnyebb módja a nyugdíjpénztár, a magántisztviselők »társládája«. A magánhivatalnok csak nagyon fontos okból szánja rá magát oly lépésre, amely évek hosszú során át gyűjtött tőkéjének, nyugdíjbefizetéseinek elvesztésével egyértelmű. A nyugdíjpénztárak szerepe az, mint a legtöbb u. n. munkásjóléti intézményé: a feudalizmus jogi rendje nélkül a feudalizmus tényleges állapotának: a munkásfluktuáció megszorításának a megközelítése.

Egyidőre úgy látszott, hogy a nyugdíjpénztáraknak ezt a »röghözkötő« szerepét a bíróságok gyakorlata lehetlenné fogja tenni. A Kuria ugyanis G. 259/1911. számú ítéletében kimondotta, hogy az a kikötés, amely szerint az a tisztviselő, aki állásából önként kilép, nyugdíjbefizetéseit elveszti, érvénytelen. Az ítélet indokolása szerint az alkalmazott a gazdasági viszonyok nyomása alatt kénytelen elfogadni oly feltételeket, melyeket a munkaadó diktál. Gyakran oly megállapodások jönnek létre ily körülmények között, melyek méltánytalanul sértik az alkalmazottak legjogosabb emberi érdekeit. Ha a nyugdíjszabályzat elrendeli, hogy az önként kilépő alkalmazott befizetéseire való jogát elveszti, akkor ezzel az alkalmazottat mindenkorra elzárja annak a lehetőségétől, hogy jobb pozícióba jusson, hacsak nem akarja nyugdíjigényét feláldozni, vagy az e célra befizetett összegeket elveszteni.

Ez a szokatlanul gondosan indokolt ítélet, amelynek indokolása valóságos szociálpolitikai tanulmány, konzervatív jogászi körökben kínos feltűnést keltett. A reakciója csakhamar jelentkezett. A budapesti ítélőtábla felülvizsgálati tanácsa — szintén végső fokon ítélkező bíróság — G 1.027/1912. számú ítéletében a Kuriával homlokegyenest ellenkező álláspontot foglalt el. Az ítélet indokolása valósággal polemizál a Kuria fejtegetéseivel. Igyekszik bebizonyítani, hogy az alkalmazott kényszerhelyzete jogilag nem jöhet figyelembe s hogy a kérdéses kikötés valósággal az alkalmazottak összességének érdekében van.

A gyakorlatban felmerült diszharmóniát a Kuria jogegységi tanácsának kellett feloldania. A jogegységi tanács 2. számú polgári döntvénye a Kuria korábbi ítéletével ellentétes szellemben döntötte el a kérdést. A döntvény szerint: »a munkaadó érvényesen kikötheti azt, hogy alkalmazottja abban az esetben, ha a szolgálatból önként kilép, a nyugdíjalapba nyugdíjjarulék címén befizetett összegeket vissza nem követelheti és nyugdíjhoz való igényét is elveszti.«

A döntvény indokolása, amely távolról sem olyan beható, gondos munka, mint a Kuria 1911-es ítéletéé, különösen két érven nyugszik. Az

egyik: az alkalmazott függő helyzete nem jelent olyfajta kényszert, amely a szerződés érvényességét kizárná. A másik: a kérdéses kikötés nem ütközik sem a törvénybe, sem a jó erkölcsökbe.

A Kuria elismeri ugyan, hogy az alkalmazott »a gazdasági viszonyok nyomása alatt többnyire függő helyzetben van, a gazdaságilag erősebb munkaadóval szemben gyakran nem képes érdekeit kellően megvédeni s mint gazdaságilag gyengébb fél, hogy magát és családját fenntarthassa, sokszor kénytelen a munkaadó méltánytalan feltételeit is elfogadni.« De hozzáteszi: »ez a kedvezőtlen helyzet a munkás akaratelhatározási szabadságát még meg nem szünteti s ennél fogva a létrejött szerződést, ha annak egyes kikötései a munkásra hátrányosak is, kényszer miatt érvénytelenné nem teszi.« A döntvény ezzel felel a Kuria régebbi ítéletének az alkalmazott kényszerhelyzetére vonatkozó érvelésére. De ez a válasz nem helyénvaló. A Kuria korábbi ítélete nem gondol olyan fenyegetésre, olyan kényszerítésre, amely a szerződést érvénytelenné tenné. Csak olyan kényszerhelyzetre, amelynek a kihasználása az alkalmazott legvitálisabb érdekeit sérti. Az ily *kihasználást* a jog védelemben a Kuria korábbi ítélete szerint nem részesítheti. A jognak az erkölcsi érzelmekbe ütköző szerződéstől a védelmet meg kell tagadnia.

A tulajdonképpeni probléma tehát az: a kérdéses kikötés beleütközik-e a kor erkölcsi felfogásába? Sérti-e az új. n. »jó erkölcsöket?« Egyes erkölcs nincs. Ha bizonyos erkölcsi értékelésekre nézve a társadalom csaknem minden rétege egyet is ért, vannak az erkölcsnek igen jelentős kérdései, amelyekben a társadalom különböző osztályai, különböző csoportjai ellentétes felfogásúak. Ha a Kuria bírái az alkalmazottak társadalmi körében éltek volna, akkor aligha tekintették volna erkölcsösnek az olyan megállapodást, amely jelentékeny pénzbüntetéssel sújtja az állásváltoztatási »szabadságával« élő alkalmazottat.

De a Kuria nemcsak erkölcsi közösségben nem él az alkalmazottakkal, hanem az életviszonyaikat is igen hiányosan ismeri. Az ítélet szerint ugyan hátrányos az alkalmazottra nézve, ha új állást csak a nyugdíjigény elvesztésének számításbavételével kereshet, »de boldogulását lényegesen meg nem akadályozza.« Kétségtelen, hogy igen gyakran az alkalmazott egyedüli vagyona: a nyugdíjigénye. Akármit is értsünk a boldogulás lényeges megakadályozása alatt, az egész vagyon elvesztése eléggé »lényegesen« akadályozza a boldogulást. Ausztriában a kötelező nyugdíjbiztosítás behozatala a magánalkalmazottak fluktuációját nagy mértékben megnövelte.

A Kuria ítélete előreláthatóan erős impulzust ad a magánalkalmazottak kötelező nyugdíjbiztosítási mozgalmának. De míg ez a mozgalom eredményt tud felmutatni, addig is feltétlenül szükséges a magánnyugdíjpénztárak törvényes szabályozása. Törvénynek kell megvédenie az alkalmazottat az új feudalizmussal szemben és a törvénynek kell megszabnia a nyugdíjpénztárak ellenőrzési módját. Minden matematikai mérleg nélkül felépített nyugdíjpénztáraknak, melyeknek vagyona a vállalat vagyonától nincs elkülönítve, se szeri, se száma. Az ilyen könnyelműen alapított pénztárak természetesen nem tudnak megélni az önként kilépőktől elvett fillérek nélkül. De a kellő gondossággal megtervezett nyugdíjpénztárakat a visszafizetés kötelezettsége épp oly kevésbé érinti, mint egy esetleges gazdasági válság, amely romba döntheti a szükséges körültekintés nélkül felépített, a vállalatok sorsával egybekötött nyugdíjpénztárak százait.

Ki tekintendő munkaadónak? Erre a kérdésre ad választ a kereskedelmi miniszter 34.180/VI. D—1913. sz. ítélete, midőn kimondja, hogy nem teszi önálló vállalkozóvá a munkavállalót az, hogy a másik szerződő féllel szemben munkaidő tekintetében semmi korlátozásnak sincsen alávetve, valamint az sem, hogy javadalmazását nem időbérben, hanem akkord-díjazásban nyeri. Aki a

fölfogadott munkások bérét sajátjából fizeti, az üzeméből fölmerülő kárt viseli, a hasznot élvezi, az üzem folytatásához szükséges munkaeszközöket szolgáltatja és a munkások által előállított termelvények tulajdonosa: az munkaadó.

Az aratási szerződés megtagadása — kihágás. A földművelésügyi miniszter legújabb kibocsátott rendelete szerint, ha a szerződött munkások a szerződés teljesítését megtagadják, az elsőfokú hatóságoknak a munkaadó panaszára kötelessége haladéktalanul megindítani a törvényszerű eljárást és a törvény intézkedéseinek alkalmazásával annak intencióját megvalósítani. Minthogy a törvényben előírt alakszerűségek megtartásával létrejött szerződésben elvállalt munkateljesítés megtagadása kihágás, ha amiatt emeltetik panasz, az eljárás során hatósági egyeztetésnek, békéltetésnek, az alkudozás közvetítésének helye nincs, mert itt nem magánjogi kérdéssről van szó, hanem arról, hogy a szerződés megszegése, illetőleg szerződésben vállalt munka megtagadása által az illető kihágást követett el. Ha a szerződés teljesítését a törvény alkalmazásával sem lehet biztosítani, úgy a polgármester vagy a főszolgabíró jelentésére a földművelésügyi minisztérium az általa összegyűjtött munkásokból fog munkásokat adni.

Szerződött gazdasági munkások elbocsátása. Fölmerült esetről kifolyóan elvi határozatban mondta ki a földművelésügyi miniszter, hogyha a szabályszerűen szerződött gazdasági munkások a munkahelyen meg nem jelennek, vagy ha a munka teljesítését megtagadják, vagy szándékosan rosszul teljesítik: az ily munkások helyébe a munkaadó jogosítva van azonnal más munkásokat szerződtetni. Kárkövetelést ily esetben a munkaadó akkor érvényesíthet, ha a jó gazda gondosságával tényleg igyekezett kisegítő munkásokat szerezni, s nem rajta mult, hogy ilyeneket nem kapott. (108.853/1911.)

Munkásközvetítés Békéscsabán. A békéscsabai községi munkásközvetítő hivatal most számol be 1913. első félévi működéséről. A kimutatás szerint elszegődött 3.442 munkást mezei munkára, 659 munkást kubikos földmunkára, 150 munkást erdőmunkára és 6 munkást gyári munkára. Az összesen elszegődött 4.257 munkáshoz még hozzászámítva a mintegy ezer kéveköto-marokverő női munkást, az elhelyezettek száma meghaladja az ötezret.

Átlagos keresménybiztosítás az aratás, hordás és cséplési munkálatokért kaszásonként 8 métermázsa búza, 2 métermázsa árpa vagy zab volt. A hónap-számos mezei munkások keresménye napi 4 koronára tehető. Az átlagos napibér a mezei munkálatoknál: januárban 1 korona 20 fillér, február és márciusban 2 korona, április és májusban 3 korona, júniusban 4 korona között váltakozott. A kubikos munkások az ország különböző részén eszközölt földmunkálatoknál (vasutak, utak, töltések, csatornák) nyertek alkalmazást 5 korona átlagos napi kereset mellett. Az aratásból mintegy 200 mezőgazdasági munkás maradt ki, mert idejében szegődni nem akartak, vagy pedig a gazdákkal szemben túlkövetelők voltak. A gazdák azután úgy segítettek magukon, hogy egy részük idegenből hozatott munkást, míg igen sokan aratógépet szereztek be. Az aratásból kimaradt munkások túlnyomó része kubikosmunkálatoknál nyert foglalkozást, de ez a kereset koránt sem éri el az aratásnál szokott keresetet. Köttetett összesen 71 mezei-munkaszerződés. Megjegyzi a munkásközvetítő intézet vezetője, hogy a mezőgazdasági munkásközvetítés intézménye mostani formájában nem tartható meg, mert az úgynevezett munkásgazdák (bandagazdák, munkásvállalkozók) visszaélései folytán a gazdák alig merik sok helyen igénybe venni, miért is a munkásvállalkozókra vonatkozó 1899: XLII. t.-c. megszüntetése mellett a 11.180/1899. el. F. M. számú rendelettel szervezett mezőgazdasági munkásközvetítés intenzív alapokra fektetendő, s hivatalos kötelességképpen a községi, illetve városi közigazgatásba illesztendő be.

A munkakönyv eltörlése Ausztriában még sem látszik olyan kilátástalannak, mint ahogy azt némely érdekelt részről feltüntetni szeretnék. A képviselőház június 20-án felszólította a kormányt, hogy munkakönyv megszüntetését célzó törvényjavaslatot terjesszen elő és a munkakönyvet igazolvány helyettesítse, amely a munkásnál marad és nem tartalmaz a munkaadó részéről semmiféle bejegyzést. Minthogy a szociálpolitikai bizottság január 29-én tartott ülésén a kormány képviselője határozottan kijelentette, hogy a kormánynak a munkakönyv eltörlése ellen elvi kifogása nincs, ha a parlament azzal egyetért, a jövő ősze várható a javaslat előterjesztése.

Német fogorvosok munkaadó szövetsége alakult abból a célból, hogy »üzemeikben« a munkáskérdést olyan leleményesen és zseniálisan oldják meg, amire más foglalkozási ágak eddig alig gondoltak. A szövetség nyilvánosságra került programja a következő: a technikusokat kiképező és foglalkoztató fogorvosoknak meg kell oldaniok a problémát, hogy csak olyan segéderőt képezzenek ki és alkalmazzanak, akik később nem képesek magukat önállósítani és ez okból az önálló fogtechnikusokkal semmi érdekközösségük nincsen. A probléma amely eddig annyi fejtörést okozott, a maga teljes egészében megoldható, ha jövőben kizárólag süketnémákat képeznek ki technikusoknak és később csakis ilyeneket alkalmaznak. A keletporoszországi fogorvosok által süketnémákkal ebben az irányban végzett első kísérletek állítólag fényesen sikerültek. A »Zahnärztliche Mitteilungen«, a német fogorvosok gazdasági szövetségének organuma, szerint a fogorvosi munkaadók szervezete egyébként is nagyszabású. Bizonyítvánnyal kapcsolatos munkaközvetítőt tart fenn, továbbá a legszélesebb alapon fekete listákat. A munkaadó szövetség által megállapított legmagasabb munkabérek gyakran alig érik el a többi iparágak legalacsonyabb munkabéreit. Egyetlen fogorvosnak sem szabad magasabb munkadíjat fizetni, mint amekkorát a tarifa előír. Az approbált fogorvosok, akik segédorvosi teendőket vállalnak, szintén tartoznak a munkaközvetítőt igénybe venni. Hét félévig tartó tanulás után 24 éves fogorvos ne kereshessen többet havi 120 márkánál.

München gondoskodása a munkanélküliekről 1912/13. év telén.

Az utolsó tél nagymértékű munkanélkülisége Münchenben a munkanélküliek nyomorának enyhítésére rendkívüli intézkedések foganatosítását tette szükségessé. Ezek január 25-től március 15-ig terjedő nyolc hétre terjedtek ki. Ezalatt az aránylag rövid idő alatt Münchenben összesen 6.666 munkanélkülit segélyeztek heti 2—5 márkával. A segélyek szétosztása a szegényügyi hivatal közegei útján történt, azonban nem számítottott szegényügyi támogatásnak. Az említett idő alatt munkanélküliek között kiosztott egész pénzüsszeg 89.354 márkát tett ki. Ezenkívül számos levesjegy és kávéra, kenyérré stb. szóló utalvány osztatott ki. Ennek az összegnek, valamint a kezelési költségnek a betudásával 97.473 márkára emelkedik a város által erre a célra fordított összeg. A kifizetett összeg legnagyobb része, vagyis 74.600 márka szervezett munkanélkülieknek jutott, szervezetleneknek pedig 14.754 M. Átmenetileg már 1904 5-ben és 1908/9-ben történtek hasonló módon munkanélküli segélyezések Münchenben, amelyek rövid idő alatt csaknem éppen olyan nagy költségeket okoztak, mint az 1912/13. évi munkanélküli segélyezések. Talán egy német város sem fordított a munkanélküliség és következményeinek enyhítésére akkora összeget, mint München.

A kifizetett összeg nagyságából azonban az a sürgős szükségesség következik, Münchenben éppúgy mint máshol, hogy a munkanélküliekről való gondoskodás célszerű szervezésével az ilyen közpénzek helyesebb felhasználásáról gondoskodni elsőrendű kötelesség.

A svájci iskolásgyermek kereső munkájáról hivatalosan Szt.-Gallen kantonban szereztek be adatokat a tanítók útján. 43.832 hat—tizenhat éves gyermek közül majdnem egyharmadrész van kereső munkával foglalkoztatva. A 11—14 éves életkorúak foglalkoztatása a leggyakoribb.

A gyermekeknek majdnem a fele otthonmunkával, kiváltképpen himzőiparral foglalkozik. Második helyen áll a mezőgazdaság. Azután következik a kereskedelem, közlekedés és házi munka. Mint különösen megerőltető és egészségellenes foglalkozás van jelezve az árúkihordás, míg ellenben a gyermekeknek a vendéglőkben és korcsmákban való foglalkoztatása számbavehető szerepet nem játszik. A gyermekek csaknem egyharmadának a napi munkaideje a tanulási idő beszámításával 8—10 óra, majdnem 6°/_o 11 órát, sőt többet is dolgozik. A legtöbb gyermek munkája 5 hétköznapra terjedt, voltak azonban olyanok is, akik még vasárnap sem voltak szabadok.

Ami a kereső gyermekek egészségi állapotát illeti, sok a panasz a rosszul tápláltság tekintetében. A munka befolyása a test fejlődésére sok esetben nem volt kimutatható, egészben véve azonban az volt a megfigyelés eredménye, hogy az otthonmunka a fejlődést jobban gátolja, mint a kereskedelemben, közlekedésben vagy földművelésben való foglalkoztatás és minden munka jobban árt a leányoknak, mint a fiúknak.

Feltehető, hogy ez az adatgyűjtés hozzá fog járulni a gyermekmunka szigorúbb törvényes szabályozásához.

fölfogadott munkások bérét sajátjából fizeti, az üzeméből fölmerülő kárt viseli, a hasznot élvezi, az üzem folytatásához szükséges munkaeszközöket szolgáltatja és a munkások által előállított termelvények tulajdonosa: az munkaadó.

Az aratási szerződés megtagadása — kihágás. A földművelésügyi miniszter legújabb kibocsátott rendelete szerint, ha a szerződött munkások a szerződés teljesítését megtagadják, az elsőfokú hatóságoknak a munkaadó panaszára kötelessége haladéktalanul megindítani a törvényszerű eljárást és a törvény intézkedéseinek alkalmazásával annak intencióját megvalósítani. Minthogy a törvényben előirt alakszerűségek megtartásával létrejött szerződésben elvállalt munkateljesítés megtagadása kihágás, ha miatt emeltetik panasz, az eljárás során hatósági egyeztetésnek, békéltetésnek, az alkudozás közvetítésének helye nincs, mert itt nem magánjogi kérdéstről van szó, hanem arról, hogy a szerződés megszegése, illetőleg szerződésben vállalt munka megtagadása által az illető kihágást követett el. Ha a szerződés teljesítését a törvény alkalmazásával sem lehet biztosítani, úgy a polgármester vagy a főszolgabíró jelentésére a földművelésügyi minisztérium az általa összegyűjtött munkásokból fog munkásokat adni.

Szerződött gazdasági munkások elbocsátása. Fölmerült esetből kifolyóan elvi határozatban mondotta ki a földművelésügyi miniszter, hogyha a szabályszerűen szerződött gazdasági munkások a munkahelyen meg nem jelennek, vagy ha a munka teljesítését megtagadják, vagy szándékosan rosszul teljesítik: az ily munkások helyébe a munkaadó jogosítva van azonnal más munkásokat szerződtetni. Kárkövetelést ily esetben a munkaadó akkor érvényesíthet, ha a jó gazda gondosságával tényleg igyekezett kisegítő munkásokat szerezni, s nem rajta mult, hogy ilyeneket nem kapott. (108.853/1911.)

Munkásközvetítés Békéscsabán. A békéscsabai községi munkásközvetítő hivatal most számol be 1913. első félévi működéséről. A kimutatás szerint elszegődött 3.442 munkást mezei munkára, 659 munkást kubikos földmunkára, 150 munkást erdőmunkára és 6 munkást gyári munkára. Az összesen elszegődött 4.257 munkához még hozzászámítva a mintegy ezer kéveköttő-marokverő női munkást, az elhelyezettek száma meghaladja az ötezret.

Átlagos keresménybiztosítás az aratás, hordás és cséplési munkálatokért kaszásonként 8 métermázsza búza, 2 métermázsza árpa vagy zab volt. A hónap-számos mezei munkások keresménye napi 4 koronára tehető. Az átlagos napibér a mezei munkálatoknál: januárban 1 korona 20 fillér, február és márciusban 2 korona, április és májusban 3 korona, júniusban 4 korona között váltakozott. A kubikos munkások az ország különböző részén eszközölt földmunkálatoknál (vasutak, utak, töltések, csatornák) nyertek alkalmazást 5 korona átlagos napi kereset mellett. Az aratásból mintegy 200 mezőgazdasági munkás maradt ki, mert idejében szegődni nem akartak, vagy pedig a gazdákkal szemben túlkövetelők voltak. A gazdák azután úgy segítettek magukon, hogy egy részük idegenből hozatott munkást, míg igen sokan aratógépet szereztek be. Az aratásból kimaradt munkások túlnyomó része kubikosmunkálatoknál nyert foglalkozást, de ez a kereset koránt sem éri el az aratásnál szokott keresetet. Köttetett összesen 71 mezei-munkaszerződés. Megjegyzi a munkásközvetítő intézet vezetője, hogy a mezőgazdasági munkásközvetítés intézménye mostani formájában nem tartható meg, mert az úgynevezett munkásgazdák (bandagazdák, munkásvállalkozók) visszaélései folytán a gazdák alig merik sok helyen igénybe venni, miért is a munkásvállalkozókra vonatkozó 1899:XLII. t.-c. megszüntetése mellett a 11.180/1899. el. F. M. számú rendelettel szervezett mezőgazdasági munkásközvetítés intenzív alapokra fektetendő, s hivatalos kötelességképpen a községi, illetve városi közigazgatásba illesztendő be.

A munkakönyv eltörlése Ausztriában még sem látszik olyan kilátástalannak, mint ahogy azt némely érdekelt részről feltüntetni szeretnék. A képviselőház június 20-án felszólította a kormányt, hogy munkakönyv megszüntetését célzó törvényjavaslatot terjesszen elő és a munkakönyvet igazolvány helyettesítse, amely a munkásnál marad és nem tartalmaz a munkaadó részéről semmiféle bejegyzést. Minthogy a szociálpolitikai bizottság január 29-én tartott ülésén a kormány képviselője határozottan kijelentette, hogy a kormánynak a munkakönyv eltörlése ellen elvi kifogása nincs, ha a parlament azzal egyetért, a jövő őszre várható a javaslat előterjesztése.

Német fogorvosok munkaadó szövetsége alakult abból a célból, hogy »üzemeikben« a munkáskérdést olyan leleményesen és zseniálisan oldják meg, amire más foglalkozási ágak eddig alig gondoltak. A szövetség nyilvánosságra került programja a következő: a technikusokat kiképező és foglalkoztató fogorvosoknak meg kell oldaniok a problémát, hogy csak olyan segéderőt képezzenek ki és alkalmazzanak, akik később nem képesek magukat önállósítani és ez okból az önálló fogtechnikusokkal semmi érdekközösségük nincsen. A probléma amely eddig annyi fejtörést okozott, a maga teljes egészében megoldható, ha jövőben kizárólag süketnémákat képeznek ki technikusoknak és később csakis ilyeneket alkalmaznak. A keletporoszországi fogorvosok által süketnémákkal ebben az irányban végzett első kísérletek állítólag fényesen sikerültek. A »Zahnärztliche Mitteilungen«, a német fogorvosok gazdasági szövetségének organuma, szerint a fogorvosi munkaadók szervezete egyébként is nagyszabású. Bizonyítvánnyal kapcsolatos munkaközvetítőt tart fenn, továbbá a legszélesebb alapon fekete listákat. A munkaadó szövetség által megállapított legmagasabb munkabérek gyakran alig érik el a többi iparágak legalacsonyabb munkabéreit. Egyetlen fogorvosnak sem szabad magasabb munkadíjat fizetni, mint amekkorát a tarifa előír. Az approbált fogorvosok, akik segédorvosi teendőket vállalnak, szintén tartoznak a munkaközvetítőt igénybe venni. Hét félévig tartó tanulás után 24 éves fogorvos ne kereshessen többet havi 120 márkánál.

München gondoskodása a munkanélküliekről 1912/13. év telén.

Az utolsó tél nagymértékű munkanélkülisége Münchenben a munkanélküliek nyomorának enyhítésére rendkívüli intézkedések foganatosítását tette szükségessé. Ezek január 25-től március 15-ig terjedő nyolc hétre terjedtek ki. Ezalatt az aránylag rövid idő alatt Münchenben összesen 6.666 munkanélkülit segélyeztek heti 2—5 márkával. A segélyek szétosztása a szegényügyi hivatal közegei útján történt, azonban nem számított szegényügyi támogatásnak. Az említett idő alatt munkanélküliek között kiosztott egész pénzügyi támogatásnak. Az említett idő alatt kívül számos levesjegy és kávéra, kenyérre stb. szóló utalvány osztott ki. Ennek az összegnek, valamint a kezelési költségnek a betudásával 97.473 márkára emelkedik a város által erre a célra fordított összeg. A kifizetett összeg legnagyobb része, vagyis 74.600 márka szervezett munkanélkülieknek jutott, szervezetleneknek pedig 14.754 M. Átmenetileg már 1904 5-ben és 1908/9-ben történtek hasonló módon munkanélküli segélyezések Münchenben, amelyek rövid idő alatt csaknem éppen olyan nagy költségeket okoztak, mint az 1912/13. évi munkanélküli segélyezések. Talán egy német város sem fordított a munkanélküliség és következményeinek enyhítésére akkora összeget, mint München.

A kifizetett összeg nagyságából azonban az a sürgős szükségesség következik, Münchenben éppúgy mint máshol, hogy a munkanélküliekről való gondoskodás célszerű szervezésével az ilyen közpénzek helyesebb felhasználásáról gondoskodni elsőrendű kötelesség.

A svájci iskolásgyermek kereső munkájáról hivatalosan Szt.-Gallen kantonban szereztek be adatokat a tanítók útján. 43.832 hat—tizenhat éves gyermek közül majdnem egyharmadrész van kereső munkával foglalkoztatva. A 11—14 éves életkorúak foglalkoztatása a leggyakoribb.

A gyermekeknek majdnem a fele otthonmunkával, kiváltképpen himzőiparral foglalkozik. Második helyen áll a mezőgazdaság. Azután következik a kereskedelem, közlekedés és házimunka. Mint különösen megerőltető és egészségellenes foglalkozás van jelezve az árúkihordás, míg ellenben a gyermekeknek a vendéglőkben és korcsmákban való foglalkoztatása számbavehető szerepet nem játszik. A gyermekek csaknem egyharmadának a napi munkaideje a tanulási idő beszámításával 8—10 óra, majdnem 6°/_o 11 órát, sőt többet is dolgozik. A legtöbb gyermek munkája 5 hétköznapra terjedt, voltak azonban olyanok is, akik még vasárnap sem voltak szabadok.

Ami a kereső gyermekek egészségi állapotát illeti, sok a panasz a rosszul tápláltság tekintetében. A munka befolyása a test fejlődésére sok esetben nem volt kimutatható, egészben véve azonban az volt a megfigyelés eredménye, hogy az otthonmunka a fejlődést jobban gátolja, mint a kereskedelemben, közlekedésben vagy földművelésben való foglalkoztatás és minden munka jobban árt a leányoknak, mint a fiúknak.

Feltehető, hogy ez az adatgyűjtés hozzá fog járulni a gyermekmunka szigorúbb törvényes szabályozásához.

A hajógyári munkások bérmozgalma a német tengeri városokban június 17-én a szabadszervezeti hajógyár-bizottság és a Hirsch-Dunker-féle fém-munkások követeléseinek benyújtásával megkezdődött, miután az 1910. évi meg-egyeződés elégtelenség bizonyult. A főbb követelések ezek: kilenc órai, szombaton nyolcórás (Hamburgban hétórás) munkaidő, a kezdő órabérek emelése nyolc pfenniggel, a többi órabéreké hét pfenniggel, első sorban a munkaidő megrövidítése érdekében; a túlórázás és éjjeli munka, valamint az akkordmunka díjazásának szabályozása; a viszályoknak elintézése pártatlan bizottság útján; a munkásbizottságoknak az eddigieknél jobb feltételek mellett való választása; az egészség kielégítőbb megvédése; évenkénti pihenőidő.

Mindkét érdekelt munkásszövetség kifejezte óhaját, hogy kész békés rendezésre tárgyalások útján. A munkaadók közöttük a munkások szervezeteinek vezetőségeivel, hogy a német fémiparosok szövetsége a napokban foglal állást a követelésekkel szemben, mire a munkások június 22-iki gyűlése elhatározta, hogy a harc vagy béke fölött csak ezután az állásfoglalás után dönt. nem fogja azonban tűrni, hogy a megoldás elposványosodjék.

A munkaidő hossza Franciaországban. Az átlagos munkaidőről szóló hivatalos statisztika szerint azokban az iparágakban, amelyek gyári vagy ipari felügyeletnek vannak alárendelve, a napi munkaidő 8 óra vagy ennél is kevesebb 864 üzemben, 8 és 9 óra között van 980 üzemben, 9 óra 4.097 üzemben, 9 és 10 óra között van 5.469 üzemben, 10 óra 191.145 üzemben, 10 és 11 óra között van 10.819 üzemben, 11 óra 30 579 üzemben, 11 és 12 óra között van 9.915 üzemben, 12 óra vagy még ennél is több 25.691 üzemben. Összesen tehát 279.379 üzemet számláltak meg, ami a felügyelet alá tartozó összes üzemeknek mintegy 86%-a. Igaz ugyan, hogy az üzemek 72 százalékában a munkaidő napi 10 óra, de nem hagyható figyelmen kívül, hogy ezek közé tartozik kerekszámban 15.000 olyan üzem, amelyekben 1900 óta a tízórás munkanap törvényesen kötelező, mert nőket és gyermekeket foglalkoztatnak.

Szociálpolitika Amerikában. Kalifornia északamerikai állam parlamentje törvényt hozott, amely szigorúan bünteti az olyan munkaadókat, akik munkást kereső hirdetést tesznek közzé és abban *nem jelzik, hogy üzemükben sztrájk vagy kizárás van.* E törvény szerint Kaliforniában *csalásnak* minősítik azt az eljárást, ha a munkást nem világosítják fel arról, hogy valamely üzembe való belépésével munkástársainak árulója lesz. Uruguay délamerikai állam nem marad Kalifornia szociálpolitikája mögött: a napokban törvényt alkotott, amelyben az ország területére *a maximális munkaidőt nyolc órában állapította meg.*

Az amerikai éttermi segédek munka- és bérvizonyai. A New-York és Massachusets államok munkahivatalai által a munkabérről és munkaidőről nem régen kiadott statisztika a vendéglői alkalmazottakra is vonatkozik. Természetes, hogy abból csak a szervezett szakmabeli alkalmazottak helyzetére lehet következtetni, mint akik már gazdaságilag emelkedett réteget képviselnek, minthogy a szövetségbe való felvétel előfeltétele az amerikai állampolgárság, vagy az állampolgárság elnyerésére irányuló beadvány. Ennek a figyelembe vétele mellett a körülmények nem nagyon kedvezőek. A heti munkaidő 50–84 órát tesz ki, 60–72 órás munkahét normálisnak tekinthető. A munkabér csak a kisebb helységekből egységes, egyébként a megkívánt munkateljesítmény szerint nagyon különböző. A pincérek heti keresete 5–19 dollár, pincérnőké heti 7 dollár. Csa-possegédek, akiknek legalacsonyabb heti keresete 15 dollár, megkereshetnek 25 dollárt is. Kisegítő pincérek 10 órás munkanapra három dollárt kapnak. Massachusetsben azonkívül a foglalkozás időtartamának megfelelő étkezést is kapnak a pincérek. Az átlagos évi keresetre nézve azonban ezek a bérek nem szolgálhatnak zsinórmértékül, minthogy a munkanélküliség és betegség folytán be-következett bérvésztésre nézve hiányzik a felvétel.

Vasutasok sztrájkja Indiában. A Madras és Southern Mahratta-vasutak bennszülött tisztviselői és munkásai sztrájkoltak nemrég. A sztrájk következtében Bombay és Kalkutta között néhány napig majdnem teljesen szünetelt a forgalom. A társaságnak azonban sikerült a forgalom fentartására sztrájk törököt szerezni, s minthogy az európai származású társaik a sztrájkolókat nem támogatták, a moz-galom eredmény nélkül végződött.

MUNKÁSBIZTOSÍTÁS.

Az Állami Munkásbiztosítási Hivatal rendeletei.

Az Állami Munkásbiztosítási Hivatal f. é. július hó 12-én kelt leiratában közölte az Országos Pénztárral a kereskedelmi miniszternek az 1913. évi igazgatási költségvetésre vonatkozó határozatát. Az Országos Pénztár közgyűlése által elfogadott és 1,714.500 koronában megállapított költségelőirányzatot a miniszter nem hagyta jóvá és pedig azért, mert a pénztár igazgatási költségei címén a kereskedelmi tárca 1913. évi költségvetésében csak 1,300.000 korona fedezet áll rendelkezésre, de másfelől azért, mert a költségvetés egyes tételeit nem találta elfogadhatóknak és jóváhagyhatóknak. Ehhez képest megbízta a miniszter a hivatalt, hogy a költségelőirányzatot dolgozza át, annak egyes tételeit a szükséges mértékig úgy redukálja, hogy az igazgatási költségek a rendelkezésre álló 1,300.000 koronából fedezetet találjanak. Az így átdolgozott költségelőirányzat azután jóváhagyás végett újból bemutatandó. A költségelőirányzat egyes tételeire vonatkozó észrevételeit a miniszter következőkben közölte a hivatallal: 1. A költségelőirányzatban felvett 170 új állás szervezését a miniszter nem tartja indokoltnak. 2. Kifogásolja, hogy a kezelőtisztek, kezelők és a hivatalszolgák illetménye a legalacsonyabb osztály helyett a legmagasabb osztályban van megállapítva. 3. Mellőzendőnek látja a vezető tisztviselők részére megállapított 22.800 korona személyi pótlék engedélyezését. 4. Nem tartja engedélyezhetőnek a költségelőirányzat indokolása szerint a kiküldött pénztári alkalmazottak részére a helyszínén való tartózkodás tartamára megszavazott lakbérpótléknak megfelelően előirányzott 10.000 korona többletet. 5. A nyugdíjalaphoz való hozzájárulás címén előirányzott összegre nézve megjegyezte, hogy a nyugdíjintézet költségeihez az alkalmazottak fizetésük 6%-ával járulnak hozzá s ugyanily összeg szerint állapított meg az állami hozzájárulás mérve is. Minthogy a költségelőirányzatba fölvevett összeg az összes fizetések, lakpénzek és pótlékoknak 6%-ában van megállapítva, holott az említett hozzájárulási hányad csak a fizetések 6%-ára vonatkozik, ennél fogva az e címen igényelt összeg megfelelően helyesbítendő.

A hivatal addig is, míg a költségelőirányzat újból elkészítettnek, s míg annak jóváhagyása megtörténnék, elrendelte, hogy az igazgatási költségelőirányzatban foglalt kiadások kizárólag igazgatási kiadásokként tehetők és az igazgatási költség-számlán számolandók el és ezekből a kiadásokból sem a jogcím tekintetében, sem az összeg szempontjából a kezelési költség-számlára semmi át nem vihető. Elrendeli a hivatal, hogy a pénztár sem az 1913. évi költségvetésben előirányzott új állásokat, sem a már előbb engedélyezett és megüresedett állásokat nem töltheti be addig, míg a jóváhagyott költségvetés e tekintetben nem intézkedik. Ezzel azt akarja elérni a hivatal, hogy egyes állások átminősítessenek olyan szolgálati ágak javára, amelyekben a személyszaporítás okvetlenül szükséges. Hangoztatja a leirat, hogy az állások betöltésének függőben tartása nem sérthet pénztári érdeket, mert a hivatal sürgősen elkészíti jóváhagyásra a költségvetést, s így a várakozási idő aránylag rövid lehet.

Fölvívja a hivatal a pénztárt, hogy a kezelőtisztek, kezelők, hivatalszolgák részére kifizetett fizetési különbözet fizetessék vissza és a magasabb osztályba sorozottak a megfelelő legalacsonyabb osztályba helyeztessenek vissza. Ugyancsak visszafizetendő a vezető tisztviselők részére folyósított személyi pótlék is. Visszafizetendő az alkalmazottak részére 1913. évre kifizetett drágasági pótlék, nemkülönben a kiküldött alkalmazottak részére folyósított lakbérpótlék. Megengedi azonban a hivatal, hogy a visszafizetésre kerülő túlélvezmény, mint fizetési előleg 12 havi részletben téríttessék meg. Az utiköltség címén a költségelőirányzatba felvett 80.000 korona redukálását szükségesnek tartja a hivatal s elrendeli, hogy a pénztár úgy alkalmazottainak, mint az önkormányzati szervek kiküldött tagjainak csak olyan utiszámláját érvényesítheti és fizetheti ki, mely mellett a kiküldésre jogosult önkormányzati szervnek írásos, indokolt határozata csatolva van. Ezenkívül tanulmányutak, a helyi szervek ellenőrzése, kezelésénck megvizsgálása, a helyi szervek hatáskörébe tartozó bármely ügy elintézése vagy elintézésénél való közreműködés, székházépítés, orvosi, gyógyszer-tári, kórházi, szanatóriumi, üdülöhely vagy fürdő címén, s általában a betegsegélyezési ágazat bármely ügyében tett külfoglalkozások utiszámlái csak akkor fizethetők ki, ha a kiküldő határozathoz az Állami Hivatal írásban, akár külön leiratban, akár

a kiküldő határozatra a hivatal vezető elnöke, helyettese vagy ezzel megbízott tagjai által rövid úton rávezetett záradék alakjában előzetesen hozzájárult. Végül elutasította a miniszter az Országos Pénztár azon kérelmét, hogy az 1912. évben az Országos Pénztár igazgatási költségeinél felmerült 768.000 korona túlkiadás póthitel útján fedeztessék, s utasította a hivatal a pénztárt, hogy az 1908. évi február hó 5-én pénzügyminiszteri rendelettel folyósított 200.000 korona kamatmentes állami előlegből még vissza nem fizetett 150.000 koronát az állami pénztári készleteknek most már további késedelem nélkül térítse vissza.

Ezekben közölte a hivatal a miniszteri határozatban foglaltakat az Országos Pénztárral. A rendelkezéseknek késedelem nélkül és szigorú pontossággal való végrehajtásáért első sorban a pénztár igazgatóját személyesen teszi felelőssé és hangoztatja, hogy rendelkezésének végrehajtását kész a törvényben részére biztosított összes jogok igénybevételével biztosítani. Hangsúlyozza a leirat, hogy nem járulhat hozzá a hivatal az érdekeltség új megterheléséhez, mert az érdekeltségnek a biztosításból folyó terhei máris nagyok és minden kirovás, mely ezeket a terheket az okvetl'n szükségesség határain túl növeli, megrontja a jelen, sőt a jövő iparának termelési viszonyait. Nem engedhető meg, miután a pénztár igazgatási költségei a törvény szerint az államot terhelik, s így törvényellenes, hogy az igazgatási kiadásokkal bármily címen az érdekeltség terheltesék meg.

A második rendelet a balesetelhárításra vonatkozik. A *Munkásügyi Szemle* ez évi 9. számában ismertettük már az Országos Pénztár balesetelhárítási programját. A program végrehajtására vonatkozó fölterjesztésre az Állami Hivatal 6.296/913. sz. leiratában válaszolt, s ebben az Országos Pénztár előterjesztését nem hagyja jóvá. A hivatal rendelkezése szerint a bemutatott szervezeti szabályzat értelmében tervezett balesetelhárító akció, a törvényi akadályokon kívül más nehézségbe is ütközik. A pénztár ugyanis akkép óhajtja az akciót végrehajtani, hogy műszaki közegeivel és kedvezőbb veszélyességi arányszámok kilátásba helyezésével rábirni igyekszik a munkaadókat a balesetelhárító üzemi berendezések alkalmazására. Ezt az eljárást nem követheti a pénztár a jelenlegi törvényes állapot mellett, mikor minden munkaadónak joga van arra, hogy a megállapított veszélyességi arányszám ellen felterjesztéssel éljen az Állami Hivatalhoz, hol pedig az ügyek tanácsülésben szavazattöbbséggel és mindig a konkrét eset körülményei, nem pedig általános biztosításpolitikai szempontok alapján döntenek el. Így megtörténhetik, hogy a munkaadó, a kilátásba helyezett kedvezőbb arányszám ellenében, költséges védelmi berendezéseket foganatosíthatna, a felebbezés során pedig ezek a berendezések egyáltalán nem, vagy nem a megígért mértékben honoráltatnának, ami a pénztár balesetelhárítási akcióját a legnagyobb mértékben diszkreditálhatná. A törvényes akadályokra vonatkozólag közli a hivatal, hogy a tervezett akció túllép az Országos Pénztár törvényszerű hatáskörén. A törvény 20. §-a szerint ugyanis csak arra van joga a pénztárnak, hogy az üzemeket a biztosításra befolyással bíró ténykörülmények megállapítása céljából megvizsgálathassa. Ellene szólnak az akciónak a törvény 31., 32., 34., és 183. §-aiban kifejtettek is. Ez utóbbi szakasz ugyanis akként rendelkezik, hogy annak ellenőrzése, vajjon a balesetbiztosításba bevont üzemekben megtétettek-e mindazok az intézkedések, melyek az alkalmazottak életének és egészségének megóvására és a balesetek lehető ethárítására szükségesek, a kir. iparfelügyelők, illetőleg egyéb hatóságok vannak hivatva. A bajt a hivatal nem abban látja, hogy az Országos Pénztárnak nincs hatásköre a balesetelhárítás körül, hanem abban, hogy a pénztár a konkrét balesetvizsgálatok alapján aligha terjesztett elő a hatóságokhoz kérelmet az egyes üzemek védelmi berendezésének elrendelése iránt. a balesetekre és azok okaira vonatkozó statisztikai adatai alapján pedig még semmi irányban sem kérelmezte általános óvórendszabályok kibocsátását. A balesetelhárítás költségeinek viselésénél nem irányadó az, hogy az érdekelteknek képviselői a pénztár önkormányzati szerveiben hajlandók e terheket elvállalni, mert tény ugyan, hogy a pénztár választott önkormányzati szervei képviselik az egész teherviselő érdekeltséget, s annak nevében vállalhatnak terheket és kötelezettségeket, azonban ez a képviselet csak a pénztár törvényszerű hatáskörén belül állhat meg, ellenben sem igazgatósági, sem közgyűlési határozattal nem lehet az érdekeltséget megterhelni olyan költségekkel, amelyek nem a pénztár törvényszerű jogaiból és kötelességeiből folynak.

A hivatal az Országos Pénztárnak a balesetelhárítás körül való hatáskörét: az üzemek baleseti veszélyességének és az ezzel járó baleseti kockázatnak a foganatosított balesetvédelmi berendezések fokához mérten való megállapításá-

ban és ennek megfelelőleg a veszélyességi osztályokba különböző veszélyességi arányszámmal való besorolásában látja. Minthogy azonban a hivatal tudatában van annak, hogy a balesetelhárításnak céltudatos, megfelelő és következetes végrehajtása mily fontos és szükséges szociális, egészségügyi, valamint pénzügyi szempontból, nem zárkózik el attól, hogy a pénztárt ily irányú törekvésében támogassa, feltéve természetesen azt, hogy a pénztár az *akciót oly irányban tenné meg, amely irányban azt a hivatal törvényesnek és kívánatosnak tartja.* Ehhez képest szükséges, hogy az Országos Pénztár szabályzata megfelelően módosíttassék, módosítás után pedig a szabályzat jóváhagyás végett terjesztessék fel, minthogy a szaktanács felállítása nagyobb és állandó költséggel jár, s így az e tárgyban hozott határozat a törvény 105. §-ának e) pontja értelmében jóváhagyásra szorul. Megjegyzi a hivatal, hogy a tanács szervezéséhez közgyűlési felhatalmazás is szükséges. Elismeri a hivatal, hogy a tervezett finomabb üzembesorozás a múlt évben az üzembesorozás címén engedélyezett összegeknél többet igényelhet, azonban arra, hogy e kiadási többlet fedezetéről gondoskodás történhessék, még mindig van mód. Ehhez képest megbizta a hivatal dr. Buchberger titkárt, hogy a költségelőirányzat összeállítása kérdésében a pénztár vezetésével rövid úton lépjen érintkezésbe. Az elvek, melyek alapján a költségvetés összeállítandó, az Országos Pénztár törvényszerű céljaiból és rendeltetéséből kell, hogy folyjanak. *Eszerint legelső feladata a pénztárnak a balesetbiztosítás igazgatása s ezért a pénztári irodának üzembesorozási, kirovási és kártalanítási osztályai feltétlenül ellátandók azzal a személyzettel, amelyre szüksége van.* Hogy ez lehetséges legyen, ahhoz szükséges a hivatali személyzet gazdaságos beosztása. Erre pedig módot ad a költségelőirányzat. Az erre tett észrevételben kifejti a hivatal, hogy felesleges a pénztár azon javaslata, hogy a választott bíróságok előtt való képviseltethetés végett állás szerveztessék. A pénztár képviseltetésével ugyanis a kerületi pénztárak is megbízhatók. A betegsegélyezési ügyosztályban tervezett személyzetszaporítás ugyancsak felesleges. Arra ugyanis semmi szükség nincs, hogy a pénztár a helyi szervek működését helyszíni vizsgálatokkal és eljárással ellenőrizze, választási és más önkormányzati ügyekbe beleavatkozzék, s ezeken a címeken sok munkaerőnek és költségnek a pénztár tulajdonképpeni feladataitól való elvonásával sűrű helyszíni utazásokat és eljárásokat foganatosítson. Mindezen feladatokat ugyanis a törvény szerint az Állami Hivatal látja el. E szempont figyelembe vételével a pénztár nemcsak mellőzheti ez osztály keretében a személyzetszaporítást, hanem az eddig lekötött személyi és dologi kiadásoknak jelentékeny részét a baleseti ágazat igazgatásának javára fordíthatja. Ugyanezt lehet mondani az Országos Pénztárnak a statisztikára fordított személyi és dologi kiadásairól is. A statisztika feldolgozása ugyanis az Állami Hivatal hatáskörébe tartozik. A pénztár számvitele bonyolult lévén, az egyszerűsítésre szorul, miáltal ugyancsak megtakarítás érhető el. Ezekben közölte a hivatal a pénztárral a tervezett balesetelhárítási akcióra vonatkozó álláspontját és ezzel kapcsolatban az 1913. évi költségvetés átdolgozásánál szem előtt tartandó irányelveket. Felhívta a hivatal a pénztárt, hogy az u. n. balesetelhárítási akció kérdésében a törvény által felállított és közölt keretekben mielőbb határozzon, s az arra vonatkozólag alkotandó szervezeti szabályzatot és költségvetést a hivatalnak jóváhagyás végett mutassa be.

*

Nagy fontosságuknál fogva terjedelmesen ismertettük az Állami Hivatal rendeleteit, amelyeket a napi sajtó szenzációnak tüntetett fel. E rendeletekkel az Országos Pénztár igazgatósága legközelebbi ülésén foglalkozik. Az igazgatóság állásfoglalása kétségkívül alkalmas lesz az ellentétek kiegyenlítésére. Annál inkább várjuk ezt, mert a rendeletekben érintett kérdések nemcsak az Országos Pénztárt, de az egész munkásbiztosítási intézményt közelről érdeklik.

Az Országos Pénztár gyászja. Az Országos Munkásbetegsegélyező és Balesetbiztosító Pénztárt súlyos csapás érte. Grossmann Miksa aligazgató folyó hó 17-én váratlanul, alig egy-két napi betegség után meghalt. Halála őszinte részvétet keltett mindazok körében, akik ismerték és munkásságát megbecsülték. Grossmann Miksa vezető szerepet vitt a magyarországi munkásmozgalomban is, tagja volt a régi Budapesti Kerületi Pénztár igazgatóságának és e pénztárnak a Budapesti Általános Munkásbetegsegélyező Pénztárral való fúziója után az egyesült pénztáraknál ügyvezető

alelnöki állásra választották meg. E munkakörből hívták meg az Országos Pénztárhoz aligazgatónak. E minőségében az Országos Pénztár megalakítása és fejlesztése érdekében kiváló munkásságot fejtett ki, ami kellő méltánylásra talált úgy a munkaadók, mint a munkások között. Különösen sokat fáradozott tisztviselőtársai érdekében, kik erős támaszokat vettek el benne. Őszinte részvétellel gyászolja őt a magyar munkásbiztosítás minden érdekeltsége.

Elnökváltozás a Budapesti Munkásbiztosítási Választott Bíróságnál. Dr. Vályi Sándor kir. ítélőtáblai bíró megvált a Budapesti Munkásbiztosítási Választott Bíróságnál viselt elnöki tisztétől, mert ezentúl a budapesti kir. ítélőtáblánál fogja a magyar igazságügyet szolgálni. Dr. Vályi távozását eddigi munkakörétől mélyen fájlatja mindenki. Pártatlan bírói tisztét oly módon töltötte be, hogy munkások és munkaadók egyaránt nemcsak tisztelték és megbecsülték, de szerették is. A munkásbiztosítás tudományos művelői között is az elsők közé tartozik, amiről a Munkásügyi Szemlében megjelent nagyérdékű tanulmányai tanuskodnak. E munkásságát új hivatásában is folytatni fogja és örömmel jelentjük, hogy közleményeivel ezentúl is erős támasza marad a Munkásügyi Szemlének.

Utódja az elnöki székben eddigi helyettese, dr. Kramolin Ernő lesz.

Nemzetközi munkásbiztosítási értekezlet. A „Comité Permanent International des Assurances Sociales» (a Nemzetközi Munkásbiztosítás Állandó Bizottsága) folyó évi szeptember hó 4-én Gentben ülést tart, amelyre a bizottság magyarországi tagjait is meghívta.

A bizottság azokról a kérdésekről fog tanácskozni, melyek a közel jövőben a munkásbiztosítást minden országban egyaránt érdeklik. Ilyenek a munkásbiztosítás terhei; a munkásbiztosítás jövő céljai és feladatai, (népbiztosítás, a gyermekek szociális biztosítása, balesetek utáni megszokás, nemzetközi balesetstatisztika stb.), az önálló foglalkozásúak és magasabb jövedelemmel bíró alkalmazottak biztosítása.

Ezek a kérdések fogják képezni a legközelebb tartandó nemzetközi kongresszus anyagát s a mostani tanácskozásoknak főleg az a célja, hogy ezt az anyagot mily módon lehet és kell a kongresszusi tárgyalásra előkészíteni.

A gazdasági munkások biztosítása. Az országos gazdasági munkás-pénztárról szóló törvény életbeléptetésével kapcsolatban a kereskedelmi kormány a másodfokú iparhatóságokhoz címezve 50.361/Vl. D. sz. alatt a következő rendeletet adta ki: Az országos gazdasági munkáspénztárról, s a gazdasági cseledek, valamint a gazdasági gépmunkások baleset esetére való biztosítása és betegség esetében való ellátása tekintetében irányadó törvényes rendelkezésekről szóló 1913. évi XX. törvénycikk folyó évi július hó 3-án életbelépett.

Ezen törvénycikknek különösen két rendelkezése érdekli közelebbről az iparhatóságokat.

Az egyik az, amely szerint a gazdasági gépmunkások, ideértve a képesített (vizsgázott) fűtőt is, még ha közönségesen gépésznek nevezik is, az 1907. évi XIX. törvénycikkben megállapított biztosítási kötelezettség alól úgy betegség, mint baleset esetén kifejezetten kivonatnak, s a gazdasági alkalmazottak közül egyedül a képesített gépkezelő (vizsgázott gépész) az, akit mind betegség, mind baleset esetére az 1907. évi XIX. törvénycikk értelmében kell biztosítani.

A törvény másik közelebbi érdeklő bírói rendelkezése az, mely kimondja, hogy amennyiben a mezőgazdasági és erdei termelés, állattenyésztés, halászat, kert- és szőlőművelés, selymészet és méhészet körében, úgyszintén az ezekkel összefüggő mellékiparágakban foglalkoztatottakra nézve a jövőben kétségessé válnék, hogy az illetők gazdasági alkalmazottaknak tekintendők-e, s ehhez képest baleset esetére való biztosításuk, vagy betegség esetében való ellátásuk, illetőleg biztosításuk tekintetében a gazdasági alkalmazottakra irányadó törvények hatálya alá, avagy az 1907. évi XIX. törvénycikk hatálya alá esnek-e, ezt a kérdést ezen alkalmazottak illető körére nézve a m. kir. földművelésügyi miniszter a kereskedelemügyi m. kir. miniszterrel egyetértően kiadandó rendelettel szabályozza.

A törvény ezen most érintett rendelkezéseire az iparhatóságok figyelmét

ezúttal külön is azzal hívom fel, hogy azokra a hatósága alá tartozó elsőfokú iparhatóságokat részéről is megfelelően figyelmeztesse.

Miniszteri döntés a járulékhátralék behajtása tárgyában. A kereskedelmi miniszter 31.600/VI. D—1913. sz. határozatában kimondotta, hogy a munkásbiztosító pénztári járulékhátraléknak közigazgatási úton való behajtásánál a behajtást teljesítő hatóság a pénztári követelések jogosságának kutatásába csak az esetben bocsátkozhatik, ha a végrehajtást szenvedő a pénztári követelés jogosságát, illetőleg helyességét vitássá teszi.

Biztosítási kötelezettség. A községi szülésznő (bába) betegség esetére való biztosítási kötelezettségét mondotta ki a kereskedelmi miniszter 31.940/913. VI. D. sz. ítélete. Ugyancsak miniszteri döntéssel mondatott ki az is, hogy a községi körjegyző által fölfogadott és fizetett írnok betegség esetére való biztosítási kötelezettsége alá esik. (K. M. 41.475/VI. D—1913.)

Felmentés a biztosítási kötelezettség alól. A kereskedelmi miniszter június hó 10-én kelt leiratával arról értesítette Nagyvárad sz. kir. város tanácsát, hogy a nagyvárad-i izraelita szentegylet kórházának alkalmazottai az 1907. évi XIX. t.-c. 10. §-a alapján nem esnek betegség esetére való biztosítási kötelezettség alá.

Két közigazgatási bírósági döntvény. A m. kir. közigazgatási bíróság általános közigazgatási osztálya két, a munkásbiztosító pénztárakat rendkívül érintő és érdeklő döntvényt hozott. A XX. számú döntvényben kimondja a bíróság, hogy a kerületi munkásbiztosító pénztár és a vállalati betegsegélyező pénztár a baleset ellen biztosított tagját ért üzemi balesetből felmerült kórházi ápolási költséget a sérült teljes felgyógyulásáig és a napi egész kórházi ápolási díj erejéig tartozik megfizetni a kórháznak.

A XXI. számú döntvényben arra az álláspontra helyezkedik a bíróság, hogy a hevenyfertőző betegségek ellen való védekezés költségeinek viseléséről szóló törvényes rendelkezéseket alkalmazni kell annak az egyénnek kórházi ápolásával felmerülő költségre, akit betegségének hevenyfertőző volta miatt hatósági intézkedésre szállítottak kórházba, vagy akire nézve a hatóság megállapítja, hogy az intézkedés megtörtént volna, ha azt az önként való beszállítás meg nem előzi.

Mindkét döntvényben lefektetett elvet a bíróság egyes ítéletekben már kifejtette. Az első ízben megjelent ítélet alkalmával már megtettük észrevételünket is. Hangoztattuk annak idején, hogy a bíróságnak a baleseti sérültek kórházi ápolási költsége tárgyában hozott ítéletkézése teljesen tarthatatlan; s lehetetlennek véltük, hogy döntvényben mondassék ki az, hogy a baleseti sérültek ápolási költségét a pénztárak a sérült teljes felgyógyulásáig és a napi egész kórházi ápolási díj erejéig tartozzanak megfizetni. A bíróság mégis így döntött, minek következménye kétségtelenül az lesz, hogy a pénztárak továbbra is a felszínen fogják tartani a kérdést és igyekeznek a felső bíróságot állásfoglalásának megváltoztatására bírni. A XXI. számú döntvényben lefektetett elv megfelel a törvényes rendelkezéseknek, s a kórházi költségekben bizonyos mentesítést jelent a pénztárakra.

Kórházi ápolási költség. — Kórházi ápolási költség és a temetkezési segély. A közigazgatási bíróság 1913. évi 974. sz. ítéletében arra az elvi jelentőségű álláspontra helyezkedett, hogy a munkásbiztosító pénztár nyilvánossági jelleggel fölruházott kórházban ápolott tagja után azt az ápolási díjat köteles fizetni, amely az illető kórházra nézve általában meg van állapítva és nem igényelheti azt a kedvezményt, hogy azt a kisebb összegű ápolási díjat fizethesse, amelyet az országos betegápolási alap és az államkincstár terhére ápolott, valamint a külföldi honosságú betegek után a magyar királyi belügyminiszter állapít meg.

A 2.224/912. sz. ítéletben a közigazgatási bíróság kimondotta, hogy a kórházban elhalt egyén után a kórház az ápolási díjon felül temetkezési költséget nem igényelhet, minthogy a kórházról alkotott szabályrendelet akképp rendelkezik, hogy a közkórházakban elhaltak temetkezési költségei, melyek már a napi ápolási díjban bennfoglaltatnak, külön nem számíthatók fel.

A munkásbiztosítási törvény revíziója. Ismertettük már azt a mozgalmat, mely Szabadkáról indult ki, s mely azt célozta, hogy az összes törvény

hatóságok írjanak fel a kormányhoz, hangoztatván a munkásbiztosítási törvény revíziójának sürgős szükségességét és a pénztárak államosítását. Az aradi ipartestület kérelmére Arad városának törvényhatósági bizottsága csatlakozott a mozgalomhoz és a főt megjelölt értelemben fölratot terjesztett a kereskedelmi kormányhoz. Hasonló értelmű határozatot hozott Kolozsvár városa, s ugyanily szellemű javaslat elfogadását tartja szükségesnek a győri ipartestület is.

Járulékhátralékok ügyében a budapesti kerületi munkásbiztosító pénztár az igazgatósága tagjainak az ülésekre szóló meghívó mellett eddig »szigoruan bizalmas« jelzéssel küldte meg a betegsegélyezési járulékokkal hátralékos munkaadókról készített névjegyzéket. A pénztár igazgatósága legutóbb megtartott ülésében egyhangulag elhatározta, hogy e kimutatások bizalmas jellegét megszünteti és azokat nemcsak, hogy bizalmasan nem kezeli, hanem utasította a pénztár adminisztrációját, hogy a hátralékos munkaadókról készítendő kimutatásokat ezentúl küldje meg az ipartestületeknek, a szaklapoknak, a munkaadók és munkások egyesületeinek stb. és ily módon gondoskodják arról, hogy a hátralékosok névsora minél szélesebb körben nyilvánosságra jusson.

A soproni kerületi munkásbiztosító pénztár önkormányzati szerveinek választását az Állami Hivatal megsemmisítette. A megsemmisítésre az adott okot, hogy a pénztár nem tartotta be az alapszabály azon rendelkezését, hogy a választás napját legalább 40 nappal a választás előtt hirdetmény útján közzé kell tenni.

A kerületi munkásbiztosító pénztárak ügyviteli szabályzata. Az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár megküldötte a kerületi munkásbiztosító pénztárak részére készített ügyviteli szabályzat tervezetét és felhívta a kerületi pénztárakat, hogy a tervezetre vonatkozó észrevételeiket, s javaslataikat f. évi július hó végéig az Országos Pénztárhoz küldjék be. A beérkezett javaslatok és észrevételek alapján az Országos Pénztár a tervezetet átdolgozza és ezen második tervezetet egy szűkebb körű szóbeli ankéten fogja tárgyalatni.

A szabályzat-tervezet terjedelmes, minden részletre kiterjedő 256 oldalas, 600. §-ból álló munka.

Az Országos Pénztár 1914. évi január hó 1-jével óhajtja a szabályzatot életbeléptetni.

Otthoni munkások biztosítása. Az Országos Pénztár rendezni óhajtván az otthoni munkások biztosítását, körirat kibocsátását határozta el. Az Állami Hivatal kérte a pénztárt a kibocsátandó körirat bemutatására. Az Országos Pénztár a hivatal leiratára most azzal válaszolt, hogy az otthoni munkások biztosítása kérdését a mai törvény keretében nem tartja megfelelően rendezhetőnek, s annak rendezését csakis törvényrevízió útján tartja keresztülvihetőnek. Éppen ezért a pénztár a kérdésnek körirat útján való elintézését elejti, s kimondja, hogy az egyes pénztárak kérdezősködéseire konkrét esetekben ad felvilágosítást.

Tutajozó munkások biztosítása. A máramarosszigeti kerületi munkásbiztosító pénztár a tutajozó vállalkozókkal 1913. évben végzendő tutajozási munkálatok után fizetendő betegsegélyezési járulékra vonatkozólag egyezséget kötött. Az egyezés szerint a vállalkozók az 1913. évben a munkásaikat a pénztárnál bejelenteni nem tartoznak, mindamellett a munkások tagjai a pénztárnak s a munkaadó igazolványa alapján megilletik a törvényben biztosított jogok. A biztosítottak 20 éves korukig a második, 20 éven felül a harmadik bérosztály szerint segélyezendők. A betegsegélyezési járulékok a letutajozott famennyiség szerint megállapított munkabér $3\frac{1}{2}\%$ -ában vannak megállapítva. Az egyezésben a kifizetendő munkabér pontosan meg van állapítva s a pénztárnak joga van a munkaadó által szolgáltatott adatok helyességét és valóságát ellenőriztetni.

Az Országos Pénztár május havi taglétszáma és betegforgalmi kimutatása. Az Országos Pénztárnak, az igazgatóság eléterjesztett kimutatása szerint május havában 1,252.500 betegség és 1,004.491 baleset esetére biztosított tagja volt. A betegség esetére biztosított tagok közül kerületi munkásbiztosító pénztárban biztosított 1,048.007, vállalati betegsegélyző pénztárban 198.261, magánegyesületi pénztárban 6.232 tag. Az előző havi összeghez viszonyítva azt látjuk, hogy a taglétszám 45.969-el, a múlt év megfelelő hónapjához viszonyítva 12.454-el gyarapodott. A bejelentett keresetképtelen betegek száma május havában 22.186 volt. Az előző hónaphoz képest a beteglétszám 953-al, $4\frac{3}{10}\%$ -kal csökkent.

A Munkásbiztosító Pénztár hátralékosai. Ez alatt a cím alatt olvastuk a *Pesti Hírlap* f. hó 24-iki számában a következő közleményt:

»A közelmúlt egyik *Vasárnapi krónikájának* egy fejezete tréfásan foglalkozott a munkásbiztosító egy körlevelével, amely sikkasztóknak mondja a hátralékos munkaadók egy részét. A krónika írója sajnálattal konstatálta azóta, hogy ez a kis elmélkedés alkalmas arra, hogy az olvasók közül azok, akik a viszonyokkal nem ismerősek, a munkásbiztosító igazán áldásos működését helytelenül ítéljék meg. Kötelességszámba megy tehát ezt a félreértést eloszlatnia és hangsúlyoznia, hogy esze ágában sem volt támadni a kitünő intézményt, amelynek csak egy intézkedését szatirizálta. De még ezt sem tette volna, ha tudomása lett volna arról, hogy a munkaadók az országban *több, mint nyolc millió* koronával adósai a pénztárnak és százezreket tesz ki az a pénz, amit a vállalkozó a munkása béréből levon, de nem fizet be a pénztárba. Ennek következménye az, hogy a pénztár nem tudja úgy ellátni a beteg és keresetképtelen munkást, mint ahogy elláthatná, ha úgy, mint Németországban, módja volna szigorúan behajtani a pénzeit. Már pedig az *ilyen* hátralékosokat a világ semmiféle tréfájáért sincs kedve védeni a Krónika írójának, mert neki sem lehet más meggyőződése, mint az, hogy galád dolog a munkástól elvenni a pénzt és megtartani, amivel a jogi inkorrekttség e ráadásul még embertelenséget is követ el az ilyen munkaadó, mert megakadályozza beteg munkások jobb gyógyítását. Csak épp azt szatirizálta, hogy oly munkaadót is, aki soha nem von le semmit a munkása béréből, tévedésből sikkasztóknak nevezhet a körlevél. Viszont tökéletesen igaz az, hogy a Munkásbiztosító nagy és fontos céljának szolgálatában cselekszik, s ebben őt még ily szelíd tréfával sem kell zavarni. Ha nincs más módja a jogos követeléseit behajtani, akkor neki van igaza.«

E helyreigazítást vártuk. Tudtuk, ha Molnár Ferenc meggyőződik téves felfogásáról, sietni fog igazságot szolgáltatni.

Pénztári tagokról felvett körleírások beszerzése. Az Országos Pénztár elnöksége elhatározta, hogy a közkórházakban és egyetemi klinikákon ápolt pénztári tagokról felvett körleírások beszerzése céljából a belügy- és a vallás- és közoktatásügyi minisztériumot felterjesztéssel keresi meg és az Állami Hivatalt ezen felterjesztései támogatására felkéri, mert úgy a betegsegélyezés, mint a baleseti kártalanítás törvényszerű ellátása során gyakorta szüksége jelentkezik annak, hogy az említett körleírások a pénztár rendelkezésére álljanak, azonban ismételt és következetesen megtagadják a kórházi igazgatók ezen körleírásoknak még díjazás ellenében való kiadását is.

Állami üzemekre kirótt betegsegélyezési járulékok elszámolása. Az Országos Pénztár rendeletben hívta fel a kerületi pénztárakat, hogy tegyenek jelentést azokról az állami üzemekről, amelyekre betegsegélyezési járulék rovatott ki és említsék meg, hogy a kirótt járulékok az 1912. évi zárószámadásban miképp számoltattak el.

Gyomorbetegeknek és emésztési rendszer bántalmaiban szenvedőknek fürdőbe utalása körül követendő eljárás tárgyában adott utasítást a helyi szerveknek az Országos Pénztár. Fölszólította helyi szerveit, hogy a főorvosok útján hívják föl a kezelőorvosok figyelmét arra, hogy a fürdőbe utalandó gyomorbajosok fogazatát vizsgálják meg. Ha a fogazat beteg vagy nagyon hiányos, akkor gondoskodják a pénztár annak meggyógyításáról, illetve pótlásáról. A fürdőbe utalási iratokhoz csatolandó orvosi bizonylatokban ezután mindenkor a fogak állapotáról is tegyenek említést.

Fürdőszereződések. Az Országos Pénztár Korond-fürdő és Szováta-fürdő tulajdonosával szerződést kötött a pénztári tagok elhelyezése céljából. Az előbbi helyre tüdőbeteg, az utóbbi helyre női betegségben szenvedő tagok helyeztetnek el. A napi ellátási ár Korondon 5 korona 50 fillér, Szováta 5 korona 40 fillér.

Az osztrák szociálpolitikai albizottság július 9-én tartott ülésében a kormány nevében a következő javaslatot terjesztette elő:

A mezőgazdasági és ipari munkásoknak és a házi cselédeknek betegség, rokkantság és aggkor esetére való biztosítására, valamint az önálló foglalkozást űzőknek aggkori biztosítására vonatkozó határozmányok Galiciában és Bukovinában csak abban az időpontban lépjenek életbe, amelyet a két állam tartománygyűlése fog meghatározni. Ez az időpont a biztosításra kötelezettek pontosan meg-

állapított kategóriái szerint külön-külön állapítható meg; de a munkáskategóriák betegsegélyezésének életbeléptetése nem tehető későbbre, mint amikor a rokkant és aggkori biztosítás kezdetét veszi.

Addig is, amíg az aggkori és rokkantbiztosítás életbe lép, az államkincstár bizonyos összegeket bocsát ezen tartományok rendelkezésére az önkéntes biztosítás és a szegénységélyezés támogatására.

A wieni és alsóausztriai munkásbetegsegélyző pénztárak lakóházépítő-szövetkezetéről ismételten megemlékeztünk már, s ismertettük a pénztárak abbeli törekvését, hogy tartalékalapjuk egy részének felhasználásával olcsó és jó munkáslakásokat építsenek. A szövetkezet működését a bizalmatlanság és főként a pénzdrágaság nagyon megnehezítette, de nem hiusította meg. A szövetkezet által Simmeringben emelt első házat július 6-án avatták fel nagy ünnepek keretében, ami annak a jele, hogy a pénztárak további akciója is sikeres lesz.

A munkás gazdasági helyzetének javulása ok a baleseti járadék redukálására. Egyik steyerországi papírgyárban egy munkás baleset következtében elveszítette balkezének mutatóujját. A kártalanítási eljárás során 15% járadékot állapítottak meg részére, amelyet négy hónap után 6%-ra redukáltak. Felebezés következtében az ügy választott bíróság elé került, amely szintén csak 6%-os kártalanítást állapított meg, főképen azzal az indokolással, hogy a munkás jelenlegi keresménye nagyobb, mint amely volt neki a baleset bekövetkezte előtt.

Betegsegélyezés Boszniában. A 29 bosnyák betegsegélyző pénztár taglétszáma 1911. évben 52.040 volt. Tagsági járulék címén 1.493.470 korona folyt be. Kiadásai 1.316.834 koronát tett ki. Ebből 1.104.599 koronát a tagok segélyezésére (táppénz, orvos, gyógyszer, kórház, temetk.-segély), 131.446 koronát pedig az igazgatás költségeire fordítottak. A betegsegélyző pénztárak összvagyon 1911. év végén 869.806 korona volt.

A Hauptverband deutscher Ortskrankenkassen (német helyi pénztárak főszövetsége) folyó évi augusztus hó 17—20-ig tartja XX-ik rendes nagygyűlését Breslauban. A napirendet a következőkben állapították meg: 1. Lakáskérdés és betegség elleni biztosítás. (Előadó: dr. Johann Altenrath, Charlottenburg); 2. A szociális biztosításnak új ellenségei. (Rudolf Wissell, Berlin); 3. A betegsegélyző pénztárak új szervezete és a pénztáraknak az orvosokhoz és gyógyszerészekhez való viszonya. (Fräsdorf); 4. Beadvány a szövetségtanácshoz, a R. V. O. 517. és 518. §-ainak alkalmazása tárgyában. (Eichstädt—Weimar, a thüringi helyipénztár szövetség elnöke); 5. A betegsegélyző pénztárak egyesülési joga és a pénztári jövedelmekből az egyesülés költségeihez való hozzájárulás. (363. és 414. §§.). (dr. Mayer jogtanácsos, Frankenthal); 6. Tárgyalások a német és osztrák fürdőintézetekkel, a főszövetséghez tartozó helyipénztárak részére szükséges gyógyfürdők igénybevétele tárgyában. (Albert Kohn, Berlin); 7. Utmutatás a helyipénztárak receptrevíziójához. (dr. Landmann orvos, Oranienburg és A. Koffka gyógyszerész, Wilmersdorf—Berlin); 8. A főszövetség szabályzatának és ügyvitelének revíziója; 9. A jövő évi rendes nagygyűlés helyének megállapítása.

A német betegsegélyző pénztárak »Gesamtverband«-ja, amely csak a múlt évben alakult meg nemzeti liberális pártpolitikai alapon, június 22-én tartotta Essenben első rendes évi közgyűlését. A közgyűlésen 260 küldött jelent meg. A napirenden a következő pontok szerepeltek: 1. »Munkásbiztosítási peres eljárás.« 2. »A munkásbiztosító pénztárak viszonya az orvosokhoz.« 3. »A munkásbiztosító pénztárak viszonya a tisztviselőkhöz.« A birodalmi belügyi hivatal óhájára külön pontul a fogászokkal folytatott tárgyalások anyagát is felvették.

A német Berufsgenossenschaftok 27-ik évi rendes közgyűlésén (Breslauban) dr. K. Weymann feltűnést keltő előadást tartott arról a kérdéstről, mily mértékig szabad a balesetbiztosítást kiterjeszteni az ú. n. »mindennapi« balesetekre. Keményen támadta a birodalmi biztosítási hivatal, mert az az üzemi balesetek fogalmának kiszélesítését akarja.

A közgyűlésen ezenkívül még több érdekes felszólalás is történt a kocsisoknak és sofföröknek biztosítás szempontjából való hovátartozásáról, a baleseti sérültek részére létesítendő telepekről, végül a Berufsgenossenschaftok kártérítési jogának a tagokkal és azok alkalmazottaival szemben való biztosításáról.

A német tisztviselő-egyesületek közös intéző-bizottsága a napokban értekezletet tartott. Az értekezlet elhatározta, hogy a Koblenzben tartandó szövetségi közgyűlés elé javaslatot terjeszt a kényszer elvén alapuló és a családtagokra is kiterjedő tisztviselők betegség esetére való biztosítása érdekében.

A munkásbiztosítási törvény reformja.

A Nemzetközi Munkásbiztosítás Magyarországi Egyesületének szaktanácskozásai.

XVII. ülés. 1913. június hó 27-én.

Dr. Mentsik Ferenc elnök: Mélyen tisztelt Teljes Ülés! Szíves tudomásukra hozom, hogy Elnök úr Ő Nagyméltósága más irányú elfoglaltsága miatt nem tudott eljönni az ülésre, ami azonban felfogásom szerint nem tarthat vissza attól, hogy e ránk nézve fontos kérdést, amelynek a taglalását elkezdtük, a mai ülésben folytassuk és a lehetőség szerint odajuttassuk, hogy az a fejezet, amellyel foglalkozni kezdtünk, befejezéshez jusson a nyári időszak előtt, ha nem is ma, de a következő ülésen, amely alkalommal az elnök úrnak lesz ideje, hogy összefoglalását személyes megjegyzéseivel fűszerezve és gazdagítva, az egyesület rendelkezésére bocsássa és így az eszmecserét annál termékenyebbé fogja tenni. A mai ülésen *Bosányi Endre* kir. tanácsos kíván a kitűzött vitakérdéshez hozzászólni.

Bosányi Endre felszólalását legközelebb közöljük.

Dr. Mentsik Ferenc elnök: Azt hiszem, hogy mindnyájan csak hálásak lehetünk azért, amit a közvetlen érdekeltségnek egyik szószólója mondott. Amint a múlt ülésen bátor voltam jelezni, felfogásom szerint ennek a megbeszélésnek, a törvény reformja érdekében való összes tárgyalásainknak csak akkor van tulajdonképpen konkrét eredménye, ha azok szólanak hozzá, akik ebben az intézményben közvetlenül érdekelve vannak, egyrészt tehát a munkaadók, másrészt a biztosítottak, mert azok, akik ezeken kívül felszólalnak, igen nagy tapasztalattal bírhatnak, de mindazok, akik a végrehajtás terén magán állva, hozzászólnak a dologhoz, többé-kevébbé azért jönnek és jöhetnek ide, hogy tapasztalataikat kiegészítsék és bővítsék, hogy mit, hogyan és miképp lehet csinálni és hallják a bajokat és azokkal szembeszállhassanak, nem pedig azért, amint a felszólaló tagtársunk mondotta, kathederszocialisták módjára szóljanak a tárgyhoz, vagyis elvi kérdéseket tárgyaljanak. Hiszen az érdekeltség felszólalását vártuk és végtelenül sajnáljuk, hogy az érdekeltség, amelynek tulajdonképpen elsősorban kötelessége, hogy a dolgokkal foglalkozzék, aránytalanul kicsi mértékben vett részt tárgyalásainkon, de remélhető, hogy a jövőben majd hozzászólnak annál is inkább, mert a betegsegélyezésről szóló fejezet olyan gyanánt jelöltetett meg, amely aránylagosan semmiféle komoly reformra nem szorul. Ezek után a mai ülést berekesztem.

XVIII. ülés. 1913. évi július hó 17-én.

Szterényi József elnök: Tisztelt Teljes Ülés! Amidőn van szerencsém a szép számban megjelenteket szívélyesen üdvözölni, a mai teljes ülést megnyitva, szomorú kötelességet kell teljesítenem. Egyesületünk egyik érdemes alelnöke, *Hatvany József* báró haláláról kell megemlékezni. A magyar közgazdasági életnek egyik elsőrendű vezérharcosát, a magyar kulturális törekvéseknek áldozatkész istápolóját, egy melegen érző, a munkásosztály érdekeit szíven viselő, a magyar munkásbiztosítás szolgálatában nagy érdemeket szerzett férfiut vesztettünk el, aki megérdemli, hogy halála felett mélyen érzett fájdalomunkat fejezzük ki, ennek a gyászoló család előtt kifejezést adjunk és fájdalomunkat jegyzőkönyvileg megörökítsük.

(Helyeslés.) Azt hiszem tisztelt Teljes Ülés, hozzá méltóztatnak járulni ezen javaslatomhoz, úgy ezt határozatilag kimondom.

Ugyanekkor tisztelt teljes ülés egy másik, reánk nézve igen fájdalmas veszteségről kell megemlékeznem, amely a munkásbiztosítást éri, egy elsőrangú szakmunkásunk, a magyar munkásbiztosítás választott bírósági intézője, gyakorlati életbe való átültetője, egyesületünknek rendkívül buzgó tagja, tanácskozásunk egyik ágazatának mély járású előadója, akinek nagyszabású munkálatában nemrég gyönyörködtünk, *Vályi Sándor dr. kir. ítélőtáblai bíró úr*, a budapesti munkásbiztosítási választott bíróság elnöke elhagyni készül eddigi munkakörét, hogy a magyar igazságszolgáltatás egy másik ágában találjon ismét szélesebb körű munkakört. Őszinte sajnálattal kell megemlékeznem erről az eseményről, amely megfosztja a munkás erőkben amúgy is oly szegény magyar munkásbiztosítást egyik legelső szakférfiától. De talán szabad kifejezést adnom annak a reményemnek, hogy Ő Nagysága gazdag tapasztalatait, amelyeket ebben a minőségében szerzett, a magyar munkásbiztosításnak, legalább egyesületünk révén, továbbra is rendelkezésére bocsátani szíves lesz.

Dr. Vályi Sándor: Nagyméltóságú Elnök Úr! Igen tisztelt Teljes Ülés! Hálás köszönettel veszem tudomásul Ő Nagyméltóságának hozzám intézett meleg, üdvözlő szavait. Abból az elismerésből, amit Ő Nagyméltósága érdemeimen felül fejezett ki és amelylyel engem elhalmozott, csak annyi illet meg, hogy tényleg a munkásbiztosítási törvény működése és a munkásbiztosítás intézményei iránt mindenkor, kezdettől fogva lelkesedéssel, nagy érdeklődéssel viseltetem és igyekeztem kivenni részemet abból a tudományos, nagyértékű munkából is, amely ennek az egyesületnek a kebelében a szociális intézmények továbbfejlesztése és a munkásbiztosítás kiépítése céljából folyik. Sokkal inkább össze vagyok forrva a munkásbiztosítás intézményével, mintsem hogy attól végleg elválni tudnék és így csak természetes, hogy amennyiben jelenlegi, vagy inkább jövődől nagy munkával járó hivatásom meg fogja engedni, úgy a legnagyobb örömmel fogom a munkásbiztosítás magas céljait és érdekeit úgy ennek az egyesületnek a kebelében, mint azon kívül, különösen a felső bírói igazságszolgáltatás terén szolgálni. Végül igen tisztelt Teljes Ülés, a magam részéről is nagy hálámot kell kifejeznem az egyesület irányában egyrészt azért, hogy engem abban a nagy kitüntetésben részesített, hogy választmányi tagjává emelt, de még inkább azért, hogy lehetővé tette azt, hogy ebben az előkelő körben mondjam el nézeteimet és fejtegetéseimet a munkásbiztosítás kérdéséről és azokat ily módon közzétéve talán sikerül egynéhány oly magot elhinteni, amely termő talajba esve, ha nem is rövidesen, hasznos gyümölcsöket terem.

Szterényi József elnök: Az előadó úr, *Hlavács Kornél* min. titkár-bíró akadályozva lévén a személyes megjelenésben, felkérte *Kis Adolf* titkár urat, hogy záróelőadását nekünk felolvasni sziveskedjék. Felkérem Titkár urat, sziveskedjék az előadást megtartani.

Előadó záróbeszéde.

Hlavács Kornél előadó: Igen tisztelt Teljes Ülés! A betegség esetén nyújtandó segélyekről megindult vita lezáratván, mint előadónak kötelességem válaszolni azokra az észrevételekre, amelyek javaslatommal szemben felmerültek és összefoglalnom azokat a javaslatokat, amelyeket igen tisztelt felszólaló tagtársaink terjesztettek elő.

Javaslatom első pontjához, amelyben indítványoztam, hogy a Nemzetközi Munkásbiztosítás Magyarországi Egyesülete kellő megokolással mutasson rá a munkások aggkor- és rokkantbiztosításának szükségességére és arra a közgazdasági veszteségre, amely az országot e biztosítási ágak megvalósításának halasztásával éri, a tagtársak mindannyian hozzájárultak. Kivétel volt *Bosányi kir.*

tanácsos úr, aki azzal vádolt, hogy a rokkantbiztosítás ügyét a betegéelyezési kérdésbe mellékgondolatok hatása alatt vittem be. Kifogásolta, hogy a rokkantbiztosítás hatását a betegéelyezésre, kellő statisztikai adatokkal meg nem világítottam. E mulasztásomat pótolta azzal, hogy bemutatta az Országos Pénztár utolsó évi jelentésének statisztikája alapján azokat az adatokat, amelyek a kétszeres, háromszoros és többszörös megbetegedésekre, továbbá a segéelyezések időtartamára vonatkoznak. Megemlítette végül, hogy az 1,120.992 taglétszám mellett összesen 6.113 halálozási eset volt. Amit igen kedvezőnek talált. Tisztelt tagtársammal szemben ki kell jelentenem, hogy magam is igen szívesen hivatkoztam volna részletes statisztikai adatokra, ha ilyenek rendelkezésre állának. Azokból a statisztikai adatokból, amelyekre ő hivatkozott, a rokkantbiztosítás burkolt formájára éppen olyan joggal lehet következtetni, mint amilyen alaposággal lehet azt tagadásba venni. A halálozások kedvező arányszámára vonatkozólag meg kell azonban jegyezni, hogy az a körülmény, amely szerint az 1,120.992 tagból az év folyamán mindössze 6.113 halt meg, még nem mutatja azt, hogy e tagok közül az utolsó 6.113 csak 180 év múlva fog meghalni és föl sem teszem egy pillanatra sem, hogy Bosányi t. tagtársunk ezt kívánta volna bizonyítani.

A pénztári tagok legnagyobb része előbb a rokkantlétszámba megy, azután teljes munkaképtelenné válik, úgy, hogy még egy-két napra sem tud munkába állani és a tagsági jogosultságot nem tudja megszerezni. Akkor hal meg, amikor a pénztárnak már rég nem tagja.

A pénztári orvosok és pénztári tisztviselők, a betegéelyezési ügyekben bíraskodók igen jól tudják, hogy a megrokkant munkás, amíg azt egészségi állapota csak némiképp is megengedi, iparkodik a pénztári tagok sorában megmaradni és a betegéelyeket lehetőleg többször is teljesen kimeríteni. A Magyarországon tuberkulózisban elpusztuló évenként 100.000 ember legnagyobb része a munkásbiztosító pénztári tagok sorából kerül ki, és a temetkezési segéelyre csupán azért nem kerül sor, mert életük végén tagsági igényük már nincsen.

A tuberkulózis pusztításaira vonatkozó elrémítő adatok fölöslegessé tesznek minden költséges statisztikai munkálatot. A rokkantak nagy számáról ezek nélkül is képet alkothatunk magunknak. Nem támogathatom tehát Bosányi kir. tanácsos úrnak azt az indítványát, hogy a mai, úgyis nagy költségekbe kerülő pénztári adminisztrációt még rokkantsági adatok összegyűjtésével és feldolgozásával is terheljük és még költségesebbé tegyük.

Szilárd meggyőződése, hogy a rokkantbiztosítás behozatala munkásbiztosító pénztáraink anyagi helyzetét teljesen rendezné és e pénztáratok tulajdonképpeni hivatásuk elvégzésére képesekké tenné. Ez volt az a hátsó gondolat, amely engem javaslatom első pontjánál vezetett. Amennyiben Bosányi tagtárs más hátsó gondolatot vélt, úgy tévedett, talán mások után ítelt meg engem.

Tisztelt tagtárs úr azon kijelentésére, hogy a mi ipari hygiénánk elhanyagoltsága a rokkantak számát nem befolyásolja, mert a megbetegedett tagok lelkiismeretes gyógyítással ismét visszanyerhetik egészségüket, meg kell jegyezni, hogy ez tévedés. Az ipari betegségek nagy részének éppen az a természete, hogy gyógykezeléssel már nem reparálható, hanem csak a baj előrehaladását lehet meggátolni, de ezt sem mindig. Az a következtetés tehát, hogy a rokkantak segéelyezését az ipari érdekeltség teljes mellőzésével az állam feladataképpen kellene megoldani, el nem fogadható. Az ipari üzemek tulajdonosait a rokkantbiztosításnál érdekeltekké kell tenni, hogy üzeik berendezésénél és vezetésénél az ipari hygiéna szabályait a rokkantak elszaporodásának és ezzel együtt eltartási költségeiknek korlátozása érdekében betartsák.

Javaslatom második pontjához, amelyben a mezőgazdasági munkások segéelyezésének folytonos, fokozatos javítását és kiegészítését a munkásbiztosító pénztáratok érdekében kívánatosnak jeleztem, Kis Adolf tagtársunk azt a módosítást ajánlotta, hogy egyesületünk hívja fel a figyelmet az 1907. évi XIX. t.-c. parlamenti tárgyalása alkalmával elfogadott arra a határozatra, amely utasítja a kormányt, hogy a mezőgazdasági munkásoknak és cselédeknek betegség és baleset esetére való kötelező biztosítása iránt törvényjavaslatot készítsen és ezt lehetőleg a közel jövőben terjessze a képviselőház elé. Tisztelt tagtársam ezen javaslatát magam is elfogadhatónak tartom, mégis azzal a kiegészítéssel, hogy a mezőgazdasági munkások és cselédek rokkantsági és aggkori segéelyezésének kérdése is kielégítő rendezést nyerjen, mert enélkül a munkásbiztosító pénztáratok tehermentesítése el nem képzelhető.

Javaslatom harmadik pontja ellen észrevétel nem merült fel.

A negyedik pont ellen dr. Hahn Dezső főorvos úrnak voltak aggodalmai, aki kifejtette, hogy az erdei üdülőtelep azon legmodernebb jelszavak egyike, amelyek minden tudományágban felmerülnek, anélkül azonban, hogy a kritikát elbirnák. Kifogásolta azt, hogy az erdei üdülőtelepek rendszeren a higiénia kellékei nélkül épülnek fel, olcsók, de primitívek és a célnak meg nem felelnek.

Szerinte jobban megfelelnek a szanatóriumok. Ebben vele én is egyetértek. Az egészségtelen berendezésű erdei üdülőtelepeknél a modern szanatóriumok kétségkívül sokkal jobbak. Igen jó volna, ha lehetne munkásszanatóriumokat jó orvosokkal és jó táplálkozással, a legmodernebb berendezéssel felállítani és üzemben tartani. Mindannyian tudjuk azonban, hogy amíg Magyarországon 100.000 tuberkulotikus beteg hal meg évenként, addig az óriási beteglétszámot magukban foglaló szanatóriumokat felállítani sziszifuszi munka volna.

Teljesen egyetértek dr. Vályi tagtársammal abban, hogy addig is, amíg a tüdőbetegekről másképpen nem gondoskodhatunk, nem szabad megelégednünk egyedül az orvosi kezeléssel. Az erdei üdülőtelepek felállításánál a higiénia főbb szabályait ki lehet elégíteni, és akkor ezen telepeken a betegek kifogástalan táplálkozás mellett legalább is olyan gyorsan fognak felépülni, mint, mondjuk, az x-i szanatórium három orvosának szemeláttára bűdös húson és egy napig félliter tejen éheztetett tüdőbeteg, vértköpő pénztári tagok.

Nagyobb vitát váltott ki javaslatom 5. és 6. pontja, amelyekben a gyógyítási módot kötelező erővel megszabó pénztári orvos ezirányú rendelkezéseinek betartásából felmerülő költségek alól a pénztári tagokat tehermentesíteni kívántam abban az esetben, ha az orvos az ő szerződésében előírt keretet átlépi, vagy szolgálati rendtartásába ütköző gyógyászati eszközöket, vagy módokat ír elő.

Felszólaló tagtársaim egy része e kívánalomnak szabályozását a törvényben fölöslegesnek tartotta, Vályi tagtársam pedig határozottan célszerűtlennek mondotta. Aggodalmait azonban részletesen nem adta elő. Újból hangsúlyozom tehát, hogy én csupán a felesleges költségektől kívántam a beteg tagokat megkímélni.

A beteg tag sokkal gyengébben van felvértezve, semhogy érdekeit a pénztári orvosnak esetleg ellenkező érdekeivel szemben megvédelmezhesse. Hivatkozom azokra a pénztári igazgatókra, akik velem együtt tanui voltak egyes pénztári tagok panaszainak. Nem is olyan régen mondotta nekem a zombori pénztár igazgatója és az élőszigeti ármentesítő társulat igazgatója előtt kint a gáton a legközelebbi lakott helyhez 30 kilométernyire dolgozó kőműves munkás a következő szemrehányást: »Ugyan kérem mire való az egész nagy betegségélyezési ceremónia. Legutóbb is azt mondotta nekem a pénztári orvos, hogy olyan orvosságot, amely az én bajomban használ, a pénztár terhére fel nem írhat, mert az drága. Adhat ugyan nekem orvosságot, de előre megmondja, hogy az használni nem fog. Adott nekem magánreceptet és a drága orvosságot nekem kellett megfizetnem«.

Hiába erősködött ott előttem a pénztári igazgató eképpen: »Az orvos úr tévedett, mert magának olyan orvosság és *csakis* olyan orvosság dukál, amely használ. Ez a pénztár érdeke is.« A mi emberünk csak a fejét rázta és ismételte, hogy: »Már pedig ez így van, mert az orvos úr *maga* mondotta.«

Dr. Hahn főorvos úr nemes buzgalmában téved, ha azt hiszi, hogy az olcsó, de nem is használó orvosságról szóló rémmeséket a laikusok, a betegek találták ki. Ha e visszásságért valahol rekriminálni kell, azt *nem* a laikusokhoz és *nem* a drága orvosságot készpénzen minden %-os levonás nélkül fizető betegekhez kell intézni.

Minduntalan hallom, és nemcsak a pénztári határozatokban, hanem már az alsó és felső bíróság ítéleteiben olvashattuk, hogy a pénztárakat meg kell védeni egyes pénztári orvosok önkényes rendelkezéseiből eredő károsodások ellen. Magam is azt hiszem, hogy a Pável Juonok nevére kiállított 40 és 23 grammos cocain receptek, az ugyanazon beteg számára 4–5 napon át naponként ismételve felírt 12 adag gyógyszer költségeitől, amidőn a betegnek naponként úgyis csak háromszor szabad abból bevenni, a pénztárt csakugyan meg kell szabadítani, nemcsak a pénztárnak, hanem a becsülettel és önfeláldozással dolgozó orvosi karunknak érdekében is.

A vaksággal megtisztelt hamisított recepteket, a pénztár terhére kiszolgáltatott illatszereket és kellemesen szagosított szappanokat sem sorozhatjuk a

munkásbiztosító pénztárak anyagi helyzetének előmozdítására alkalmas eszközök közé. Meg vagyok győződve, hogy dr. Friedrich tagtársunk sem ezeket, sem pedig a könnyelmű fürdőbeutalásokat nem kívánta oltalmába fogadni, amikor az orvosi tudományoknak idioszinkráziáját a §§-kal szemben kifejtette. Készséggel elismerem vele szemben, hogy az orvosi tudományok a §§-okban el nem férnek. Azonban azt is tudom, hogy nem helyezkedem dr. Friedrich tagtársunkkal ellentétes álláspontra, ha azt állítom, hogy a tudomány szabadsága nevében a lelkiismeretességet nem kell és nem szabad kizárnunk. Az orvossal szemben a bizalom első sorban az ő lelkiismeretessége láttára ébred fel. E bizalomra pedig szükségünk van. Helyesen mondotta dr. Hahn tagtársunk, hogyha ez a bizalom megrendül, úgy ez kiirthatatlan nyomokat hagy a betegek lelkében és veszélyezteti a betegség esetére való biztosítás legértékesebb eredményeit.

Orvos tagtársaink tudhatják és érezhetik tehát a legjobban, hogy mily szükséges volna alkalmas intézkedéseket tenni az ország különböző részeiből napvilágra kerülő visszaélések ellen. E visszaélések lehető megnehezítése és a minimumra csökkentése igen hatásos eszköz lesz az annyira kívánatos bizalom felkeltésére.

Az anyagilag károsodó munkásbiztosítási intézmény és az általánosítás folytán szenvedő orvosi kar e téren jogosan számít éppen dr. Hahn és dr. Friedrich tagtársaink erélyes kezdeményezésére és szakavatott, céltudatos javaslataira, mert a pénztári orvosi karnak ezen illusztris vezetői, az orvosi etikának e jogosult értelmezői hivatottak első sorban arra, hogy a kellő utat és módot az érdekeltségnek őszintén feltárják.

A visszaélések meggátlására az egyes pénztári tagok önmagukban gyöngék. Erre csak a hatalmas pénztári szervezet lesz képes, ha az erkölcsileg érdekelt orvosi kar lelkiismeretesen a segítségére siet. Az egyes pénztári tagok önvédelmétől semmit sem várhatunk. Anyagi helyzetük, hiányzó szaktudásuk, a kezelő-orvostól függő helyzetük egyenkénti elszigeteltségükben bénává teszik őket és éppen arravaló a pénztári szervezet, hogy őket támogassa és az ő bajukat magáévá tegye. Nem helyeslem tehát azt az elvet, amely a pénztári tagokat a pénztári orvosokkal szemben polgári perre utasítja. A pénztári orvosok a pénztárnak felelősek. Ha az orvost felelősségre kell vonni, azt csak a pénztár teheti meg. A pénztárnak van főorvosa, orvosi tanácsa és ügyésze, akik szaktudásukkal támogatják. Amikor a pénztár e kötelességét az egyes gyöngé tagra hárítja át, egyik legfontosabb feladatának teljesítését tagadja meg. Az általános magánjogi szabályoktól pedig nem kell megijedni. El sem lehet képzelni azt, hogy a megbízását rosszhiszeműen, vagy felületességből túllépő és a pénztárt ezzel anyagilag megkárosító orvost az általános magánjogi szabályok gyöngéden a védelmükbe fogadnák. Ha a mi magánjogi szabályaink esetleg e tekintetben hiányosak volnának, az orvosok túlnyomó nagytöbbsége által úgyis féltékenyen betartott orvosi etikai szabályok §§-ai a törvényhozás segítségére siethetnek. Az új román biztosítási törvény erre már bizonyos utat is mutat. E törvény a többi között a 124-ik cikkben kimondja, hogy ha az orvos szívességből, vagy más okból a valószínűségnek meg nem felelő adatszolgáltatásával helytelen táppénzutasítvány kiállítására alkalmat nyújt, az orvos azonnal elbocsátandó, a pénztár javára 300—500 lei pénzbüntetéssel és mindezekon kívül 8 naptól 3 hónapig terjedhető fogházzal büntetendő.

Az ilyen és hasonló esetekre nálunk sem ártana a törvényben külön nyomatékos preventív intézkedéseket tenni. Ennek bizonyítására az egyik munkásbiztosító pénztárnak már nyilvánosságra jutott, tehát nem hivatalos titkot képező iratai közül olvasom fel a következőket: Az első iratot a hivatal intézte a pénztárhoz: »N. N. betegségi biztosítási pörében a sz.-i munkásbiztosítási választott bíróság dr. X. Y. orvost 1911. évi augusztus hó 3-ik napján tanuképpen kihallgatván, nevezett azt vallotta, hogy igénylőt 1911. évi január hó 28-ik napjától kezdve mint munkaképtelen beteget jelentette be a pénztárnak, dacára annak, hogy őt munkaképtelennek nem találta. Nevezett tanu e vallomásában tehát olyan szándékos kötelességszegést ismert be önmagáról, amely az egyébként való felelősségtől eltekintve, mindenesetre kártérítés követelésére jogosítja fel a pénztárt vele szemben. A pénztár ugyanis az orvos által valótlán tartalmúnak beismert táppénzutasítvány alapján 30 K 25 fillér táppénzt fizetett ki igénylőnek, akinek ez az összeg az orvos saját beismeréséhez képest nem járt volna. A hivatal meghagyja a pénztárnak, hogy ennek az esetnek kapcsán alkalmas módon figyelmeztesse a pénztár orvosait arra, hogy a pénztári szolgálatukban a

legteljesebb lelkiismeretességgel járjanak el, mert az itt tapasztalt sajnálatos szolgálati vétség és a pénztár jogos érdekeinek tudatos megsértése, valamint más ilyen esetek is alkalmasak arra, hogy nemcsak az illető orvosra a teljes jogi felelősség következményeit hárítsák, hanem alkalmasak arra is, hogy az orvosok eljárásának megbízhatósága ellen általánosítva, túlozva és igazságtalan módon bizonyítékul felhasználtassanak.

A kerületi pénztár erre a következő irattal válaszol: „Fenti számú rendeletére idezártan tisztelettel bemutatjuk igazgatóságunknak a kérdéses ügyben hozott határozatát és jelentjük, hogy főorvosunk X Y. dr-t előbb élőszóval, majd írásban is megintette és rendreutasította a szabálytalan eljárásáért és az esetet a kerületbeli összes orvosokkal is közölvén, azokat a mindenkor szabályszerű és pontos eljárásra felhívta.»

Ebből is láthatjuk, hogy orvos-tagtársainkra még nagy feladat vár, ha a pénztárak és az orvosi kar érdekében szükséges intézkedéseknek idevonatkozó fejezeténél nagyrabecsült szaktudásukkal közreműködni kívánnak, hogy az esetleges törvénymódosítás alkalmával tényleg célravezető javaslatok álljanak rendelkezésre.

Javaslatom 7-ik pontjában a rendkívüli, vagy költséges gyógyszereszközök és gyógy módok törvényes szabályozását kívántam. Javasoltam annak kimondását, hogy a pénztári orvos a pénztári tagok figyelmét ezekre fel ne hívassa, hanem javaslatával közvetlenül a pénztárhoz legyen köteles fordulni, amelynek határozata azonban a pénztári tagnak is kiadandó volna. Kivételt képeznének a sürgős esetek, amikor a pénztári orvos maga rendelkezik; azonban ilyenkor felelős legyen azért, hogy intézkedése az orvostudományok mindenkori állása szerint tényleg sürgősen szükséges legyen, vagy pedig a betegnél tapasztalt jelenségek olyanok legyenek, hogy azokból az orvos szakismereteivel a sürgős szükség fennforgására joggal következtethessen.

E javaslatomat dr. Vályi tagtársunk félreértette, amikor fölfedezni vélte benne azt, hogy én a költségesebb gyógyászati segédeszközök nyújtását beszüntetni kívánnám. Én ugyanis teljesen egyetértek vele abban, hogy e téren minden megszorítás nemcsak a tagokra nézve, hanem a pénztárra nézve is káros volna. Tévedése onnan ered, hogy én az eszmével foglalkoztam és sorakoztattam azokat az érveket, amelyek mellette és ellene felhozhatók. Ezek kiegészítésére e helyen most már be kell jelentenem, hogy én e kérdést nem is tartom valami fontosnak. Beszereztem 8 vidéki pénztárnak idevonatkozó adatait, amelyekből azt láthatjuk, hogy a gyógyászati segédeszközök maximális értékének korlátozásából a pénztárakat számbavehető anyagi előnyök nem is érhetnék. A részletes táblázatot tisztelt Tagtársaim az egyesület kiadmányában majd úgyszólván megtalálhatják, miért is most csak a főbb eredményeket fogom ismertetni.

Az aradi, magyaróvári, miskolci, nagyváradi, pozsonyi, soproni, szombathelyi és temesvári kerületi munkásbiztosító pénztárak az 1912. év folyamán a betegsegélyezési számla terhére együttesen és összesen 8819 darab 30 koronánál olcsóbb gyógyászati segédeszközt bocsátottak tagjaik rendelkezésére. Az átlagos egységár 1'25 K volt. Az e címen felmerült költség pedig 11.113 K 3 fillér. E nyolc pénztárnál a 30 K-nál drágább gyógyászati eszközök mindössze 5.494 koronát emésztettek fel.

A gyógyászati segédeszközök maximális árának limitálásától tehát a pénztárak anyagi helyzetének észrevehető javulását nem remélhetjük. Az említett 8, túlnyomóan nagyobb pénztár összesen mégis milliós költségvetéssel dolgozik és ennek egyensúlyát a megtakarítható 5.000 K a kívánt módon befolyásolni nem tudja.

Javaslatom 9. pontjában a sürgős szükség fogalmának törvényes rendezését, megállapítását javasoltam. A felmerült aggodalmakkal szemben nem kívánok új adatokat előadni, hanem utalok a már elmondott esetekre, amelyekből világosan látható az a ferde helyzet, amelyben a sürgős szükség megítélése alkalmával a beteg tagok, a szakértő orvosok és a bíróságok is legtöbbször tanácstalanul állnak. Az eddig előfordult esetekből, igaz, hogy körültekintéssel, de mégis meg lehetne állapítani pontosabban a sürgős szükség fogalmát, ami a betegsegélyezés jogbiztonságának csak előnyére válhatna.

Javaslatom 10—11—12. pontjánál Kis Adolf tagtársunk azt az indítványt terjesztette elő, hogy a kórházi ügyek miniszteri rendeletekkel tereltesse a helyes irányba. Vele szemben meg kell jegyezmem, hogy ismerem az idevonatkozó miniszteri rendeleteket és bírósági döntéseket és épp ezekből merítem azt a meggyőződésemet, hogy kielégítő rendezést csupán törvényes intézkedésektől várhatunk.

ÖSSZESÍTŐ KIMUTATÁS

néhány kerületi munkásbiztosító pénztár által az 1912. év folyamán a betegségyezési számla terhére kiszolgáltatott gyógyászati segédeszközökről.

A pénztár megnevezése	30 K.-nál olcsóbb			Átlag 1 db kerül		30 K.-nál drágább	
	db	K	fill.	K	fill.	K	fill.
1. Arad... ..	902	1.434	46	1	59	—	—
2. Magyaróvár	174	85	—	—	48	148	—
3. Miskolc	921	2.153	83	2	33	450	—
4. Nagyvárad	2.265	1.807	51	—	80	1.255	—
5. Pozsony	1.931	2.839	50	1	46	2.747	—
6. Sopron	574	765	53	1	50	340	—
7. Szombathely	332	466	86	1	43	190	—
8. Temesvár	1.720	1.560	34	—	90	364	—
Összesen... ..	8.819	11.113	03	1	25	5.494	—

Ezekután a vita során felmerült egyéb észrevetésekre és javaslatokra kívánom megjegyzéseimet megtenni.

Farkas Elek tagtársunk téved, ha azt hiszi, hogy a mulasztó munkaadók a munkásbiztosító pénztáraknak tulajdonképpen fejestehenei. Az általuk megtérített betegségyezési összeg önmagában jelentékeny lehet, de eltörpülne azonnal, ha a sikerrel eltitkolt pénztári tagok elveszett járulékaiknak összegével hasonlítanák össze. A vidéki pénztáraknál megejtett kísérletek és begyűjtött adatok ezen állítást eléggé bizonyítják. Utalok az előadásomban említett városban tapasztaltakra, amelyekből is kitűnt, hogy a város munkaadói alkalmazottaiknak 10⁰/-át sem jelentették be. Meg kellett ezt említenem, nehogy a mulasztók, mint áldozatok álljanak előttünk.

Nagyon helyesnek tartom tehát dr. Pap Géza tagtársam azon javaslatát, hogy a járulékfizetés pontossága és az eltitkolások megnehezítése érdekében a törvénymódosításnál kellő intézkedések kerüljenek a törvénybe. Mindenesetre igen helyes útmutatásnak kell ez irányban tekintenem Farkas tagtársunk azon javaslatát, hogy az építkezéseknél az alvállalkozó által fizetendő járulékokért és a helyes bejelentésekért a fővállalkozók fokozatosan felelősek legyenek. Egyesek ugyanis bámulatos leleményességgel bujkálnak kötelezettségük elől. A fővállalkozó felelősségének kimondása pedig, mint azt tagtársunk szépen kifejtette, alkalmas arra, hogy a pénztár érdekei túlnyomó esetekben teljesen megvédessenek. Ugyanilyen intézkedést kellene tenni az ipari fatermelésnél működő alvállalkozókra is.

Több javaslat merült fel a passzív tagsági jogosultság megszigorítására, ezeket azonban a legnagyobb óvatossággal kell fogadni. A visszaéléseket úgy kell korlátok közé szorítani, hogy a jóhíszeműek, akiknek száma mégis csak jelentékeny, kárt ne szenvedhessenek. És ne felejtjük el, hogy a visszaélni kívánókat úgysem fogjuk tudni kizárni, ellenben azokat, akiket valóban segélyezni kívánunk, könnyen akaratlanul megfoszthatjuk jogaiktól.

Az önkéntesen továbbfizetőket is nehéz megrendszabályozni. Van olyan közöttük, aki két-három hónap múlva, és van olyan, aki 6 év múlva veszi először igénybe a pénztárt. Mindannyiukat a rokkantak közé sorozni tehát nem lehet. Joggal felmerült tehát az az aggodalom, hogy vajjon szabad-e valakit a pénztárból kizárni azért, mert a kedvezőtlen konjunktúra folytán csak rövidebb időn át talált biztosításra kötelezett foglalkozást.

Nagy érdeklődéssel találtak a táppénzre vonatkozó rendelkezések módosítására irányuló javaslatok. Igen tetszetős javaslat az, hogy az első három betegségi napra táppénz semmi körülmények között se járjon. A legényember talán át is tudja böjtölni e három napot, különösen, ha az orvos a gyógyítás szempontjából elő is írja. A nagycsaládú munkás gyermekei azonban ezt megsínylenék, ami talán a gyógyszerköltségek emelkedését vonná maga után.

Felmerült az a terv is, hogy a húszheti táppénzigényt teljesen kimerített tagok, ha bizonyos határidőn belül újra igénybe veszik a pénztárt, csak mérsé-

keltebb segélyezésben részesülhessenek. E kérdésnél azonban igen nagy óvatosság kell, mert ma igen sokan nem veszik ki teljesen a húszheti táppénzsegélyt és megelégszenek 18—19 héttel, hogy újabb segélyezésükre joguk annál gyorsabban megnyíljenek. Vigyázni kell tehát arra, hogy a törvény rendelkezéseinek megkerülésére a tagokat még jobban ne kényszerítsük.

Azon javaslatokkal szemben, amelyet a húszheti táppénz helyett huszonhat, vagy ötvenkét heti táppénzt javasolnak, utalnom kell arra, hogy ily rendelkezés Németországban, ahol a rokkantbiztosító intézetek veszik át a terhet, ha bebizonyul, hogy a segélyezett betegsége rokkantságból ered, vagy a gyógyítás az egyébként elkerülhetetlen rokkantságot elkerülhetővé teszi, helyénvaló lehet, nálunk azonban a burkolt rokkantbiztosítási terheknek csak megnövekedését jelentené.

Igen alapos megfontolást igényel dr. Vályi tagtársunknak az a javaslata, hogy a hivatal 27. számú elvi határozatának alapelve a törvénybe fölvetessék. A bíróságok előtt még nem volt sok hasonló eset és egyelőre untilig elégségesnek tartom az elvi bírói döntést, amelyet a tapasztalatoknak megfelelően könnyen lehet kiegészíteni, vagy módosítani is.

Teljes mértékben osztom azonban azt a nézetét, hogy a fürdőhasználat (kádfürdő) és gyógyvíz a gyógyításnak alig nélkülözhető legcélszerűbb és legolcsóbb eszközei, amelyeknek a családtagoktól megvonása megokolatlan és a pénztárnak érdekébe ütközik, a családtagok számára is biztosíttassanak. Nem szabad elfelejtenünk, hogy Magyarországon vagyunk, ahol igen sok vármegye van olyan, amelyben az egy-két kádas rituális fürdőn kívül más nincs. Ha a kultúra magasabb fokán álló államokban, így például Németországban, a családtagok fürdőhasználatának biztosítása az igen elterjedt népfürdők következtében nem életkérdés, nálunk az.

Végül foglalkoznom kellene azokkal a kifogásokkal, amelyek javaslatom ellen felmerültek azért, mert a fedezetnek kérdését a segélyezés kérdésével kapcsolatba hoztam. E tekintetben elég utalnom arra, hogy a kifogásolók maguk is merész fordulattal azonnal a fedezet kérdésére tértek át és különböző javaslatokat terjesztettek elő a segélyezésre szolgáló fedezet megnövelése érdekében. Beigazolódott tehát az, hogy a segélyezést, ennek mérvét, a fedezet kérdésének mellőzésével tárgyalni nem lehet. Különösen nálunk Magyarországon, ahol a közegészségügy még csak a szavakban él, oly sok a tennivaló, hogy csak az elsőrendű fontosságú kívánások kielégítésére gondolhatunk és ekkor is mindenkor nagy figyelemmel kell lennünk a rendelkezésre álló fedezet méreteire.

A felmerült javaslatok mérlegelése természetesen az irányadók egyéni belátásától, tapasztalataitól függ és nagy mérvben befolyásoltatik azon célok által, amelyek az esetleges törvényrevízió alkalmával szemük előtt lebegnek. Higyük és reméljük, hogy e célok a legnemesebbek, a munkával foglalkozó osztályok érdekeit szolgálják, hogy ez által a többi társadalmi osztályok jólétét, gazdasági és erkölcsi emelkedését mozdítják elő.

Szterényi József elnök: Igen tisztelt Teljes Ülés! Az előadó zárószava után tulajdonképpen be is van fejezve a vita és így a törvényrevízió kérdésének a betegsegélyezésre vonatkozó fejezetét illetőleg tanácskozá-sunkat én is befejezettnek nyilvánítom. Mielőtt azonban ezt megtennem, kötelességemnek tartom összefoglalni, mint eddig minden fejezetünk tárgyalásánál, az egész tárgyalási anyagot és a törvény esetleges módosításaira vonatkozó egyes javaslatokat szembeállítani az azzal ellentétes javaslatokkal. Tulajdonképpen az előadó javaslataival kellene kezdenem, de ez alól felment a felolvasott zárószava az előadónak, aki önmaga rekapitulálta a saját javaslatait, szinte pontról-pontra és így az egyes pontokra utalni fogok ott, ahol egyes konkrét kérdésekről lesz szó.

Mindenekelőtt konstatálni kívánám szinte az összes felszólalóknak azt a kritikáját, hogy törvényünknek betegsegélyezési fejezete semmiféle revíziót nem igényel, illetőleg ez a fejezet a törvénynek egyik legsikerültebb része, amelynek a különböző felszólalók szavai szerint az esetleges revízió csak árthatna, de semmiesetre azt meg nem javíthatná. A betegsegélyezés szempontjából tehát a törvényrevízió felesleges. Mindazonáltal természetszerűleg foglalkozott az értekezlet azzal a kérdéssel, hogy

egy esetleges revízió alkalmával mégis mennyiben szükséges vagy indokolt a törvény ezen fejezetének egyes rendelkezéseit módosítani. És itt első sorban azzal a nagy kérdéssel foglalkoztak a felszólaló urak, hogy vajjon a törvény messzebb ment-e a teljesítményekben, nem nyújt-e túlsokat, szemben a terhekkal, amelyeket egyrészt a munkaadókra, másrészt a munkásokra ró. Ez a vita meglehetősen eldöntetlen maradt, habár egyetlen felszólaló sem ment annyira, hogy restringálást javasolna egy esetleges revízió esetén, mégis némely felszólaló a családtagok jelenlegi segélyezésében, illetve gyógyításában látja azt a bizonyos pontját a törvénynek, amely az illetők felfogása szerint talán túlmegy azon a határon, amit adott esetben a mi rendelkezésünkre álló fedezet mellett jogosan nyújtani lehet. Természetes, hogy ehhez a felfogáshoz sok szó fér. Hiszen a mi törvényünk legnagyobb vívmánya a sokat támadott és vitatott szervezeti résztől eltekintve, amely egységet hozott be a munkásbiztosításba, éppen abban rejlik, hogy a családtagok kötelező gyógyítására terjeszti ki a törvény hatályát és ebben a tekintetben oly közegészségügyi szolgálatot tesz az országnak, amelyhez fogható ezidőszerint törvényhozásunk nem ismer. Abból az összehasonlításból, amit az egyik felszólaló tagtársunk, Kis Adolf adott elő, aki az újabb statisztikai adatokkal hasonlította össze a főbb külföldi államok, Németország, Ausztria és Magyarország teljesítményeit, abból az érdekes és tanulságos felszólalásból kitűnt, hogy dacára annak, hogy mi családtagokra is kiterjesztjük a törvény hatályát, többet mi sem nyújtunk, mint az illető államok, Ausztria és Németország, ha t. i. a segélyezés összes neveit és részeit egybefoglaljuk és azok anyagi értékeit egymással összehasonlítjuk.

Áttérve azokra a javaslatokra, amelyek egy esetleges revíziónál szóba jönnek, elsősorban is azokról a visszaélésekről esett sok szó, amelyek a jelenlegi törvény mellett felmerültek, nap-nap után felmerülnek és amelyek több-kevesebb, rövidebb-messzebb irányba menő orvoslást, revízió esetén igényelnek. A legtöbb visszaélés konstataált az úgynevezett passzív tagsággal és önkéntes továbbfizetőkkel, amelyekre vonatkozó rendelkezését a törvénynek Kis Adolf és Pap Géza tagtársak kívánják módosítani. Ugyancsak rendkívül sok a visszaélés a fürdősegélyek tekintetében, amelyeket illetőleg a törvényben szabatosan kellene intézkedni, hogy az eltérő és a törvény intencióját sok tekintetben félremagyarázó rendelkezések egységes, egyöntetű törvényvégrehajtásnak nyújthassanak alapot, minthogy a mai állapot túlságos terheket ró a pénztárakra. Ezt az álláspontot képviselték Kis Adolf és Bosányi tagtársak. Ezzel szemben áll dr. Hahn Dezső tagtárs javaslata, aki konstataálja ugyan, hogy messzemenő visszaélések mutatkoznak ezen a téren, de mégsem kíván változtatást a törvényben, csak a visszaéléseket kívánja korlátozni. Vályi Sándor tagtársunk pedig szabályozni kívánna a törvényben a családtagok fürdőhasználatának jogosultságát, értve a fürdőhasználat alatt kizárólag családtagokat illető vonatkozásban a kádfürdő használatát, nem pedig a tulajdonképpeni fürdözést, amelyről a vitában annyi szó volt. Egy harmadik visszaélés, illetőleg hiánya a törvénynek, amelyre Kis Adolf és dr. Friedrich tagtársak rámutattak, a gyógyászati segédeszközök kiszolgáltatására vonatkozik, ahol nemcsak a túlzás nagymérvű, de visszaélés is fordul elő, és itt felvetett a német törvény mintájára ott foglalt korlátozások esetleges behozatala, hogy az e téren mutakozó túlzásoknak eleje vétessék. Ezt is ellenzi Hahn dr. úr, aki a mai állapotot, hogy a saját szavaival éljek, a munkás társadalomképesse tétele érdekében tartja fentartandónak, ahol utalt arra az eltérésre ami a mankó és műláb között van, vagyis olyan segélyeszközöket kell nyújtani, amelyekért a munkásnak ne kelljen szegyenkezni a társadalmi érintkezésben sem. Kiegészíti Hahn dr. javaslatát részben Vályi Sándor dr., aki egy eszmét vetett bele a vitába, nevezetesen, hogy tekintettel arra, hogy

a gyógyászati segédeszközök oly sok pénzbe kerülnek, és annyira drágán kell a pénztárnak ezeket megfizetni, indokolt volna, ha maga a pénztár saját műhelyeket állítana fel a gyógyászati segédeszközök készítésére. Idevág az előadó úr javaslata is, hogy »a rendkívüli vagy költséges gyógyszerkészítések és gyógymódok elrendelésének szabályozására már a törvény kimondhatná, hogy a pénztári orvos a pénztári tagok figyelmét ezekre fel nem hívhatja, hanem javaslatával közvetlenül a pénztárhoz köteles fordulni, amelynek határozata azonban a pénztári tagnak is kiadandó.« Ezzel kapcsolatban dr. Hahn tagtársunk a gyógyszerek kiszolgáltatásánál felmerülő visszaélésre mutatott rá, amely a gyógyborokkal történik, hogy heteken át gyógybor címen előíratik vagy kiszolgáltatatik bor, amikor igazán a törvény intenciója ilyesmi nem lehet. Javaslatát a gyógyszerek kiszolgáltatása kapcsán oda irányítólag teszi meg Hahn dr. úr — egy későbbi pontba vág ugyan bele, de itt vélem felhasználandónak — hogy a gyógyszerek olcsóbban szolgáltatassanak ki és ezért osztrák mintára törvényben volna kimondandó, hogy gyógyszertárak a gyógyszereket 33% kedvezménnyel tartoznak a pénztárnak kiszolgáltatni, míg Bosányi tagtárs idevágólag azt a javaslatot teszi, amely már benne is volt az eredeti törvényjavaslatban, hogy a nagyobb forgalmú pénztáraknak az a joguk legyen, hogy saját gyógyszertárakat felállíthassanak. Ime, méltóztatnak látni, hogy a gyakorlat mennyire érlel bizonyos eszméket, amik eredetileg is felvettettek, de amelyeket különböző szempontok miatt az eredeti javaslatból mellőzni kellett.

A törvénymódosítás esetére Kis Adolf, Pap Géza, Farkas Elek és Bosányi tagtársak a német törvény egyik rendelkezését kívánják életbe léptetni, illetőleg nálunk is alkalmaztatni, nevezetesen az első három napra vonatkozó táppénz eltörlését, minthogy ebből ered szinte a legnagyobb teher a pénztárakra, anélkül tulajdonképpen, hogy itt oly betegségről volna szó, amely a táppénz kiszolgáltatását indokolná. Ezzel szemben Vályi és Hahn dr. tagtársak a jelenlegi rendelkezését a törvénynek kívánják fenntartani. Ugyancsak rámutat Bosányi tagtárs egy visszaélésre, amely ellen intézkedést kért a törvényben, t. i. a betegséget szinlelőkre, amelyeket megfelelő betegellenőrzés nélkül ellensúlyozni nem lehet. Nem tartja elegendőnek a jelenlegi rendszert ebben a tekintetben, hanem a törvény által kíván kreáltatni betegellenőrzési szolgálatot. Végül a visszaélések tekintetében még egy javaslat merült fel, amit Hahn dr. tett, aki a renitens betegeknek az orvosokkal szemben való magatartását tette szóvá, ami megnehezíti egyrészt az orvosi szolgálatot, de másrészt súlyosan terheli magát a pénztárt is és ezért kíván bizonyos intézkedést oly beteg taggal szemben, aki az orvosi rendelkezéseknek ellenszegül és ezt az intézkedést valami autonóm szervben véli megtalálhatónak, amely szervet a törvény kreálna olyképpen, hogy egyrészt a pénztárak, másrészt az orvosok delegálnának egy ilyen szervet, elvárván ettől az intézkedéstől azt, amit az autonóm rendelkezések rendszerint eredményezni szoktak, hogy midőn a saját közvetlen érdekelttség intézkedik, sokkal nagyobb hatása van, mint a hatósági büntető szankcióknak.

Amidőn ezek a részben korlátozások, részben helyesbítések javasoltattak, ugyanakkor egyes előadó urak, illetve egyes felszólalók szükségesnek tartják a törvényben nyújtott segélyezéseknek bizonyos mértékben és irányban való továbbkiterjesztését is, tehát a visszaélésekkel szemben helyesbítést és resztringálást, de viszont ott, ahol indokolt, a szolgáltatásoknak nagyobb mérvben való biztosítását. És ilyen elsősorban a Kis Adolf, Hahn Dezső, Farkas Elek tagtársak által javasolt kiterjesztése a segélyezésnek 20 hétről 26 esetleg 52 hétre, amelynél felmerült az a gondolat is, hogy amennyiben nem lehetne minden külön kikötés nélkül ezt a kiterjesztést megtenni, jóllehet, statisztikai adatokkal igazolták be, különösen Kis Adolf, amihez azután Bosányi felszólalása is járult, amidőn beszédében bizonyos

statisztikára utalt, hogy a húsz héten túli betegsegélyezés esete milyen kevés, hogy esetleg lehetne tagsági időhöz kötött módon rendkívüli segély gyanánt a 20 hétről 26 hétre való kiterjesztést megadni, amely javaslatához dr. Vályi azt az indítványt fűzi, hogy ehhez a rendkívüli segély kiszolgáltatáshoz alkottassék egész külön egységes szabályzat, az egész ország területén működő pénztárakra nézve, hogy az eljárás ebben a tekintetben teljesen egyöntetű lehessen. Szemben ezen javaslatokkal áll Bosányi tagtársunk javaslata, aki minden további kiterjesztését a törvénynek ellenzi, miután a munkaadóknak amúgy is túlnagyok a terhei a munkásbiztosítás körében. A szolgáltatások kiterjesztése egy másik részét érinti Hahn dr. úr, aki felveti a gyermekágyi segély módosítását olyképpen, hogy a törvény kimondaná azt, hogy a lebetegedés előtti 3 heti időre is adassék segély és amennyiben ezen visszamenő segély által esetleg túlnagy terhek rovatnának a pénztárakra, talán kompenzálható volna azzal, hogy a lebetegedés utáni időre a segélyt megrövidítsük, annyival, amennyi a lebetegedés előtt adatnék, míg Vályi dr. úr azt javasolja, hogy a gyermekágyi segély akkor is járjon, ha a tag lebetegedését megelőzőleg nem is állott tizenkét hétig munkában. Ugyanide tartozik Farkas Elek tagtárs javaslata, aki a szoptatási segélynek a svájci törvény mintájára való behozatalát kívánja, a törvény revíziója esetén törvénybe felvétetni. Van azután a segélyezés kiterjesztését illetőleg még egy javaslat az előadó azon javaslatán kívül, hogy »a pénztári tagok önállóan nem kereső családtagjainak kórházi ápolása esetén a hazautazási költségek megtérítéséről a pénztár legyen köteles gondoskodni« Vályi Sándor dr. tagtárs javaslata, amely szerint mint rendszeres segélyt, a törvény rendszeresítse a zárt szanatóriumi ellátást, az erdei üdülőtelepeken való kezelést és a vidéken való tartózkodást, mint amelyekről bizonyos eredményeket vár, nevezetesen a gyorsabb és hatékonyabb gyógykezelést, illetve erőregenerálást.

Ezek azok a javaslatok, amelyek szorosan véve a betegsegélyezési fejezet módosítását illetik, egyrészt tehát korlátozók, másrészt kiterjesztők. Igen bőséges tért foglal el a mi vitánkban a rokkantsági biztosítással való kapcsolata a jelenlegi törvénynek. Maga az előadó vezette be a vitának ezt a részét is, hangsúlyozván és számokkal igyekeztve bizonyítani, hogy a rokkantsági biztosítás hiányában a betegsegélyezési szolgáltatás tulajdonképpen a rokkantsági biztosítás számlájára végez szolgálatot, illetőleg ebből erednek olyan terhek, amelyekkel nem kellene a munkásbiztosításnak betegsegélyezési vagy balesetbiztosítási ágazatának számolnia, ha rokkantbiztosításunk volna. Ennek következtében javasolja, hogy a rokkantbiztosítás hozassék be. Szinte minden felszólaló elismeri ennek szükségét, csak Bosányi tagtárs kifogásolja az imént említett módot, hogy t. i. a munkaadók amúgy is meglehetősen terhekkel bírnak, korai volna tehát ma már a rokkant biztosítást behozni és utal e tekintetben Németország példájára, ahol a betegsegélyezés, illetve a balesetbiztosítást követő 10 év után hozták csak be törvényhozásilag a rokkantbiztosítást. Konkrét javaslatot magához a törvényjavaslatához ebben a részben csak Vályi tagtársunk tett, aki szükségesnek tartja, hogy mindazok a rendelkezései a törvény ezen fejezetének, amelyek a rokkantsági segélyt előmozdítani alkalmasak, amelyek tehát nem a szorosan vett betegsegélyezéshez tartoznak, szabatosabban határozottassanak meg, a törvény ezen fejezetének ezen rendelkezései megfelelően módosítottassanak. Ide tartozik Bosányi tagtársunk egy indítványa, amit az előadó úr mai záróbeszédében teljesen félreértetni látszott, legalább én reám azt a benyomást tette, midőn azt állítja, hogy Bosányi tagtársunk a rokkantsági statisztikára vonatkozólag tett javaslatot. Én nem találtam sehol ilyen javaslatát. Felszólalása arra konkludál, hogy meg kellene állapítani, hogy milyen szerepe van a munkanélküliségnek a beteglétszám emelkedésében, azt a tételt állítván fel, hogy nagy a valószínűség, hogy a beteglétszámban a

munkanélküliségnek igen nagy szerepe van és ennek következtében azt a javaslatot teszi, hogy készíttessék olyan statisztika, amely arról tájékoztatson, hogy a taglétszám alakulásában milyen szerepe van a munkanélküliségnek, másrészt a munkanélküliség hatásai miképpen érvényesülnek a beteglétszám emelkedésében. Azt a konkluziót vonja le ebből, hogyha ez tényleg jelentékeny, ha százezrekre, vagy milliókra rúg, amint kifejezte magát, akkor gondoskodni kell a munkanélküliség bajainak orvoslásáról más úton. Erre nézve a törvényhatóságokat jelöli meg a maga felszólalásában, mert nem méltányos, még kevésbé igazságos, hogy akkor, midőn a munkanélküliség mint egy nagy társadalmi baj jelentkezik, hogy a munkásbiztosítás, ahol munkaadók és munkások viselik a terhet, viselje költségeit a munkanélküliségnek, nem pedig a társadalom összességét alkotó törvényhatóságok, mint amelyeknek ez, mint a külföldön, legközvetlenebb hatáskörébe tartozik.

A vita során, habár elvi ellentétek is merültek fel abban a kérdésben, vajjon a pénzügyi kérdés, a fedezet kérdése ide tartozik-e ezen fejezet körébe, mégis vitánk anyagának áttekinthetősége kedvéért ezekről is megemlékezem, eltekintve attól, hogy hiszen lényegében nagyon alárendelt, hogy idetartozik-e vagy nem tartozik ide. A természetes kapcsolatot elvitatni tőle nem lehet. Foglalkozni fogunk ugyan egészen önállóan a fedezet kérdésével is külön fejezetben, de elvitatni azt, hogy akkor, amidőn a szolgáltatásokról van szó, azoknak túlnagy voltáról, mint esetleg hiszik, korlátozásának szükségességéről, mint mások vélik, hogy akkor, a fedezet kérdését egészen kikapcsolni lehessen, ezt magam sem tartom lehetségesnek és azért nem tartom egyáltalában kifogásolhatónak, hogy ebben a fejezetben ez a kérdés is szerepel. Első sorban Pap Géza tagtárs mutat rá, ha jól emlékszem, már ismételtén és nagyon helyesen arra az óriási hátraléokra, amely a pénztáraknál mutatkozik, amely ma már az utolsó év eredménye szerint 10—11 millióra rúg, ennél fogva magában a törvényben kívánt sürgős, nyomatékos, erélyes intézkedéseket a hátralékok behajtására, illetőleg jövőbeli hátralékok alakulásának ilyen nagy mértékben való lehetlenné tételére. A hátralékok nagyon magas voltát elismeri ugyan Farkas tagtárs is, de nem tartja a pénzügyi nehézségekre oly nagy befolyású tényezőnek, mint azt Pap Géza és mások említik. Itt meg kell említeni két javaslatot, amely a pénzügyi helyzetre vonatkozik, amelynek egyikét dr. Hahn tette, aki javasolja, hogy a bujakór, trachoma és elmebetegségek gyógyításának költségeit feltétlenül az államra kellene áthárítani és a törvényt ez irányban módosítani, indokolatlan lévén, hogy ezeket a betegségeket kizárólag a munkásosztályra vonatkozólag maguk az érdekeltek viseljék, mert minden más társadalmi osztályt illetőleg az állam maga viseli, t. i. köz költség révén, egyedüli tér a munkásosztály, ahol az érdekeltségre hárították teljesen e költségek viselését. Ugyanekkor Farkas tagtárs két javaslatot tett, nem csak a pénzügyi helyzet javításának, hanem egyúttal a segélyezés időhatárának esetleges kiterjesztése céljából is, hogy a családtagok ellátása fejében az állam nagyobb dotációval segélyezze a pénztárt, abból indulván ki, hogy a családtagok segélyezése szintén nem egy társadalmi osztály feladata, hanem közegészségügyi feladat, amelynek megoldása inkább az állam vagy más közület teendője, mint magának a munkás- vagy munkaadóosztálynak. Ugyancsak Farkas tagtársunk még azt az indítványt teszi, amit itt említ fel a pénzügyi részben, t. i. kifogásolja és nem egészen indokolatlanul, a székházak építését, fürdők vásárlását akkor, amikor arra fedezet nincs, amidőn azt kölcsönpénzből kell eszközölni. Németországban a tartalékalapokból, illetőleg a rokkantbiztosításnak egy csekély hányadából végzik ezt a nagy feladatot, javasolja tehát felszólaló tagtársunk, hogy a törvény expressis verbis mondja ki, hogy kölcsönpénzből ilyeneket vásárolni nem lehet, hanem kizárólag tar-

talékalapok használtassanak erre fel, másrészt pedig azt a sokat vitatott és sokat ostromolt adminisztrációt hangoztatja, amelyet mindenképpen olcsóbbá kell tenni, mert ha súlyos a pénzügyi helyzete a pénztáraknak, akkor igen nagy része, oroszlánrésze ebben az adminisztráció drágaságának van.

Végezetül azokat a javaslatokat kell felemlítenem, amelyek nem függenek szorosán annyira össze magával a törvénymódosítással, de amit egyes urak részben a betegsegélyezéssel kapcsolatban, részben attól függetlenül idehozni szükségesnek tartottak, hogy ha majd gyökeresebb törvényrevizó lesz, akkor azokra is kellő figyelemmel lehessen a törvényhozás. Első sorban az előadó úr két pontjáról kell megemlítenem. Az egyik, amidőn »a törvényben megemlített sürgős szükség fogalmának főbb ismérveit törvényben véli megjelölendőnek«, Minden törvény legnagyobb hibája a túlságos részletezés. Nem tudom elképzelni, hogy miképpen lehessen egy betegség esetén a sürgősséget, amit egyes-egyedül az orvos illetékes megállapítani, aki azért senki másnak a lelkiismeretén kívül nem számolhat, miképpen lehetne ezt törvényben előre megállapítani. A másik a közkórházakra vonatkozólag javaslatának II. pontja: »A közkórházak a törvényben tiltassanak el attól, hogy a pénztári tagoktól vagy családtagjaiktól kötelezvényt kívánjanak vagy fogadjanak el aziránt, hogy a kórházba felveendő beteg halála esetén a temetkezési költségeket magukra vállalják.«

Egy ilyen rendelkezésnek joghatálya nem lehet, mert vagy törvényes alapon állott a beutalás és akkor annak konzekvenciája a temetés, vagy nem volt törvényes, akkor más alapon keresi úgy is a kórház a temetési költségeket. Ebben a tekintetben azt hiszem, hogy nagyon labilis alapon állanánk, ha erre bocsátkoznánk. Pap Géza tagtársunk a törvény 68. §-ának végrehajtását sürgeti, ez nem annyira tehát a törvény módosítására, mint magára a végrehajtásra vonatkozik, úgyszintén egy másik javaslata is, amelyben azt mondja, hogy a legsürgősebb szerinte a törvény 68. §-ában kontemplált betegség megelőzés, ennek a végrehajtása volna most már végre foganatosítandó. Ettől várja a legmesszebbmenő eredményt, másrészt pedig azt javasolja, hogy minthogy a betegségi terhek aránylagos kis részét intézik a pénztárak igazgatóságai, hanem ezen ügyek legnagyobb része a tisztviselőknél és orvosoknál dől el, gondoskodni kellene arról, hogy a tisztviselők és orvosok számára továbbképző kurzusok szerveztessenek, hogy ebben az egészen új munkakörben képeztessenek ki megfelelőleg és ebben bizonyos garancia volna a munkásság számára egyöntetű gyors, biztos intézkedése a végrehajtásnak. A kórházi ápolást illetőleg messzebb ment már Vályi dr. úr, aki azt javasolja, hogy ez az egész része a törvénynek mint ami annyi kontroverziára adott alkalmat úgy a végrehajtásnál, mint a bíraskodás rendjénél, itt különösen a közigazgatási bíróságnak a törvény intenciójával nem mindenben egyező bíraskodására célozott, hogy ennek elkerülése céljából a kórházi beutalásokra vonatkozó egész része a törvénynek módosíttassék megfelelően, hogy ez a mai eltérő gyakorlat lehetlenné tétessék. Ugyanide tartozik az előadó javaslata, amely szerint javasolja, hogy »az 1898. évi XXI. t. c. alapján bizonyos esetekben az államkincstár terhére ápolandó betegek ápolási költségeinek megtérítését a pénztári tagoktól akkor se lehessen követelni, ha a pénztári taggal szemben a végrehajtás egyébként sikerrel volna foganatosítható.« Végül van a betegsegélyezéssel kapcsolatosan Vályi tagtársunknak javaslata, hogy a rendesnél rövidebb elévülés terjesztessék ki az összes segélyezési nemekre.

Még csak két javaslat van, amelyek nem függenek össze magával a törvény revíziójával, de amelyeket Farkas tagtársunk és Vályi tagtársunk szükségesnek tartott egyrészt az egész törvényre vonatkozólag megtenni, másrészt egy másik szociális térre átmenve, nemcsak az alkalmazottak körére szorítani a biztosítást, amennyiben Farkas tagtársunk a kisiparosok és kis-

kereskedők kötelező biztosítását kívánja, vagyis az úgynevezett önálló biztosítást, amint az osztrák törvényjavaslat ezt megkísérli. Messzemenő nagy probléma, amely talán sehol sincs annyira indokolva, mint éppen magyarországi viszonyainknál a szociális biztosításnak ez a kiterjesztése, vagyis a szociálpolitikának nemcsak az alkalmazottakra, hanem az önálló keresőkre való kiterjesztése.

Vályi dr. egy indítványt tett, amely a bérjegyzékekre vonatkozik, amely ismétlem, nem a törvény ezen fejezetéhez tartozik, hanem az egész törvényre, mert mind a két biztosítási ágat egyaránt illeti. Nevezetesen köteleztessenek a munkaadók egységes mintájú bérjegyzékek vezetésére. Természetesen abból a gyakorlati tapasztalatból indult ki, amit bőségesen volt alkalma szerezni, hogy bizony a bérjegyzék vezetésének hiányos volta igen sok esetben lehetetlenné teszi a jogigények megállapítását, ott különösen, ahol bejelentések elmulasztásával áll szemben a pénztár.

Ezek voltak azok a javaslatok, amelyek mostani tárgyalásainkban felmerültek, hogy midőn ezeket ezennel összegeztem volna, megköszönöm egyrészt a t. felszólaló uraknak azt a meleg érdeklődését, amit ezen fejezetünk tárgyalásánál is tanúsítani méltóztattak, amely felszólalások tekintetében nem lehetek egy véleményen tisztelt barátommal, egyesületünk érdemes másodelnökével, aki arra utalt minap, hogy kívánatos volna, hogy ne a pénztári életben működő tisztviselők, hanem nagyobb mértékben az érdekeltség, munkaadók és munkások szólaljanak fel. Én nem lehetek vele teljesen egy véleményen azért, mert amily nagy súlyt fektetek arra, hogy az érdekeltség közvetlenül vegyen részt, épp oly nagy súlyt fektetnék arra, hogy azok, akikre a törvény gyakorlati megvalósítása van bízva, egyrészt a pénztári tisztviselők, másrészt az orvosok, harmadrésben a bíraskodásban hivatott tényezők, az állami munkásbiztosítási hivatal és a választott bíróság működő tagjai, gyakorlati tapasztalataik folytán szinte útmutatást adhatnak nekünk épp a törvény módosítására, szükségességére, míg a munkaadók, munkások, a panaszaikat, bajaikat, óhajaikat adhatják elő. Megbocsát nekem tisztelt Barátom, ha ebben a tekintetben azt a kérést intézem a tisztelt Urakhoz, hogy ne csak a munkaadók, munkások, hanem az említettek is méltóztassanak minket gazdag tapasztalataikból merített felszólalásaikkal támogatni. A tisztelt jelenlevőknek megköszönöm szíves érdeklődésüket és részvételüket, türelmüket, amelyekkel talán hosszadalmas tanácskozásainkat kísérték, tanácskozásainkat őszig, amikor folytatni fogjuk egy újabb fejezet tárgyalásával. berekesztem.

Munkásügyi bibliográfia 1913-ból.

A szerkesztőség fenntartja magának, hogy egyes felsorolt munkákra még bővebben visszatérhessen.

Olvasóink kívánságára munkásügyi szakkérdésekben szívesen szolgálunk bibliográfiai információval.

Lott, E. S. : Cost of employers liability and workmens compensation insurance; the laws defined and their effects insurance premiums and losses; workmens compensation laws in other countries; the prevention of accidents and the avoidance of insurance monopoly. New-York: The Autor (141 Broadway). (6). (gratis).

Mayor Des Planches, E. : Attraverso gli Stati Uniti, per l'emigrazione italiana. Torino: Unione tipogr. editr. (VIII, 321) 8°. L. 6'—.

Okolicsányi-Kuthy D. : A tudóvész elleni védekezés vezérfonala. Budapest: Lampel. (30) 8°. K 1'—. Néptanítók könyvtára, 48. füz.

Poerschke, S. : Die Entwicklung der Gewerbeaufsicht in Deutschland. 2. Aufl. Jena: Fischer. (VII, 228) 8°. M. 6'—.

Prison labor. American Academy of political and social Science. Philadelphia (240) 8°. S 1'—.

- Prokopowitsch, S.*: Über die Bedingungen der Industriellen Russlands. Tübingen: Mohr (88) 8°. M. 3.—. = Archiv f. Sozialw. u. Sozialpolitik. Ergheft. No. 10. Protokoll der Verhandlungen der 1. Generalversammlung des deutschen Landarbeiterverbandes. Berlin, 27–31. 12. 1912. Hrsg. vom deutschen Landarbeiterverband. Berlin: Vorwärts (144) 8°. M. 2.—.
- Rasini, C.*: Di alcuni problemi sulla emigrazione ed immigrazione italiana. Torino: Viretto. (59) 8°.
- Renard, G.*: Le Parlement et la législation du travail. Paris: La Démocratie. (214) 8°. Fr. 2.—.
- Rzesnitsek*: System der Pädagogik als Volkserziehung. Kempten: Kösel. (VI, 181) 8°. M. 1.—. = Sammlung Kösel, Bd. 59.
- Schröder, W.*: Geschichte der sozialdemokratischen Parteiorganisation in Deutschland. Dresden: Kaden & Co. (106) 8°. M. —75. = Abhandlungen und Vorträge zur sozialistischen Bildung. Heft 4–5.
- Schwarz, A.*: Die Lage der österreichischen Baumwollspinnerei. Eine volkswirtschaftliche Untersuchung. Wien: Manz (V, 78) 8°. M. 1.20.
- Seelmann*: Die deutsche Angestelltenversicherung. Gemeinverständlich dargestellt. Leipzig: Moderne Kaufm. Bibliothek, (VIII, 126) 8°. M. 2.75.
- Spiritus Ardens*. Cin Cin Bom Bom! ossia un quarto d'ora di cinematografo nella baracca socialista. Tromello: Bardelli (69) 8°. L. '15.
- Stier-Somló, F.*: Versicherungsgesetz für Angestellte v. 20/12. 1911. München: Beck. (I, 502) 8°. M. 4.—.
Kézi kiadás, magyarázatokkal, vérehajtási rendeletekkel.
- Voss-Zietz, M.*: Die Stellung der politischen Parteien in Deutschland zur Frauenbewegung. Gautzsch b. L.: F. Dietrich, 1913. (16) 8°. M. —25. = Kultur u. Fortschritt, No. 460.
- Ville-Chabrolle, M.*: La population industrielle comparée de l'Empire allemand et de la France de 1895 à 1907. Paris: Berger-Levrault. (41) 8°.
- Virgilii, Fil.*: L'assicurazione degli infortuni sul lavoro agricolo. Torino: Bocca. (50). 8°. Kny. a Studi Senesi-ből.
- Wahlen, die der Versicherten zu den Organen der Versicherungsträger und zu den Versicherungsbehörden. Nach der Reichsversicherungsordnung u. d. Versicherungsgesetz für Angestellte, hrsg. vom Zentral-Arbeitersekretariat. Berlin: Vorwärts. (68) 8°. M. —50.
- Wollenweber*: Mängel im Wohnungswesen im westfälischen Industriebezirk und ihre Bedeutung für die Ausbreitung der Infektionskrankheiten. Berlin: Schoetz. (36) 8°. M. 1.—. = Veröff. a. d. Gebiete d. Medizinalverwaltung, 2. Bd. 5. Heft.

...	JOGGYAKORLAT	...
-----	---------------------	-----

BETEGSEGÉLYEZÉS.**Ki lehet önként továbbfizető tag?**

A budapesti munkásbiztosítási választott bíróság 1913. Bet. I. 28/4. sz. ítélete.

Ítélet: A bíróság igénylőt elutasítja.

Indokolás: F. K. igénylő a máv. István-telki főműhelyének asztalos minőségben alkalmazottja volt; 1911 április 25-én ebből a szolgálatából elbocsáttatott és nyugbereztetett. Ekkor jelentkezett továbbfizető tagul a b—i kerületi munkásbiztosító pénztárnál, amely őt a VIII. napibérosztályba sorozva, továbbfizető tagul az Országos Pénztár alapszabályai 14. §-a értelmében felvette. Ez alapon igénylő járulékait 1913 március 20-ig befizette. A betegségélyezési törzslap adatai azt igazolják, hogy F. K. bronchitis betegség alapján 1912. február 22-től július 10-ig teljes 140 napra kapott táppénzt. Igénylő 1912 december 12-én újból megbetegedett és a pénztári iratok közt fekvő táppénzutasalványok szerint cat. bronchialis betegségben 1912 december 12-től 22-ig munkaképtelennek találtatott. Igénylő erre az időre újból táppénzt igényelt, előadván, hogy az előző betegségély ki-merítése után meggyógyult és munkaképes lett; tényleg azonban rendszeresen nem dolgozott, csak apró javítási munkákat szokott vállalni.

A b—i kerületi munkásbiztosító pénztár igazgatósága igénylőt táppénzigényével elutasította és annak a tagok sorából törlését elrendelte, mert nem látta beigazoltnak, hogy igénylő a megelőző betegségély kimerítése után 8 héten át keresetképes volt.

Igyénylő törvényes határidőn belül előterjesztett felebvezésében tévesnek jelentette ki azt a feltevést, hogy ő házaló asztalosságot folytatott, mert a tárgyaláson ismételt kijelentése szerint a máv. alkalmazásából történt kilépése óta semmiféle munkát rendszeresen nem folytat és munkaviszonyba nem lépett. Egyébként tagsági jogosultságát arra alapította, hogy a pénztár őt önkéntes tagjául felvette s amennyiben a járulékokat igénylő a 20 heti betegségélyezés lejáta után ismét rendszeresen befizette és a pénztár azt elfogadta, a Törvény 60. §-ának 3-ik bekezdése értelmében a betegségélyezési igény fennállott. A bíróság azonban ezt az érvelést nem találta elfogadhatónak. Mindenekelőtt nem áll helyt az a tényállítás, hogy igénylő az Országos Pénztárnak önkéntes tagja volt; mert ilyen tagságot csak a Törvény 7. §-ában körülírt feltételek fennforgása esetén szerezhethetett volna. Már a pénztár jelentése szerint igénylő önkéntes tagul be nem jelentett és ilyen tagul felvétele meg nem történt. A perbeli ügyállás szerint igénylő nem volt önkéntes tag, hanem a máv. üzemiében történt alkalmaztatása révén biztosításra kötelezettség hatálya alá tartozott olyan tag, aki a munkaviszony megszűntével a járulékok továbbfizetése útján tagsági minőségét a T. 60. §-a utolsó bekezdése értelmében fenntartotta. Ezekután az eldöntendő kérdés az volt, hogy igénylő jelzett tagsági minősége fennmaradhatott-e a betegségélyezés teljes kimerítése után, annak dacára is, hogy saját előadása szerint többé munkaviszonyba nem lépett és tényleg munkát sem vállalt? Továbbá a tagsági minőség fentartását eredményezte e az, hogy a betegségélyezés teljes kimerítése után igénylő a járulékokat továbbfizette és tőle azokat a pénztár elfogadta? Újabb igényjogosultság megszerzése hiányában pedig a T. 64. §-a értelmében újabb betegségélyezésre való igény meg nem nyílt. Ilyen igényre nem nyújt alapot az sem, hogy a pénztár az igénylő által folytatólag fizetett járulékokat tovább is elfogadta; mert a járulékfizetéshez kötött igényjogosultságnak egyéb törvényes előfeltételei is vannak, amelyek hiányában a járulékfizetés a tagság megszerzésére nem elegendő. A fent kifejtettek szerint igénylő tagságot csak újabb munkábalépéssel szerezhethetett volna s e jogmegállapító tény nélkül a járulék fizetése és elfogadása tagsági jogosultságot nem eredményezhetett.

A bíróság e kérdésekben arra az álláspontra helyezkedett, hogy az alapszabályszerű segély teljes igénybevételével igénylőnek pénztári tagsága megszűnt és elenyészett az a jogosultsága is, hogy tagságát a járulékok továbbfizetésével folytatólag fenntarthassa. Mert a tagság járulékfizetéssel való fenntartásának kedvezménye a Törvény 60. §-a utolsó bekezdése értelmében kifejezetten csak a tagsági kötelezettséget megállapító foglalkozásból kilépetteket illeti meg azzal a joghatállyal, hogy az ily módon szerzett tagság alapján az illetőnek alapszabályszerű betegségélyezésre van igénye. Ez a kedvezmény azonban nem terjeszthető ki a Törvény világos értelme és intenciója ellenére oly módon, hogy a járuléktovábbfizetés alapján tagságukat még továbbra is fenntarthassák. Mert amint a pénztári határozatban is helyesen megemlítve van, az ilyen irányú törvényt magyarázat oda vezetne, hogy a betegség esetére biztosításra kötelezett tag beálló rokkantsága esetén az alapszabályszerű betegségélyezést a járulékok továbbfizetésével ismételtelen és bizonytalan ideig vehetné igénybe, amely szolgáltatás kívül esnék a betegségélyezés feladatkörén.

Mely időre jár kétszeres táppénz ?

A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1913. évi április hó 24-én kelt 1911. P. 351/3. számú ítélete.

Ítélet: A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal igénylő fölebvezésének helyt ad.

Megokolás: F. E. nejét és gyermekét ezek betegsége folyamán október hó 9-től november hó 9-ig terjedő 32 napi idő folyamán szükségessé vált ingyen orvosi kezelésben természetben azért nem részesíthette a pénztár, mert a nevezett pénztárnak az igénylő alkalmaztatási és lakóhelyén Sz—on a szóban levő időben szerződéses orvosa nem volt. Az eljáró munkásbiztosítási választott bíróság tárgyalásán a pénztár képviselője ki is jelentette, hogy a pénztár hajlandó az 1907. évi XIX. t.-c. 55. §-ának utolsó bekezdése értelmében igénylő részére a

szóban levő orvosi gyógykezelés ellenértékeként 18 napi egyszeres táppénz-összeget fizetni, mert a betegség folyamán a gyógykezelő orvos a betegeknek más-más napokra eső 18 látogatást tett. Csak akörül folytatódik a peres felek vitája, vajjon a pénztár által a biztosítottak természetben nem adható orvosi kezelés és gyógyszerek ellenértéke gyanánt a T. 55. §-ának utolsó bekezdése értelmében a táppénzösszegnek mértékéig adandó megtérítés a betegségnek csak azon napjaira jár-e, amelyeken a biztosított betegnél a kezelő orvos hivatásszerű gyógykezelési látogatást tett, avagy a betegség folyamatának mindazon napjaira-e, amelyek az adandó orvosi kezelésnek kezdő időpontjától ennek a kezelésnek végső időpontjáig elteltek, mint ahogy ezt igénylő fölebbezésében kéri? A jogi kérdésnek eldöntésénél a T. 55. §. utolsó bekezdésének szövegéből kellett kiindulni, mely szerint »ha a biztosított tagok ingyen orvosi gyógykezelésben és gyógyszerekben nem részesíthetők, az azok részére járó táppénz kétszeres összegre emelendő fel«. Nem ad ugyan ez a szöveg közvetlen utasítást arra, milyen a viszony a másodszoros táppénz élvezetével járó napoknak és az orvosi látogatásoknak száma között, annyi azonban már ebből a szövegből is kiderül, hogy a keresetképtelen beteg tagnak, akinek a pénztár az orvosi kezelést és gyógyszereket természetben nem szolgáltatja, a táppénzt azon egész idő folyamán köteles annak kétszeres összegére emelni, amely idő folyamán a beteg amellett, hogy keresetképtelen volt, egyúttal gyógykezelést és gyógyszereket szükségelt. Minthogy pedig maga a keresetképtelenség is ilyen esetben rendszerint folyamatos és nem szorítkozik pusztán azokra a napokra, amelyeken a kezelőorvos látogatást tesz, a törvény szavai pedig általában a táppénznek »kétszeres összegre emelendő» voltáról szólnak, vagyis nem szorítják a másodszoros táppénzt csak azokra a napokra, amelyeken az orvos a beteget meglátogatta, a legközvetlenebb következtetés, amelyre a törvényes rendelkezés reáutal, az, hogy a másodszoros táppénz is az elsődlegessel együtt egyenletesen, folyamatosan adandó. De ugyanerre a megoldásra utalnak a köztapasztalati tények. A leg súlyosabb betegségek esetében sem lehet ugyanis az orvosi látogatások számát a naptári napok sorrendjével mindig összeegyeztetni, vagyis nem mindig naponta szükséges az orvosi látogatás, amellett sokszor a betegségen kívül álló körülményeknél fogva, s jelesül a kezelő orvos elfoglaltságánál vagy egyéb körülményeinél fogva nem is lehetséges az naponta, noha a beteg állapotánál fogva esetleg nagyon kívánatos volna is. Mennyire igazságtalan volna az orvosi látogatás elmaradásának hátrányához még a másodszoros táppénz megvonásának hátrányát fűzni. Másfelől némely betegségeknek, avagy a betegségek némely szakában egy napon több orvosi látogatás, azonkívül műtétek vagy oly drágább gyógyszerek szükségeseek, amelyeknek ára a táppénzzel sehogyszem hozható arányba.

Egyedül ez a törvényértelmezés mutatkozik a törvény szövegével, szándékával, s egyúttal a méltányossággal összeegyeztethetőnek, mely szerint az orvosi segélynek a táppénz mértékével való megváltása mindazokra a napokra adandó táppénzzel fogatosítandó, amelyek az orvosi segéllyel és gyógyszerekkel való kezelésnek folyamán elteltek. Ezért kellett a pénztárt marasztalni.

BALESETBIZTOSÍTÁS.

Magyarul nem tudás, mint elévülést kizáró ok.

Az Országos Pénztár igazgatóságának határozata.

Az igazgatóság Cz. M. osztrák honos, baleseti sérültet visszamenőleg megillető járadékrészletek kiutalása tárgyában úgy határozott, hogy mivel az 1907. évi XIX. t.-c. 93. §. 5. bekezdésében megállapított elévülés fennforgását beigazoltnak nem látta, a sérültet visszamenőleg megillető járadékösszeg utaltassék ki.

Cz. M. osztrák honos részére ugyanis az Országos Pénztár 20%-os munkaképességsökkenés alapján évi 109 korona 92 fillér járadékot állapított meg. Miután sérült még az Országos Pénztár határozathozatala előtt visszatért hazájába, a fenti számú határozatban megállapított járadék utalványozása alkalmával *magyar szövegű* levélben értesítettett, hogy a megállapított járadék csak a szabályszerűen kiállított nyugta beküldése ellenében fog részére folyósíttatni. Sérült, minthogy magyarul nem tudott, a magyar szövegű értesítésben foglalt utasításokat nem értette meg, s nem tudta, amint hogy nem is tudhatta, hogy mit kell tennie, hogy megállapított járadékához juthasson, valamint azt sem tudta, hogy a járadékát most már az Országos Pénztártól fogja kapni. Ez okból és mert ideiglenes

járadékát annak idején a b—i kerületi munkásbiztosító pénztár folyósította, miután a járadékát hosszabb időn keresztül nem kapta meg, ugyancsak a b—i kerületi munkásbiztosító pénztárhoz fordult az elmaradt járadékrészletek folyósításáért is, aminek eszközlését több ízben megsürgette. A b—i kerületi munkásbiztosító pénztár pedig ahelyett, hogy a hozzáérkezett nyugtákat kiegyenlítés, vagy a sürgetéseket elintézés végett az Országos Pénztárhoz juttatta volna, ugyancsak magyar levelekben értesítette a sérültet arról, hogy járadék iránti igényével forduljon közvetlenül az Országos Pénztárhoz. Sérült azonban ezeket a leveleket sem értette meg. Tekintettel arra, hogy sérültnek, mint magyar nyelvet nem ismerő idegen honosnak, nem volt módjában az Országos Pénztár magyarnyelvű értesítésében foglalt utasításokról tudomást szerezni és így tulajdonképen az elévülés reá nézve kezdetét sem vette, de ha az elévülés tényleg meg is kezdődött volna, az a sérültnek a b—i kerületi munkásbiztosító pénztárhoz intézett többszöri sürgetése által megszakított. Ez okból az igazgatóság az 1907. évi XIX. t.-c. 93. §-a 5. bekezdésében szabályozott elévülés fennforgását beigazoltanak nem látván, a sérültet visszamenőleg esedékessé vált járadékrészletek fejében megillető 112 korona 32 fillér összegnek a sérült kezéhez leendő folyósítását elrendelendőnek találta.

Baleset mint betegség kiváltó ok. Üzemi baleset fogalmához.

A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1913. május 8-án kelt 1911. P. 237/14. számú ítélete.

Ítélet: A m. kir. állami munkásbiztosítási hivatal mind az özvegyi, mind a gyermeki kártalanítást tárgyzó föllebezésnek helyt ad.

Megokolás: Helyesek az eljárt munkásbiztosítási választott bíróságnak úgy az özvegyi járadékot tárgyzó, 1911. április 24-iki keletű, valamint a gyermekjáradékot tárgyzó, 1913. január 10-iki keletű ítéletében történt abbeli megállapításai, hogy néhai I. J. szerelő munkásnak 1910. január 5-én bekövetkezett halála az ezen nevezett alkalmazottnak biztosítási kötelezettség alá eső üzemben 1908. augusztus 17-én szenvedett balesete következtében állott elő. A bizonyítási eljárásnak a főlebbviteli bíróság által történt kiegészítése során beszerzett szakértői felülvélemények ugyanis csak megerősítették azokat az indokokat, amelyek a szóban levő megállapításra vezettek. Dr. R. E. sebész és dr. H. K. egyetemi magántanár, belgyógyász, az állami munkásbiztosítási orvosi tanács tagjai tudniillik egybehangzóan azt véleményezték, hogy akár tuberkulotikus, akár rákos jellegű volt az a baleset által kiváltott gyógyíthatatlan seb, amelynek következtében néhai I. J. jobb karját 1909. augusztus hó 2-án műtétileg el kellett távolítani, az ezen amputáció után I. J. tüdejében támadt beszüremkedés, mely végeredményben nevezettnek 5 hónappal utóbb: 1910. január 5-én bekövetkezett halálát idézte elő, a szóban lévő fekélylyel okozati összefüggésben áll. A szakértői felülvélemények szerint nemcsak a tuberkulotikus, hanem a rákos jellegű fekélyek is azt szokták eredményezni, hogy a baj csirájának a véredények útján történt tovább vezetése következtében a fekély eltávolítása után a test más részében, például a tüdőben másodlagos tünetek virágoznak ki s így jött létre ez esetben is másodlagos tünetként a halálát előidéző tüdőbaj. Ezek a meggyőzően indokolt orvosi felülvélemények azt a bírói meggyőződést érlelték meg, hogy ha helyes volt is az a T. sz. kir. város közkórházában megállapított orvosi diagnózis, melyet a nevezett kórház átiratában kifejezésre juttatott és mely szerint néhai I. J.-nak baleset következtében kiváltott baja rákos jellegű volt, akkor is a pörben elbírált baleset és sérültnek halála között az okozati összefüggést helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság.

Munkaadó gondatlanságának bizonyítása.

A birodalmi törvényszék 1911 január 2. kelt ítélete.

Ítélet: A bíróság a felebbezést elutasítja.

Indokolás: A charlottenburgi téglá Berufsgenossenschaft a balesettörvény 136. §. alapján F. téglagyárostól azon költségek visszatérítését követelte, melyet a szövetség egy 1906 dec. 16-án a panaszolt biztosított téglagyári üzemben előfordult baleset folytán a balesetet szenvedett napszámosra fordított. A munkás azáltal szenvedett sérülést, hogy a gödörben, melyben foglalatzkodott, tilalom dacára két méteren fölüli magasságú tárnákban dolgoztak, a szóbanforgó alkalommal egy aláaknázott agyagfal szétvált és a munkást maga alá temette.

Felperes szövetkezet azt állítja, hogy ezt az üzemi eljárást, mely szigorúan tilos, Sch. üzemvezető rendelte el és az alperes megengedte. Ezzel az üzemvállalkozónak a büntető törvénykönyv 230. §-a szerinti büntetendő gondatlansága állapított meg, mely a BG. csak a törvény 136. §-a szerinti kártalanítási igényre ad jogot.

A mülhauseni országos bíróság a BG. kártalanítási igényét elutasította, mert nem bizonyították azt, hogy az üzemben aláaknázásokkal dolgoztak és így a vállalkozó büntetendő hibája nem állapított meg. A másodbíróság felperes fölebbezése folytán ezen ítéletet megváltoztatandónak találta és panaszost addig a költségek megtérítésére kötelezte.

A tanúk vallomásaival ugyanis bizonyították, hogy alperes üzemében aláaknázásokkal dolgoztak, sőt épen a baleset elhárítási óvórendszabályokkal ellenkező munkát rendelt el Sch. üzemvezető. Alperes maga ugyan szóval megtiltotta, hogy a felső rétegeket kivájják. Ilyen szóbeli rendelkezések azonban nem elegendők. Alperes a tilalmas eljárást tűrte. Sch. üzemvezetőnek tudnia kellett, hogy ilyen eljárás könnyen baleseteket okozhat. Az üzemvezetőre nézve az okozati összefüggés a gondatlanság és a baleset között megállapítható, sőt határozottan bebizonyult, hogy hivatási kötelességét elmulasztotta. F. üzemi vállalkozó ellen ugyan ilyen bizonyítás nem sikerült, de ez nem is szükséges. Elég ha beigazolást nyert, hogy mint vállalkozó ilyen veszélyes eljárást tűrt, anélkül, hogy megakadályozta volna. A tanúk vallomásából megállapították, hogy bár nem mindig, de gyakran aláaknázásokkal dolgoztak és hogy alperes ezt tudta és tűrte. Ezzel a Btk. 230. §. értelmében büntetendő gondatlanság beigazolható és így a vállalkozó a 136. §. szerint kártalanításra köteles. A birodalmi bíróság a másodbíróság ítélete elleni fellebbezést indokoltnak tartotta, mert a bíróság megállapításai nem elegendők arra, hogy az üzemi vállalkozó büntetendő gondatlanságát igazolják, ezért a birodalmi bíróság az ítéletet megsemmisítette, mert a másodbíróság helyesen csak az üzemi vezetőség gondatlanságát állapíthatta meg. Azon megállapítás, hogy a vállalkozó annak rendelkezéseit csak tűrte, nem elegendő arra, hogy a vállalkozó bűnösségét a Btk. 230. §-a értelmében megállapíthassa. A visszatérítési kötelezettség megállapításához pedig a vállalkozó büntetendő gondatlansága szükséges.

Az üzemi baleset fogalmához.

A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1913. május hó 8-án kelt 1911. P. 330/5. számú ítélete.

Ítélet: A m. kir. állami munkásbizt. hivatal igénylő fölebbezését elutasítja.

Megokolás: Az eljárt munkásbiztosítási választott bíróság ítélete a tényállást minden tekintetben helyesen és tüzetesen tünteti fel. A felelősségi bíróság által meghallgatott felülvéleményező szakértőnek, dr. G. V. egyetemi tanárnak, az állami munkásbiztosítási orvosi tanács tagjának véleménye is ugyanahhoz az eredményhez juttat. Ezen felülvélemény értelmében ugyanis mi támpont sincsen annak feltételezésére, hogy baleset következtében állott elő igénylőnek megvakulása, mely ezidőszerint már a balszemen is teljes, amennyiben igénylő most már $\frac{1}{3}$ méternyi távolságból sem képes az eléje tartott ujjak számát észlelni, s a szemre ható fénynek csak éppen létét érzékeli, ellenben irányát már nem. A felülvélemény értelmében teljesen helyes a korábbi szakértői véleményeknek az a megállapítása, hogy a szivárványhártya- és érhártyagyulladás okozta igénylő szemének megvakulását, a jelzett baj azonban különben is többnyire belső bajoknak (pl. luesnek, tuberkulózisnak, reumának) következménye, s bár néha sérülés, trauma idézi elő, de ezen ok esetében mindig észlelhető egyúttal a baj lezajlása folyamán — sőt ennek utána is — annak a sérülésnek nyoma, mely a gyuladást okozta. Jelen esetben semmi ilyen nyom nem észlelhető. Robbanások eseteit kivéve azonban vajmi ritka az a fejlemény, hogy a sérülés egyszerre mind a két szemben álljon elő. Kiváltképpen áll ez olyan esetre, mint aminőt igénylő állít, hogy tudniillik tűzből kipattant, s füst között szemébe szállt szikrák okozták a szemek ér- és szaruhártyáinak gyuladását. De még ha feltételeznők azt a semmi valószínűséggel sem bíró esélyt, hogy igénylőnek mindkét szemébe egyszerre pattantak szikrák, ezt a feltételezést megcáfolja az a perbeli tényállás, hogy igénylő nem nyomban tett az állítólagos baleset fennforgásáról említést. Ha tüzes testek hatolnak a szembe, kivált egyszerre mind a két szembe, rögtönösen oly erős a fájdalom, hogy sérült ezt a környezetnek feltétlenül élénken kénytelen tudtára adni, munkáját pedig abbahagyni. A sérülés okozta baj pedig akut le-

folyású, melynek ezt az eredetét és jellegét a gyógykezelő orvos is félreismerhetetlenül észleli. A leirattal homlokegyenest ellenkező perbeli tényállás, s jelesül az a tény, hogy igénylőnek szembaja lassú kifejlődéssel, fokozatosan vált mindig komolyabbá s lett végzetessé, félreismerhetetlenül vall amellett, hogy belső baj volt igénylő megvakulásának eredete és oka, aminek az is egy jele, hogy a gyógykezelő orvos sérültnek beteg szemét jódkáliummal kezelte. A felülvéleményező szakértő szerint különben tűzszikra ritkán is okozza a szemnek teljes megvakulását, mert, noha erősen sérti is a szemet, de éppen tüzes volta következtében, aszeptikussá válván, csak roncsol és nem inficiál. Ezért az általa okozott sebzés többnyire végzetes baj nélkül be szokott forradni. Ez az új adat még megerősítette az elsőfokú ítéletben érvényre jutott álláspontot, miért is ezt az ítéletet a per érdemében helyben kellett hagyni.

Az üzemi baleset fogalmához.

Az alsóausztriai balesetbiztosító intézet wieni választott bíróságának 1911 március 31-én hozott határozata.

Ítélet: A bíróság a felebbezésnek helyt ad, az igmegállányt pítja.

Indokolás: X. napszamos, ki egy m-i K. K. nevű építőmester R.-ben emelendő épületénél alkalmazva volt, 1910 szeptember 10-én azt a parancsot kapta, hogy egy az építkezéstől helyileg elválasztott körülbelül egynegyed órányi távolságban levő Duna melletti helyről az építkezéshez szükséges homokot, mely a homoktutajokból kirakatott, egy kocsissal hordjon, az úton a kocsiról leesett és baloldali bordatörést szenvedett.

A munkásbalesetbiztosító intézet a kártalanítást megtagadta, mert a baleset nem biztosításra kötelezett üzemben történt. Midőn panaszos a választott bírósághoz főlebbezett, az intézet a 1908 május 22-iki 5.031 sz. alatti közigazgatási bírósági határozatra hivatkozott, melynek értelmében azon munkások, akik az építési üzemben dolgoznak, csak akkor biztosításra kötelezettek, ha *magán az építkezésen dolgoznak* és csak addig, amíg az épületnél alkalmazva vannak.

Bemutatta jogerős határozatát, amely szerint K. K. építőmester üzemében 1908 aug. 1. »az U. V. G. 1. §. 2. szakasz jogcímén valamennyi építkezésnél foglalkoztatott munkások és üzemi hivatalnokok« biztosítottak. K. K. mint tanú kihallgatott építőmester vallomása szerint panaszos a baleset napján előbb az *építkezésnél* dolgozott, később pedig homokért küldték és ezen alkalommal szenvedett balesetet.

A választott bíróság a balesetet mint K. K. építőmester biztosításra kötelezett üzemben történtet jelentette ki, »mert a panaszolt intézet 1908 szeptember 29-én hozott határozatában csak általában mondatott ki, hogy az üzem »valamennyi az építkezési munkálatoknál foglalkoztatott munkásokra nézve« biztosításra kötelezett. A biztosítási kötelezettség korlátozásáról ezen határozatban és ez egyedül mérvadó, a jelen esetben a biztosítás mérvének meghatározásánál szó sem volt, később sem hozatott utó- vagy korlátozási határozat, amelyből következtethető volna, hogy az üzemre nézve a fentidézett közigazgatási bíróság döntvénye értelmében »csak magára az építkezés helyén foglalkozó munkásokat érő balesetekre« áll fenn a biztosítási kötelezettség.

Tehát maga a panaszolt intézet jelentette ki: K. K. üzemét minden korlátozás nélkül biztosításra kötelezett üzemnek.

De ettől eltekintve, nem is állítható jelen esetben, hogy panaszos nem volt az építkezésnél magánál alkalmazva; mert a baleset napján *tényleg, mint építési munkás dolgozott* és mint olyan, természetesen köteles volt az építésvezető azon parancsának, hogy különben nem távol fekvő helyről homokot hordjon az *építkezés céljára*, eleget tenni.

SZAKIRODALOM.

Tartalékolási eljárás a betegsegélyezési járulékoknál cím alatt Matyuga Kornél a turócszentmártoni kerületi munkásbiztosító pénztár könyvelőszámmellenőre füzetet adott ki, melyben részletesen ismerteti a betegsegélyezési járulékhátralékok tartalékolásánál követendő könyvelési eljárást, s a vonatkozó állami munkásbiztosítási hivatali és országos pénztári rendetetek gyakorlati alkalmazását.

A füzet ára 3 K. s megrendelhető a szerzőnél Turócszentmártonban.

A szerkesztésért felelős: **KIS ADOLF.** — Főmunkatárs: **Dr. SASVÁRI JÓZSEF.**

HIRDETÉSEK.

A GLOGOWSKI ÉS TÁRSA CÉG „KARTOTHEK” OSZTÁLYA

(Budapest VI., Andrásy-út 12.),

mint a Kerületi Munkásbiztosító Pénztárak, valamint az Országos Munkás-
betegsegélyező- és Balesetbiztosító Pénztár szállítója, felhívja az *összes*
Kerületi, Vállalati és Magánpenztárak, nemkülönben *Egyesületek és Testü-*
letek figyelmét, az egyéni törzslapok, tagok és egyéb nyilvántartások kezelé-
sére **kitűnően** bevált „KARTOTHEK”-rendszerére. Bővebb felvilágosí-
tásokkal szívesen szolgálunk, sőt „KARTOTHEK”-rendszerünket az érdek-
lődőknek helyszínen **vételkötelezettség nélkül** bemutatjuk.

Trencsénteplicz

Dr. KOVÁCS ÁRMIN a Munkásotthon tulajdonosa

KÉNES ISZAPFÜRDŐ

izom, ízületi gyulladás, csúz, köszvény,
balesetek utáni töréseknél.

HIDEG VÍZGYÓGYINTÉZET

ideggyengeség stb. stb. eseteiben.

Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság.

Igazgatóság: Budapest, V., Mária Valéria utca 11. sz.

Az 1895. évben az 1894. évi XXXVI. t.-c. alapján **20,000.000 korona**
tőkével alakult.

A társaság rendes személyszállító járatokat tart fenn:

a Dunán: Budapest—Visegrád—Nagymaros—Dömös, Baja—Apatin, Vukovár—Újvidék és Zimony—
Belgrád—Orsova—Galac között;

a Tiszán: Szolnok—Csongrád és Csongrád—Szeged között.

a Száván: Bosnarácsa—Mitrovica—Sabác és Klenák—Sabác között.

Rendes teherszállító járatok:

a Dunán: Regensburg—Passau—Linz—Wien—Budapest—Zimony—Belgrád—Orsova és Galac között;

a Tiszán és Bégán: Titel—Szeged, illetve Nagybecskerek között;

Teljes hajórakományok szállítása a Dunán, Regensburg és Sulina közt, továbbá a Tiszán,
Száván, Dráván, valamint a Béga-, Ferenc-, Ferenc József és a Borcea-csatornában, ezen-
kívül idegen hajók vontatását is elvállalja.

A társaság személyhajóin kellemes kirándulásokat lehet tenni:

1. **Budapest gyönyörű hegyvidékére, a fővárostól alig néhány órányira fekvő Vise-
grádra és környékére.** (Budapest—Visegrád—Dömösi vonal. (E vonalon naponként több
hajó közlekedik. (Június 16-tól szeptember 15-ig naponként négy járat.) **Indulás a pesti**
oldalon az Eötvös-téri kikötőből, a bődai oldalon a Pálffy-téri kikötőből.

2. **A természeti szépségekben gazdag Aldunára a Vaskapu—Kazánszoros vidékére,
mely Európának egyik legnagyobb, legfenségesebb víziútja (Zimony—Belgrád
—Báziás—Orsovai vonal). Hetenkint három járat, és pedig lefelé: Zimony—Belgrádból,
illetve Báziásról—Orsovára minden vasárnap, kedd és pénteken; felfelé Orsová-
ról Báziásra, illetve Belgrád—Zimonyba minden hétfő, csütörtök és szombaton.
Zimonyig, Báziásig, vagy Orsováig előtte való napon vasutal történik az utazás.
A Zimonyból lefelé avagy Orsováról felfelé menő utasok a megelőző éjszakát a hajón töl-
hetik. A gőzösökön előzetesen is lefoglalható kabinok, női termek, hálótermek, dohányzó,
kitűnő hajóvendéglő stb. állanak rendelkezésre.**

• **A Duna** című hajózási kalauz a társaság igazgatóságánál díjmentesen kapható.

ANDOR és FUTTAKY

Villamos világítási-, erőátviteli-, lift-,
telefon- és villámhárítóberendezések

CSILLÁRKÜLÖNLEGESSÉGEK
nagy raktára

Budapest VI., Király-utca 18.
Telefon 52-99.

TAURIL

MAGYAR MUNKÁS
MAGYAR MUNKÁJA

a legtökéletesebb TÖMITŐ LEMEZ

EXPORT AZ EGÉSZ VILÁGBA.
ÓVAKODJUNK UTÁNZATTÓL.

Tauril központi elárúsítási iroda:

Budapest, VI., Gyár-utca 26. sz.

Aki igazán SZALÁMIT akar venni,
jó és ízletes az izletes az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hírnévnek örvendő magyar
szalámi a legtisztább kezelés mellett első
rendű sertéshusból készül. Csak az a va-
lódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólom-
pecséttel van el- látható, a mire
látva, melyen a úgy a rudakban,
gyár védjegye mint a felvágott
állapotban való bevaszálásnál ügyeljünk.

Herz Ármín Fal szalámigyár, Budapest.

KOVALD FEST, TISZTIT.

GYÁR és FÜZLET: VII. SZÖVETSÉG-U. 35-37.

BUDAPEST.

Gyűjtőtelepek || Képviseletek a
a székesfőváros || vidék legtöbb
minden részén. || városában.

TELEFON 58-45 és 128-13.

BUDAI MÁRIA-FORRÁS

természetes sulfatos ásványvíz.

Ivókura hidegen vagy melegen.

INDIKÁLT: 1. Szív és vérérdények bajai-
nál, arteriosclerosisnál, asthmánál és agy-
vérterülődésnél unicum és specifikum. 2.
Gyomor-, bél-, máj- és epeutak bajainál.
3. Vese-, húgy- és ivarszervi bántalmak-
nál (húgycső, húgycsőtakár, vesefőveny, vese-
és húgyhomok és vesemedencelob eseteiben). 4. Pros-
tatabajoknál, méhbajoknál, köszvénynél,
(húgsavas diathesis, elhízásnál és cukroshúgy-
árnál). 5. Páratlan hatású gyermekhashajtó.
ELŐNYEI: 1. A vizeletet enyhén és biztosan fo-
kozza, szabályozza és tisztítja (nátrium nitri-
cum, magnesium sulfuricum és calciumchlorid tar-
talmánál fogva). 2. A bélműködést nagyobb te-
vékenységre serkenti. 3. Az étvágyat megle-
pően elősegíti. 4. Kevés szénsavat tartalmaz.

Elszakíthatatlan

munkásöltöny

Orvosi boncköpeny
Orvosi rendelő kabát
Gyógyszerészköpeny
Vegyészköpeny

GUTMANN J. és TSA

Budapest, Rákóczi-út 16.

Minta és árjegyzék ingyen és bérmentve.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SÓSFÜRDŐ

Budapest—Kelenföld

Villamos közlekedés. A mai kor igényeinek megfelelőleg berendezve: gőzfűtés, villany-
világítás. **Gyógyjavallatok:** általános gyengeség, idegzsábák, izom- és ízületi csúz, köszvény,
székrekedés, aranyér, alhasi vérbőség, máj- és epeutak megbetegedése, főleg **női bajoknál**,
minők: tisztulási rendellenességek, hüvely- és méhhurut, idült méhlob, húgyutak megbetegedé-
seinél, úgyszintén medencebeli lobok után visszamaradt izzadmányok, sterilitásnál. Ivókura,
forrólégfürdők, vibrációs massage. — Állandó orvosi felügyelet. — Prospektust ingyen és bér-
mentve küld a fürdőigazgatóság.

A legideálisabb és legjobb **KIRÁLY keserűvíz.** Az elrontott gyomrot pár óra alatt
hashajtó a természetes budai rendbe hozza. Kapható minden gyógy-
tárban, drogueriában és jobb fűszerkereskedésben. Nagybani szétküldést a forráskezelőseg
eszközöl. Az Erzsébet királyné sósfürdő és keserűvízforrások igazgatósága, Budapest.

Marta-Automobilok

A MAGYAR ARISTOKRÁCIA MÁRKÁJA.

Gyár:

MARTA MAGYAR AUTOMOBIL
RÉSZVÉNY TÁRSASÁG, ARAD.

Vezérképviselő:

Royal-Garage.
BUDAPEST, IX., Páva-u. 10-12.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

sebészeti-, mű-,
kötőszerszám- és vil-
lanygép-gyártók.
(Ferenciek bazára).

BUDAPEST, IV.
Kossuth Lajos-
utca 1. szám.

Gyár ugyanott az udvarban.

A budapesti és számos vidéki kerületi munkásbiztosító pénztár és betegsegélyező egyletek szerződéses szállítói ajánlják saját készítményű sérűkötő, haskötő, orthopädia-gépeiket; műlábak, műkezdek, lábgépek, mellfűzők és összes egyéb betegápolási gyártmányait és orvosi műszereiket, valamint rendelő-intézeteknek szükséges vasbutor és egyéb berendezéseiket.

JUTÁNYOS GYÁRI ÁRAK!

Javításokat gyorsan és olcsón teljesítenek.

PÁRTOLJUK A MAGYAR IPART!

FANGÓ

GYÓGYINTÉZET

Budapest VII., Erzsébet-körút 51.
(Körúti fürdőben).

Battagliai vulkanikus radio-actív iszappal való részleges göngyölés. Csúsz, köszvény, idegzsábák, sebészeti utóbántalmak és izzadmányok (hasúri) eseteiben gyors és radikális eredmény.

Ajánlják orvosaink
legkiválóbbjai.

1909-ik évben 32.000 kezelés.

Munkásbiztosító pénztárak figyelmébe ajánlja az Országos Pénztár 1909. okt. 28-án megjelent 38.457. sz. körirata.

FANGÓ-ELADÁS. HÁZI KEZELÉS.

VEZETŐ ORVOS: VÁNDOR DEZSŐ DR

HIRSCH és FRANK

Budapest-salgótarjáni gépgyár és vasöntő részvénytársulat. BUDAPEST, VI., ARÉNA-ÚT 132. sz.

□ Külön osztály: TÉGLAGYÁRI GEPEK. □
Gyárt: FALITÉGLA- S CSERÉPSAJTÓKAT,
TÉGLAGYÁRTÓ- ÉS ANYAGMEGMUNKÁLÓ-
□ GÉPEKET, legújabb és legjobban bevált □
□ szerkezetekben. □

Elvállalja anyagvizsgálatok kivételét és
TELJES TÉGLAGYÁRI TELEPEK LÉTESÍTÉSÉT

tervek és költségvetések díjtanul. □ ELSŐRANGÚ REFERENCIÁK

MAGYAR PAPIR ÉS IRÓSZER

:: SZÁLLÍTÁSI VÁLLALAT ::

Budapest, V. ker., Csáky-utca 8. szám

Szerződéses papir- és írószer-szállítója többek között a Kereskedelemügyi Magy. Kir. Miniszteriumnak, az Országos Munkásbetegsegélyező és Balesetbiztosító Pénztárnak, a Budapesti Ker. Munkásbiztosító Pénztárnak, továbbá a M. Kir. Posta és Távirada Vezérigazgatóság és az ország területén levő összes hivatalainak, a Magy. Kir. Államvasutak Igazgatósága és összes üzletvezetőségeinek, igen sok egyéb közhivatal és közlekedési vállalatnak, pénzügyintézeteknek és magán cégeknek.

Continental Pneumatik

legjobb gyártmány kerékpárok, hín-
tők és autók kerekei részére.

**ÖSTERREICHISCH-
AMERIKANISCHE
GUMMIFABR. A.-G.
WIEN, XIII., BREITENSEE.**

Raktár Budapesten:

DÉRY GYULÁNAL,
VI. ker., Révay-utca 6. szám.

ALAPÍTOTT 1856. ■ TELEFON 958.

**FISCHER PÉTER ÉS TÁRSA
RÉSZV.-TÁRS. BUDAPEST.**

Főüzlet és gyár:

IV., Kossuth Lajos-utca 6.

Ajánlják saját készítményű orvosi mű-
szer, sérvkötő, haskötő, müláb, múkar,
támogató és a betegápoláshoz szük-
ségeket összes gyártmányaikat. □
Előnyös árak. Pontos kiszolgálás.

Árjegyzék kívánatra ingyen.

„TUBERIN“

orvosilag legideálisabb és legolcsóbb guajacol készítménynek
elismerve és javalva a légzőszervek összes bántalmainál. Gyer-
mekek is kellemes íze miatt szívesen veszik. — Tartalmaz: Kal.
sulfo. guajac. Natr. Telluric. Cognac. Aqua Naphae, Syr. Coffeae.

1 üveg 180 gr. ára 2.50 kor. — Egyleteknek 1.60 kor.

Főraktár:

SZENT HERMINA GYÓGYSZERTÁR
BUDAPEST, VII. KERÜLET THOKOLY-UT 28. SZÁM.

Modern transmissiók

sajtolt acéllemezből

200%-kal erősebb

és

50%-kal könnyebb

mint az öntöttvas transmissiók.

Tartós, könnyű, olcsó, állandóan
raktáron

Kell Jenő Budapest
VI., Gyár-utca 26.

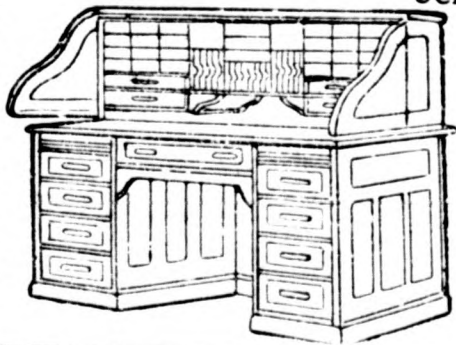
**Dr. PAJOR-
szanatorium és
vízgyógyintézet**

**BUDAPEST,
VAS-UTCA 17. SZ.**

A POSTYÉNI ISZAP
FŐRAKTÁRA.

REDŐNYÖS

és lapos íróasztalok. Iratszekrények.
Kártyanyilvántartás. Teljes intézeti
berendezések.

Elsőrendű minőség!

Szolid árak;

Hirsch és Társa
Budapest,
V., Alkotmány-utca 19.

„REGNA“ a jelenkor
legtökéle-
tebb írógépe. Országszerte díjmentes
bemutatás. — Pénz-, könyv- és okmány-
szekrények.

Császárfürdő Budapesten.

Nyári és téli gyógyhely az Irgalmasrend kezelése alatt. Kénes hévvízű radio-aktív gyógyforrásai páratlanok. Ezek a források bőségesen táplálják vizükkel az intézet valamennyi fürdőjét, u. m.: a **gőzfürdőt és népgőzfürdőt, az egyes és közös külön női és férfi-iszapfürdőket (iszap-borogatások), márványkád-, porcellán- és kőfürdőket**, valamint török- és horganykád-fürdőket, továbbá a **hőlég-, szénsavas és villamosfürdőket**. Ezekből a dús gyógyforrásokból kapja vizet a **kontinensen egyedül álló női és a férfi-uszoda is**.

A Császárfürdő kiváló gyógyító ereje nemcsak csúszos bántalmak és idegbajok ellen, hanem sok más betegségénél is általánosan elismert. Ivókurája kitűnő gyógyhatású hurutos légzőszerveknél és altesti pangásoknál.

Lakószobái kényelmesek; berendezésük a különböző igényekhez van szabva. Jutányos árak. Minden tekintetben szoliditás. Gyógy- és zenedíj nincsen. Prospektust ingyen és bérmentve küld *az igazgatóság*

Kapható minden jobb bőr-, cipő- és divatárú-kereskedésben

Kapható minden jobb bőr-, cipő- és divatárú-kereskedésben.

AEROLITH

KIS J. JENŐ

okl. mérnök szabadalma

Az „AEROLITH“

a modern építkezésnek *építőköve*, mellyel nemcsak *gyorsan* és *olcsón*, de az *egészségügyi* követelményeknek legmegfelelőbben lehet építeni.

Az „AEROLITH“-

falak szárazak, szellőztethetők és kívül-belül bármely módon még kiégetéssel is deszinficiálhatók.

Az „AEROLITH“

ezért kiválóan alkalmas kórházak, iskolák, munkáslakások, műhelyek stb. építésére.

Bővebb felvilágosítással készségesen szolgál

KIS J. JENŐ

okl. mérnök, építési vállalkozó, szab. Aerolith-, cementárú- és terracit-gyáros

Budapest, V., Pozsonyi-út 1.

Telegdi Ármin

részárú-vállalata

Budapest, VII., Damjanich-utca 37.

Telefon: 105—07.

HOLLANDI

életbiztosító részvénytársaság

(Algemeene Maatschappij van Levensverzekering en Lijfrente)

AMSTERDAM.

MAGYARORSZÁGI IGAZGATÓSÁG AZ INTÉZET SAJÁT PALOTÁJÁBAN:

Budapesten, Calvin-tér, Baross-utca 1., Üllői-út 2-4. sz.

Bejárat az Üllői-út 4. sz. kapun.

LEGOLCSÓBB DIJAK.

Az 1910-ik év végén **392 millió** koronát :: a biztosítások összege meghaladta.

A tartalékok összege: **115 millió 894,476 K**

Eddigi kifizetések a biztosítottaknak: **119 millió 874,160 K**

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIÁLIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁS-
VÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. HAHN DEZSŐ.

TARTALOM:

CIKKEK:

Az új berni egyezmények előkészítése	589
Dr. FERENCZI IMRE: A fővárosi tanácsadó és jogvédő hivatal szervezése	593
Dr. RÓNAI ZOLTÁN: Magánalkalmazottak nyugdíjfizetései	602
Az Állami Munkásbiztosítási Hivatal rendeletei	607
A MUNKÁSBIZTOSÍTÁSI TÖRVÉNY REFORMJA. Dr. Mentsik Ferenc, Szterényi József, Dr. Vályi Sándor, Hlavács Kornél.....	615

SZEMLE:

<i>Munkaviszony</i>	602
---------------------------	-----

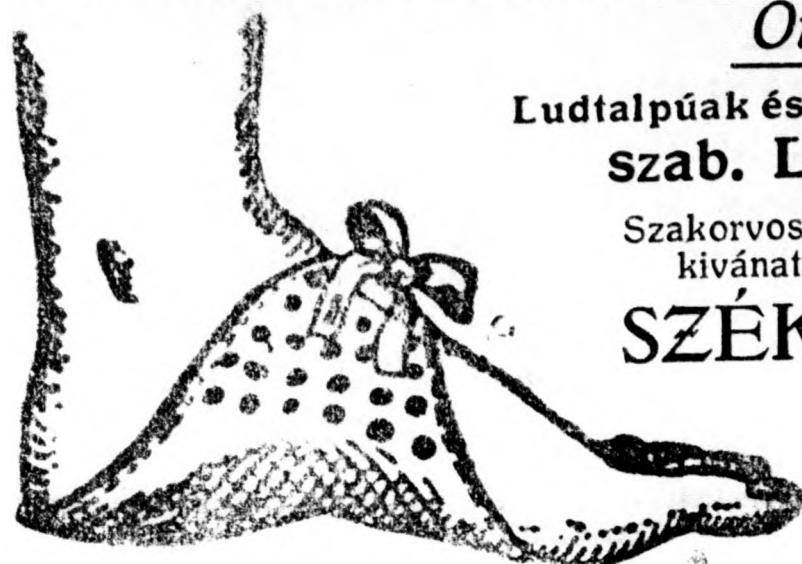
Ki tekintendő munkaadónak? — Az aratási szerződés megtagadása — kihágás. — Szerződöttett gazdasági munkások elbocsátása. — Munkásközvetítés Békéscsabán. — A munkakönyv eltörlése Ausztriában. — Német fogorvosok munkaadó szövetsége. München gondoskodása a munkanélküliekről 1912—1913. év telén. — A svájci iskolásgyermek kereső munkájáról. — A hajógyári munkások bérmozgalma. — A munkaidő hossza Franciaországban. — Szociálpolitika Amerikában. — Az amerikai éttermi segédek munka- és bérviszonyai. — Vasutasok sztrájkja Indiában.

<i>Munkásbiztosítás</i>	607
-------------------------------	-----

Az Országos Pénztár gyásza. — Elnökváltozás a Budapesti Munkásbiztosítási Választott Bíróságnál. — Nemzetközi munkásbiztosítási értekezlet. — A gazdasági munkások biztosítása. — Miniszteri döntés a járulékhátralék behajtása tárgyában. — Biztosítási kötelezettség. — Felmentés a biztosítási kötelezettség alól. — Két közigazgatási bírósági döntvény. — Kórházi ápolási költség. — Kórházi ápolási költség és a temetkezési segély. — A munkásbiztosítási törvény revíziója. — Járulékhátralékok ügyében. — A soproni kerületi munkásbiztosító pénztár. — A kerületi munkásbiztosító pénztárak ügyviteli szabályzata. — Otthoni munkások biztosítása. — Tutajozó munkások biztosítása. — Az Országos Pénztár május havi taglétszáma és betegforgalmi kimutatása. — A Munkásbiztosító Pénztár hátralékosai. — Pénztári tagokról felvett körleírások beszerzése. — Állami üzemekre kirótt betegsegélyezési járulékok elszámolása. — Gyomorbetegnek és emésztési rendszer bántalmaiban szenvedőknek fürdőbe utalása. — Fürdőszerveződések. — Az osztrák szociálpolitikai albizottság. — A wieni és alsó-ausztriai munkásbetegsegélyező pénztárak lakóházépítő-szövetkezetéről. — A munkás gazdasági helyzetének javulása ok a baleseti járadék redukálására. — Betegsegélyezés Boszniában. — A Hauptverband deutscher Ortskrankenkassen. — A német betegsegélyező pénztárak »Gesamtverband«-ja. — A német Berufsgenossenschaftok 27-ik évi rendes közgyűlése. — A német tisztviselő-egyesületek.

MUNKÁSÜGYI BIBLIOGRAFIA 1913-BÓL	630
JOGGYAKORLAT.....	631
Betegsegélyezés. — Balesetbiztosítás.	
SZAKIRODALOM	636

Megjelenik minden hó 10-én és 25-én. Előfizetési ár egy évre 20 korona.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, II. ker., Fő-utca 23. szám.
Telefon: 93—99. Postatakarékpénztári csekk-számla 24.911

Orvos urak figyelmébe!

Ludtálpúak és fájós lábúak legjobb eredményel használják
szab. Laufer ludtálp-fűzőt.

Szakorvosok által elismerve. — Prospektust
kivánatra ingyen küld az egyedüli készítő

SZÉKELY ÉS TÁRSA

ortopéd-cipész

BUDAPEST,

IV., Muzeum-körút 9. szám.

Alapítva
1841-ben.

**Pesti Magyar
Kereskedelmi
Bank** Budapest
V., Fürdő-utca 2.

◆ Alaptőke 50.000.000 K,
Tartalékok 68.600.000 >

Igazgatóság: V., Fürdő-utca 2. szám.

Központ: V., Fürdő-utca 2. szám.

Váltóüzlet: V., Fürdő-utca 2. szám.

Fiókok Budapesten:

- ◆ II., Fő-utca,
- II., Margit-körút,
- IV., Kossuth Lajos-utca és
Károly-körút sarkán,
- V., Váci-körút 74.,
- V., Szabadságter 16.,
- ◆ VI., Andrássy-út 21.,
- VII., Erzsébet-körút 26
- VII., Lövölde-ter 9.,
- VII., Rákóczi-út 32.
- VII., Rákóczi-ut 84.
- VIII., József-körút.
- ◆ IX., Vámház-körút 5.
- X., Kőbánya, Liget-ter 2.

Fiókok a vidéken:

Brassó, Eszék, Nkanizza, Nszeben. Sopron,
Ujpest, Ujvidék. Ezenkívül *kommanditek és
affiliált intézetek* az ország, val mint a Balkán
nagyobb városaiban. Sarajevo, Athen, Wien.

'MATADOR'

RUGGYANTA ÉS
BALATAMŰVEK
RÉSZV.-TÁRS.

POZSONY-LIGETFALU.

◆◆◆

*Műszaki ruggyanta-
árúk és balataszif-
gyártása.*

Kizárólag viszonteladókkal dolgozunk.

Vezérképviselet és raktár

BARTA GYŐZŐ

Budapest, VI., Dávid-utca 1/B.

!! EGYEDÜLI MAGYAR GYÁRTMÁNY !!

**ELSŐ MAGYAR FÉMTÖMLŐGYÁR
RÉSZV.-TÁRS. (POZSONY—LIGETFALU)**

Gyárt egyszerű, kettős és átfonott fémtömlőket acél, bronz, vörösréz
és bármely más fémből viz, gőz, olaj, kőolaj és savak részére.

Vezérképviselet és raktár: **Barta Győző Budapest, VI. ker., Dávid-u. 1/B.**

TELEFONSZÁM 3—36.

TELEFONSZÁM 3—36.

Ideal

írógép

absolut látható irással.

Igen
célszerű
beteg-
pénz-
tárak
részére.

Uezérképviselet

SCHOTT H. ÉS DONNATH

ca. és kir. udvari szállítók
BUDAPEST, VI. KER., ANDRÁSSY-ÚT 53. SZ.

HIRMANN FERENC

FÉMONTÓDE, RÉZ- ÉS ÉRCMŰRÓGYÁRA
BUDAPEST VII., CSÁNYI-U. 7-9

KÉSZÍTEK mindennemű szerelvényeket, víz-, gőz-, légszusz- és fürdőberendezések részére. Szőlő- és pincegazdászati gépeket és eszközöket. Szivattyúkat. Vasúti kocsi- és hajó-szerelvényeket. Kereskedelmi réz- és vas-súlyokat. Öntvényeket minden ötvözet szerint. Állandóan raktáron: vízvezetési szerelvények, kovácsolt és öntöttvas-csővek. Öntöttvas fürdőkádak és zománcozott kiöntők. Egészségügyi berendezések. Fayence-árúk.

SEMPERIT GUMMIWERKE

G. m. b. H. ■■ WIEN.

Automobil-, kocsi- és
motor-pneumatik
kocsikerék-gummi

Vezérképviselet és raktár:

SALZBERGER SAMU
VI. ker., Andrassy-út 20. szám.

Telegdi Ármin

rézárú-vállalata

Budapest, VII., Damjanich-utca 37.

Telefon: 105-07.

HOLLANDI

életbiztosító részvénytársaság
(Algemeene Maatschappij van Levensverzekering en Lijfrenten)

AMSTERDAM.

MAGYARORSZÁGI IGAZGATÓSÁG AZ INTÉZET
SAJÁT PALOTÁJÁBAN:

Budapesten, Kalvin-tér, Baross-utca 1., Üllői-út 2-4. sz.
Bejárat az Üllői-út 4. sz. kapun.
LEGOLCSÓBB DIJAK.

Az 1910-ik év végén 392 millió koronát ::
a biztosítások összege meghaladta.

A tartalékok
összege: 115 millió 894,476 K

Eddigi kifizetések a
biztosítottaknak 119 millió 874,160 K

A jelenkor legjobb
tetőfedő anyaga
Igen fontos!
Minden Eternit-lap
„ETERNIT”
szóval van megjelölve. Sziveskedjék
mindig határozottan
**HATSCHEK-féle
ETERNIT-palát**
kérni.
Magyarország központi
„Eternit Művek”
Hatschek Lajos
Budapest,
VI., Andrassy-út 33.

PALA
Hatschek szabadalma

Eckardt Vilmos és Hotop Ernő r.-t.

Budapest, V., Dorottya-u. 6.

♥ ♥ ♥

Tervezünk és vállalunk 1870. év óta
téglaégetőket, tetőcserépgyárakat,
chamotte-téglagyárakat, mészégetőket,
magnezitgyárakat, tüzelési berendezéseket,
gyárkéményeket, kazán-
befalazásokat.